

En nda ngat'a tse'e Jesucristo jotsa'en kitsi'indu SAN LUCAS

Lucas tsi'indure Teófilo

¹ Ngu 'ñu nkjin xuta kuamejénre tsja fani tsa'en si'indu mé= xi Na'enna kitsa'en ngajinni, ² jo fa tsa'en yakuyani xi 'ndani nga tuts'inre ko fa tuxkun tsabenij 'ba xi kitsa'exare nga kit-sikja'axtiuya enre Na'enna. ³ 'Ba jaskan nga je nda tsiningiya yajaa jó fa kuán 'ndani nga tuts'inre, nda= tjin ngat'ana ngayeje nga tsja fani tsa'en si'indura kui tsajmibi ji xuta chinga Teófilo, ⁴ tuxi nda xiani ngat'are kjuakixi xi je kisakuyari.

Nga s'eya nijmi nga Juan Bautista tsin

⁵ Nixtjin nga Herodes reyre nangi Judea kuán, 'ba nde kio tijña jngu na'mi xi Zacarías 'mi, xi tu jngu xutare Abías. 'Ba chjunre Elisabet 'mi, jngu xi ntjere Aarón. ⁶ 'Ba ngojó 'ñu nda kixi ngixkun Na'enchana, 'ba tsajain xi kiskaninejere, ngat'a 'ñu nda tsik'etjusun yeje enre ko kjuatexumare Na'enchana. ⁷ Tunga bi tjinre ki'ndi, ngat'a Elisabet 'ndi=; 'ba je ne chinga koni ngojó ngayeje.

⁸ Ngu jngu nixtjin nga Zacarías ko xi ñatjen tsa'exa ts'akore nga sa'exa joni na'mi ngixkun Na'enchana, ⁹ 'ba jotsa'en je ngare na'mi, tu Zacarías fa ts'akore nga kui xi kjua'as'en nga'nde tsjere ningu nga kuakare tjingusja Na'enchana.

¹⁰ 'Ba yejerañu titi tjingusja, ngatsi'i xutankjiun

inya ngandetsin ningu nga inyafako Na'enchana.
¹¹ 'Ba kio, Zacarías kuatsejenre jngu ankjere Na'enchana, xi sejña nduju ngate kixire yamixa ña tisun tjingusja. ¹² 'Ba Zacarías tu 'ba= kuánre nga tsabe ankje, 'ba 'ñu kitsakjun. ¹³ Tunga ankje kitsure:

—Zacarías, bi kuin, ngat'a Na'enchana je kjint'e nga kichukue, 'ba chjunri Elisabet s'ere jngu ki'ndi xi'in xi tsiji xi Juan k'uin_{ri}. ¹⁴ 'Ba 'ñu tsja kuanri, 'ba nde 'ñu nkjin xuta kuatsjare ngayeje nga tsin, ¹⁵ ngat'a ki'ndiri 'ñu je kuan ngixkun Na'enchana. Bi k'ui binu ninga xan 'ba tse Isennixtjintsjere Na'enchana ngajinre kui kionga kje tsinjín. ¹⁶ 'Ba sa'en nga 'ñu nkjin xuta xi naxinanda Israel tse'e kjua'e ngani ngixkun Na'enchana xi Naire mani. ¹⁷ 'Ba kui sejñajinre isennixtjinre 'ba ko kjua'ñure profeta Elías. Kui kuajetitjunre Na'enna, 'ba sa'en nga xi xicha ma ko xi ki'ndi ma nda kua'a ngani xinkjin, 'ba nga xi xtan sik'antjaiya kjuafa'etsjenre tuxi kuanire sik'etjusun. 'Ba 'bitsa'en sik'ejñanda naxinando nga skjebetjo Na'enna —kitsu ankje.

¹⁸ 'Ba Zacarías tsiningiyare ankjebiu:

—ǂJótsa'en skuekixiñǁa kibiú? Ngat'a je ne chin-gaa, 'ba chjunna ngayeje.

¹⁹ 'Ba ankjebiu kitsingojo:

—An Gabriel= ñǁa, 'ba ngixkun Na'enchana tejñaa; 'ba kui kitsikasenna nga kjuakora ji 'ba xinra en xi nda. ²⁰ Enna k'uetjusun nixtjin nga tjinnere nga 'ba kuan. Tunga ngat'a bi kuakjainri en xi kixinra, kuanima=ni 'ba bi kuan kuinukjuai 'nda nga kuan yeje kibi.

21 'Ba yejerañu, xutankjiun inya ngandetsin ningu nga inyakuyare Zacarías 'ba tu 'ba= kjimare nga tji'bandayare nga tji'betju. 22 Tunga kionga tukjia'a 'etju, 'ba bi ma fako xuta xi kio tjindu; 'ba 'batsa'en kuankjinre nga tjin xi kuatsejenre ngaya nga'nde tsjere ningu, ngu tu chuba= tsa'enre ko ntsja nga fako. 'Ba tojo bi kuán kinchja.

23 'Ba nga Zacarías je kitsijngu xare joni na'mi, kiji ngani ndaba. 24 'Ba bi 'ñu nkjin nixtjin ja'a, 'ba Elisabet xi chjunre kis'eya'more ki'ndi, 'ba ón sa bi 'etju ndaba. 'Ba kitsu: 25 “Na'enna 'bi kitsa'en ngat'anā nga ja'animara, tuxi kjua'axinni kjuasuba xi tjin'inna ngat'are xi yak'a.”

Nga jngu ankje be'e nijmi nga tsin Jesucristo

26 Kionga je ja'a jon sa, Na'enchana kitsikasen ankje Gabriel jngu naxinandare nangi Galilea xi Nazaret 'mi. 27 'Ba kui kikun jngu chjun xungu xi María 'mi xi je tijñangi kjua nga kuixanko jngu xuta xi Kuse 'mi, xi ntjere rey David. 28 'Ba ankje ja'as'en nga'nde ña María tijña, 'ba kitsure:

—Tsité'ndara ji xi je kisakuri kjuandare Na'enchana. Kui= tijñakori. ¡Ndari ji ngajinre ngatsi'i yanchjin!

29 'Ba nga María tsabe ankjebiu 'ba kjint'e enre, kuakunre 'ba miningiyare yojore mé= xi tsunire kjuate'ndabiu. 30 'Ba meni ankjebiu kitsu nganire:

—María, bi kuin. Ngu je kisakuri kjuanda ngixkun Na'enchana. 31 Nganda'e nde ki'ndi s'eya'mori: s'e=ri jngu ki'ndi xi'in, 'ba Jesús k'uin ri ja'enre. 32 Kui jngu xuta xi 'ñu je kuan, 'ba Ki'ndire Na'enchana xi tijña ngank'aa k'uinre. Na'enchana sa'en nga kui rey kuan joni rey David

xi xuta chingare. ³³ 'Ba kuatexumantsjaire naxinandare Jacob, 'ba kuatexumare bi kjuet'a — kitsu ankjebiu.

³⁴ 'Ba María tsiningiyare ankjebiu:

— ¿Ótsa'en kuanni kibi? Ngu bi tjinna xi'in.

³⁵ 'Ba ankjebiu kitsingojore:

— Isennixtjintsjere Na'enchana kjuendejen-neri, 'ba kja'añure Na'enchana xi tijña ngank'a kue'mori ko nk'ianre. Kui kja'añu ki'indi xi tsin tsje kuanni, 'ba Ki'ndire Na'enchana k'uin. ³⁶ 'Ba nde Elisabet, xi xingi, s'ere jngu ki'ndi ngayeje, ninga je chinga. Kui xi 'ndi kik'inre tsakaiñu je jon sa nga kui tji'yamore ki'ndi. ³⁷ Ngat'a tumé na'enre ngat'are Na'enchana.

³⁸ 'Ba 'batsa'en María kitsu:

— An chu'ndare Na'enchana= ña. Ngatjama ngat'ana jotsa'en ji je kik'innaa.

'Ba kionga je 'bi kitsu María, ankjebiu kiji ngani.

Nga María fikun Elisabet

³⁹ Kui nixtjinbiu, María tsik'ejñanda 'ba 'ñu kitsa kiji jngu naxinandare nangi Judea xi tijñajin ngijñacha. ⁴⁰ 'Ba ja'as'en ndaba Zacarías 'ba kit-site'ndare Elisabet. ⁴¹ 'Ba nga Elisabet kjint'e kjuate'ndare María, ki'ndiu kitsiteya गया ngats'a, 'ba kui kitse Isennixtjintsjere Na'enchana ngajinre. ⁴² 'Ba meni ko jngu jnda xi 'ñu, kitsu:

— ¡Na'enchana ngisa 'ñu kitsichikunta'enri ko mare ngatsi'i yanchjin xi yak'a, 'ba kitsichikunta'en ki'ndi xi s'eri! ⁴³ Tunga, ¿'yá= nina an, nga nare Xuta chingana kja'ekunna? ⁴⁴ Ngat'a nga kjint'ia kjuate'ndari, ta'a ki'ndina

kitsiteya ko kjuatsja ngajinna. ⁴⁵ ¡Á ndaniri ji xi kuakjainri nga kuajngu en xi Na'enchana kitsuri!

⁴⁶ 'Ba meni María kitsu:

Nga ko fani inimana tsichji_ra Na'enchana,

⁴⁷ 'ba tsitsjaa ngat'a tse'e Na'enchana xi tsik'angina.

⁴⁸ Ngat'a je ja'animara, an xi chu'nda nimare kuán, 'ba 'ndani nganda'e xuta kuetsuntsjaina:

“Á ndaniri ji.”

⁴⁹ Ngat'a xi 'ñu tjinre kjua'ñu 'ba xi tsje je kitsa'en tsajmi ya'e ngat'ana.

⁵⁰ Kui fa'animare xuta xi bekun, xi kis'e ko xi tjin ko xi s'e.

⁵¹ Yakutsejen kjua'ñure nga kitsa'en tsajmi ya'e, 'ba kitsitsojoya xuta xi nk'a 'baxje yojore.

⁵² Ja'axinre kjua'ñure xi rey, 'ba nk'a kitsik'endu xi nima.

⁵³ Ko xi nda kitsitsere xi tsajainre xi chine, 'ba xi nyina tu tjejen ntsja nga 'ete.

⁵⁴ Tsakaseko naxinanda Israel, xi xuta chu'ndare, 'ba bi kichiyajinre nga kjua'animare

⁵⁵ jotsa'en kitsuyatitjunre xuta chingana Abraham ko ntje xi jaskan s'ere kitsu María.

⁵⁶ 'Ba María jánru sa tsik'ejñako Elisabet, 'ba jaskan kiji ngani ndaba.

Nga tsin Juan Bautista

⁵⁷ Kionga je echu nixtjin nga Elisabet s'ere ki'ndi, kis'ere jngu ki'ndi xi'in. ⁵⁸ 'Ba kionga xi ndai ni'yare ko xi xinkjin kjint'e nga Na'enchana ja'animare Elisabet, 'ba nde kitsitsjako. ⁵⁹ 'Ba xi

majinni nixtjin, kuañajan tsi'i nga kitsa'en circuncidar ki'ndiu, 'ba kuamejénre nga ja'enre na'enre kua'a, nga Zacarías k'uin. ⁶⁰ Tunga nare kitsu:

—Junjun. Juan k'uin.

⁶¹ 'Ba kik'inre:

—Tunga ni'yá xi xingi 'ba 'mi.

⁶² 'Ba 'batsa'en tu chuba= kitsa'enre nga tsiningiyare na'enre ki'ndiu, tuxi skueni mé= ja'en sjare. ⁶³ 'Ba Zacarías tsi'a jngu yate chi tuxi si'induni 'ba 'bitsa'en kitsi'indu: “Juan k'uin.” 'Ba ngatsi'i xi kio inya tu 'ba= kuánre. ⁶⁴ 'Ba ndekuini chubabiu Zacarías kuán kinchja ngani 'ba 'etuts'inre nga kitsichjire Na'enchana. ⁶⁵ 'Ba ngatsi'i xi tjindu tiña ndaba kuakunre, 'ba ngayéje nga'nde tse'e Judea kji'yare mé= xi kuán. ⁶⁶ 'Ba ngatsi'i xi nt'ere enbi 'ejin kakun, 'ba 'bitsa'en miningiyare yojore: “¿'Yá= tsé kuan ki'ndibi kionga kuachinga? Ngat'a kjua'ñure Na'enchana tijña ngajinre.”

Xi se Zacarías

⁶⁷ 'Ba Zacarías, xi na'enre ki'ndiu, kitse ngajinre Isennixtjintsjere Na'enchana xi kitsikinchja joni jngu profeta nga tsu:

⁶⁸ Ngatjanichjire Na'enchana, Na'enre xutare Israel,

ngat'a je ja'etsindai naxinandare.

⁶⁹ Je kitsikasenna jngu

xi tjinre kjua'ñu nga sik'angina,

jngu xi ntjere David

xi kitsa'exat'are kui.

⁷⁰ Jo kitsu nixtjin kuatse jan

nga kitsikinchja profeta tsjere

⁷¹ nga sik'angina ngat'are xi tjenngikena

'ba ngat'are kjua'ñure ngatsi'i xi stikena,
⁷² nga kjua'animare xuta chingana,
 'ba nga bi sichiyajin 'entsje xi je 'endako.
⁷³ 'Ba kui=bi xi kitsu nga kitsjare ts'a Abraham xi
 xuta chingana,
⁷⁴ nga sindaina ngat'are xi tjenngikena,
 tuxi bi kjuikunña nga si'axat'a_ra,
⁷⁵ nga ko kjuatsje 'ba ko kjuakixi kuetsuba
 ngxikun kui jotjin nixtjin kika'ena.
⁷⁶ 'Ba ji, ki'ndi china,
 profetare Na'enchana xi tijña ngank'aa k'uinri.
 Ngat'a ji k'uintitjun_ri Na'enna
 nga k'uendai ndiyare.
⁷⁷ K'ue_ri nijmi naxinandare 'yá xi sik'angi,
 kionga kuachat'are jere.
⁷⁸ Ngat'are kjuanima kakun jere Na'enchana,
 titsikasenjena ngank'aa
 jngu ndi'i xi sitsejena.
⁷⁹ Sitsejena xi tetsuba ña jñu chun,
 ngi nk'ianre kjuabeyo,
 'ba sikasen ndiyana nga sakuna kjuaxiu
 kitsu Zacarías.
⁸⁰ 'Ba ki'ndiu ngisa machinga 'ba ngisa kis'ere
 kjua'ñu inimare. 'Ba nangi t'axin tsik'ejña 'nda
 nixtjin nga yakure yojore naxinandare Israel.

2

Nga tsin Jesucristo

Mt. 1:18-25

¹ 'Ba kui nixtjinbiu xuta ngaku César Augusto
 'exa nga ngatukja'aya xki ngatsi'i xuta xi tjin nga-
 sun'ndio. ² Kui= xkibi xi tjun kitukja'aya kionga
 Cirenio xuta titjunre nangi Siria kuán. ³ 'Ba

ngatsi'i xuta kiji nangire tuxi kuet'ani xujun yojore.

⁴ Tu kjuare kibi, Kuse 'etju Nazaret, naxinanda chire nangi Galilea, 'ba kiji Belén, naxinanda xi tijña ngajinre nangi Judea. Ngat'a rey David kio kitsin, 'ba Kuse ntjere David=. ⁵ 'Ba kio kik'et'a xujun yojore, ñatjen ko María, chjun xi tijñangire kjua nga kuixanko. 'Ba María je tji'yamore ki'ndi. ⁶ 'Ba 'ba kuán kionga je tjindu Belén, echu nixtjin nga María s'ere ki'ndi. ⁷ 'Ba kitsin ki'ndire xi titjun, 'ba 'extejin ko najñu 'ba kitsikajña ña kjen tjiuba, ngat'a bi kisakure nga'nde ngaya ni'ya ña ma nikja'aya.

Nga fa'ekun ki'ndi chi Jesús nchja xi tsikuenda chutsanga

⁸ 'Ba ngajin ngijña xi tiñare Belén tjindu xuta xi inyatsikuenda jñu chutsangare. ⁹ 'Ba tukjia'a kuatsejenre jngu ankjere Na'enchana, 'ba kjua-jere Na'enchana tsa'nandaire; 'ba 'ñu kitsakjun. ¹⁰ Tunga ankjebiu kitsure:

—Bi kun, ngat'a ja'ekonu jngu en xi nda, xi 'ñu kuatsjare ngatsi'i xuta. ¹¹ Ngat'a kjuanda tsojon nga katsin nangire David jngu xi sik'angi xuta. Kui xi Cristo xi Na'enna. ¹² 'Ba joni jngu chuba 'bitsa'en xio ki'ndiu: kuasjainu nga kjiixtejin najñu 'ba kjijña ña kjen tjiuba —kitsu ankjebiu.

¹³ 'Ba ndekuini chubabiu 'ñu nkjin ankje xi jendibani ngank'aa kuatsejent'are ankjebiu xi inyatsichjire Na'enchana nga inyatsu:

¹⁴ jNgatjas'ere kjua je Na'enchana xi tijña ngank'aa! j'Ba nga'e t'anangiu ngatjas'ere kjuaxiu ngajinre xuta xi tsitsja kjuandare kui!

15 'Ba nga ankjele je kiji ngani ngank'aa, xi tsikuenda chutsanga kitsure xinkjin:

—Tjian Belén, tsu'ba. Tangichutsejen_ra xi kuán, xi Na'enchana je kitsuyana.

16 'Ba ta'a kiji, 'ba kuasjaire nga'nde ña tjindu María ko Kuse 'ba ko ki'ndiu xi tikijña ña kjen tjiuba. 17 'Ba kionga je tsabe, ye'ere nijmi mé= xi kik'inre ngat'are ki'ndiu. 18 'Ba ngatsi'i xi kjint'ere kuakunre ngat'are xi kitsu xi tsikuenda chutsanga. 19 Tunga María 'bejñatjo ngayéje kibi ngajin inimare, 'ba nda tjinjin kakunre. 20 'Ba jendiba ngani xi tsikuenda chutsanga nga je inya'baxje Na'enchana 'ba inyasekonire ngat'are ngayéje xi tsabe 'ba xi kjint'e. Ngu 'ba fa kuán jotsa'en kik'inre.

Nga fichani ki'ndi chi Jesús ningure naxinanda Jerusalén

21 Xi majinni nixtjin, kuán circuncidar ki'ndiu, 'ba Jesús kik'in ja'enre, ndekuini ja'en xi ankjebiu kitsu kionga kje s'eya'mojín ngats'a nare.

22 'Ba kionga je kuajngu nixtjin nga tjinnere nga tsitsje yojore jo tsu kjuatexumare Moisés, kiko ki'ndiu naxinanda Jerusalén, tuxi kuakunire ngixkun Na'enchana. 23 'Bi kitsa'en ngat'a kjuatexumare Na'enchana 'bitsa'en kua'indut'a: “Ngatsi'i ki'ndi xi'in xi titjun tsin tse'e= Na'enchana kuan.” 24 'Ba kiko chje jo tsu kjuatexumare Na'enchana, ngat'a 'bitsa'en kua'indut'a: “Jngu nga tiu'u asa jó tuniña ki'ndi.”

25 'Ba kui nixtjinbiu naxinanda Jerusalén tijña jngu xuta xi Simeón 'mi. Jngu xuta xi kixi 'ba nda bekun Na'enchana xi kuyare xi sindai naxinanda

Israel. 'Ba Isennixtjintsjere Na'enchana tijñajinre kui. ²⁶ 'Ba ja'ba je ye'ere nijmi nga bi kueya tsa kje bejín Cristo xi Na'enchana sikasen. ²⁷ 'Ba Isennixtjintsjere Na'enchana kitsikasen Simeón ningu. 'Ba kionga xichare ki'ndi Jesús ja'eko ningu tuxi kuakunire ngixkun Na'enchana jotsa'en kua'indut'a kjuatexumo, ²⁸ Simeón kiskjebe ki'ndiu ngaya ntsja 'ba kitsichjire Na'enchana 'ba kitsu:

²⁹ Na'en, nganda'e an xi chu'ndari tu 'ba fa nda ma kueya,

ngu je kjinik'etjusin mé= xi ja'ba je kik'innaa,

³⁰ ngat'a ko tuxkuaan je tsa'biā xi sik'angi xuta,

³¹ xi kik'endai ngixkun ngatsi'i xuta t'anangiu.

³² Kui jo=ni ndi'i

xi sitsejenre xuta xi bi Israel tse'e,

'ba ngat'are kui s'ere kjuaje xutari

xi Israel tse'e.

³³ 'Ba xichare Jesús tu kuakun=re nga kjint'e xi Simeón tsu ngat'a tse'e ki'ndiu. ³⁴ 'Ba 'batsa'en Simeón kitsichikunta'en, 'ba kitsure María, nare Jesús:

—Kui ki'ndibi je kitukja'ajin tuxi skjenitjenni 'ba sikixuni nkjin xuta xi Israel tse'e. Kuakutsejen ndiyare Na'enchana 'ba nkjin xuta kuach'oke enre, ³⁵ meni nga s'ejñatsejenni kjuafa'etsjen xi ndibajin inimare nga jngu jngu xuta. 'Ba ngayéje kibiu kuan ngat'ari joni jngu kicha nduju xi kjua'axtiukja inimari —kitsu Simeón.

³⁶ 'Ba nde kio tijña jngu profetisa xi Ana 'mi, ki'ndire Fanuel, xi ntjere Aser. Jngu chjun xi je ne chinga. Ki'ndi nga tsixan, 'ba yatu nu tsik'ejñako xi'inre, ³⁷ 'ba je tjinre yachute ko

kateñujun nu nga tijña k'an. Niñajanni 'betju ningu. 'Ba nga nixtjin nga nistjen tsichjire Na'enchana nga 'bechjonre inimare nga fako kui. ³⁸ 'Ba ndekuini chubabiu ja'e Ana 'ba 'etuts'inre nga kitsjare kjuanda Na'enchana, 'ba jako ngat'a tse'e ki'ndi Jesús ngatsi'i xi inyakuyare kjuandaire naxinanda Jerusalén.

³⁹ 'Ba jaskan nga je kitsik'etjusun ngayéje xi kua'indut'a kjuatexumare Na'enchana, xichare Jesús kiji ngani Nazaret, ña naxinandare fa xi tijñajin nangi Galilea. ⁴⁰ 'Ba ki'ndiu machinga 'ba ngisa s'ere nga'ñu, 'ba ngisa mankjín kakun ngayeje, 'ba kjuandare Na'enchana tijñako kui.

Nga ki'ndi Jesús fako chjine kjuatexumo ngaya ningu

⁴¹ 'Ba xki nu, xki nu xichare Jesús fi naxinanda Jerusalén, nga 'betju s'i pascua. ⁴² 'Ba kionga Jesús je tjinre tejó nu, ngatsi'i kiji Jerusalén jotsa'en fintsjai xuta judío kui s'ibiu. ⁴³ 'Ba kionga je jet'a s'ibiu, jendiba ngani ndaba, tunga ki'ndi Jesús tsik'ejña Jerusalén, ninga bi tsabe xichare nga 'ba kitsa'en. ⁴⁴ Ngu inyatsikja'etsjen nga Jesús fi ngajinre xuta xi yak'a, 'ba jngu nixtjin je semaya ndiyo. Tunga kionga tsangisjai ngajinre xinkjin ko xi bexkun, ⁴⁵ bi kuasjaire. 'Ba 'batsa'en kiji ngani Jerusalén nga kikangisjai.

⁴⁶ 'Ba xi majánni nixtjin kuasjaire ndetsinre ningu. Kio tijñajinre chjine kjuatexumo nga tibasen ñojonre 'ba tjiminingiyare tsajmi. ⁴⁷ 'Ba ngatsi'i xi nt'ere kiskutsejenkun=re ngat'are kjuankjinkakunre 'ba jótsa'en tsingojo kui. ⁴⁸ 'Ba kionga xichare tsabe, kuakunre. 'Ba nare kitsure:

—Na'enna, ¿ánñu 'bi kjinikoninij? Na'enri ko an ne 'ñu tjimafonij nga teminyisjairi.

⁴⁹ 'Ba Jesús kitsure:

—¿Ánñu minyisjaininu? ¿A bi je 'yo nga xare Na'enna tjinni nga sa'aan?

⁵⁰ Tunga kui bi kuankjinre xi kitsure.

⁵¹ 'Ba 'batsa'en jendeko ngani xichare Nazaret, ña kitsik'etjusun yejere xichare. 'Ba nare 'bejñatjo ngayéje kibi ngajin inimare. ⁵² 'Ba Jesús janda machinga nga mankin kakun 'ba nga tjimank'a, 'ba ngisa tsitsja ngat'are kjuandare Na'enchana 'ba ngat'are xuta.

3

Nga Juan Bautista tsikja'axtiuya enre Na'enchana nga'nde t'axin

Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28

¹ 'Ba je tjio'on nu nga tibatexuma xuta ngaku Tiberio César, 'ba Poncio Pilato xuta titjunre nangi Judea kuán. 'Ba Herodes xuta titjunre nangi Galilea kuán, 'ba nts'e xi Felipe 'mi xuta titjunre nangi Iturea ko nangi Traconite kuán, 'ba Lisania xuta titjunre nangi Abilinia kuán, ² 'ba Anás ko Caifás kui xi na'mi titjunre xuta xi Israel tse'e. Kui nixtjinbiu Na'enchana jako Juan, ki'ndire Zacarías, nga'nde t'axin. ³ 'Ba 'batsa'en Juan ja'a ngayéje nga'nde xi tjindu tiñare ndaje Jordán, titsure xuta nga tjinnere nga sik'antjaiya kjuafa'etsjenre 'ba kjua'e ngani ngixkun Na'enchana 'ba satenda, tuxi kui sichat'anire jere. ⁴ 'Ba kuán jotsa'en profeta Isaías kitsi'indut'a enre Na'enchana ña tsu:

Jndare xuta xi 'ñu nchja nga'nde t'axin:
 “T'enda_ru 'ba kixi chju'i_ru ndiyare Na'enchana.

⁵ Ngayéje kunga tse'nyu,
 'ba ngayéje nindu 'ba xkundu kuakjansun, tuxi
 sjengusunni.

'Ba ndiya tsitin s'e kixi,
 'ba singasun ndiya xi nk'ajun nk'at'a chun.

⁶ 'Ba ngatsi'i xuta skue
 xi Na'enchana tsikasen nga sik'angina”
 kitsu Isaías.

⁷ 'Ba Juan tsure xutankjiun xi inyafa'e nga
 mejénre nga satenda:

—¡Jún ntjere tjiuye! ¿Yá= xi 'ba kitsunu
 nga kuiyu ngat'are kjuastire Na'enchana xi
 je tijña tiña? ⁸ Tusa ti'on mé= xi kuakutsejen
 nga je kjinik'antjaiyo kjuafa'etsjennu 'ba nga
 je ja'e ngañu ngixkun Na'enchana. Bi 'bitsa'en
 nikja'etsjion ngajin inimanu: “Ña= xi ntjere
 Abraham.” Ngat'a 'ba xinkixi_nuú nga ka'nda
 kui ndiojobi Na'enchana kuanre sa'en ntjere
 Abraham. ⁹ Hachare Na'enchana je tijñandare nga
 kuate jamare yo. Meni ngayéje ya xi bi nda tu tsja,
 stisun 'ba xanikja'ajin ndi'u.

¹⁰ 'Ba 'batsa'en xutankjiun tsiningiyare Juan:

—¿Mé= xi tjinnere nga si'e'en ya'a?

¹¹ 'Ba Juan kitsingoore:

—Xi tjinre jó chinga, jngu ngatatsjare xi nimé
 tjinre. 'Ba xi tjinre xichine, 'ba nde ngatatsjare xi
 tsajainre.

¹² 'Ba nde kitsitiña yak'a xi kjebechjintjai tsajmi
 ngat'a tse'e Roma, tuxi satendani, 'ba tsiningiyare
 Juan:

—Maestru, ¿mé= xi si'e'en jin?

¹³ 'Ba Juan kitsure:

—Ti'on xi kjuakixi. Bi ngisa tse chjubechjiu jotjin xjubechjiu.

¹⁴ 'Ba nde yak'a chasoldadu tsiningiyare:

—'Ba jin, ¿mé= xi si'eēn?

'Ba Juan kitsingojore:

—Bi chja'a_ru tonre xuta ninga bi fangiu tsajmi xi bi kitsa'en tsa tuxi 'batsa'en sakuninu tonre; tusa ngatjamaninu jotjin machjinu.

¹⁵ 'Ba ngatsi'i xuta 'ñu mejénre skue Cristo 'ba tsikja'etsjen nga ta'a kjua'e, 'ba 'batsa'en miningiyare yojore tsa Juan xi kui. ¹⁶ Tunga Juan kitsingojore ngatsi'i:

—An ko nanda batenda_nuu, tunga xi kjua'e, ngisa tjinre kjua'ñu nga ko mare an, xi bi bakinna nga skjendaa na'ñu jndere. Kui ko Isennix-tjintsjere Na'enchana 'ba ko ndi'i kuatendaninu.

¹⁷ Kui jo=ni xuta xi tsitsje trigo. Kitjunre ntsja yare xi 'beku xtje, tuxi k'uejñat'axinni trigo 'ba k'uejñat'axin xtjere. 'Ba 'batsa'en kuinyatjo trigo ni'yare ña minyatjo, 'ba kuaka xtjere ngajin ndi'i xi bi 'boya.

¹⁸ 'Bi tsa'en Juan fakoya xuta 'ba kitsjare nkjin ngisa kja'e kjuatexuma nga tsikja'axtiuya en ndare Na'enchana. ¹⁹ 'Ba nde jatiko xuta titjun Herodes ngat'a tijñako Herodia, chjunre nts'e xi Felipe 'mi, 'ba ngat'are ngayéje xi ch'o xi je kitsa'en. ²⁰ 'Ba Herodes kitsa'en ngisa kjuach'obi xi ngisa ch'o nga ko mare xi je kitsa'en nga Juan kiskanis'en nduya.

Nga satenda Jesús
Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11

21 'Ba 'ba kuán kionga Juan tibatenda ngatsi'i, 'ba nde Jesús kisatenda. 'Ba yejerañu Jesús tifako Na'enchana, kitju'i ngank'aa. 22 'Ba Isennix-tjintsjere Na'enchana jendibajennere joni jngu nise tiba. 'Ba jngu jnda kjinu'yanire ngank'aa xi tsu:

—Ji ni ki'ndina xi tsimijaan. Ne tsja tjinna ngat'a tsiji.

Xuta chingare Jesucristo

Mt. 1:1-17

23 Jesús tjinrure kate nu kionga 'etuts'inre xare. Jotsa'en kji'yare nga ki'ndire Kuse kuán. 'Ba Kuse ki'ndire Elí kuán. 24 'Ba Elí ki'ndire Matat kuán. 'Ba Matat ki'ndire Leví kuán. 'Ba Leví ki'ndire Melqui kuán. 'Ba Melqui ki'ndire Jana kuán. 'Ba Jana ki'ndire Kuse kuán. 25 'Ba Kuse ki'ndire Matatías kuán. 'Ba Matatías ki'ndire Amós kuán. 'Ba Amós ki'ndire Nahum kuán. 'Ba Nahum ki'ndire Esli kuán. 'Ba Esli ki'ndire Nagai kuán. 26 'Ba Nagai ki'ndire Maat kuán. 'Ba Maat ki'ndire Matatías kuán. 'Ba Matatías ki'ndire Semei kuán. 'Ba Semei ki'ndire José kuán. 'Ba José ki'ndire Judá kuán. 27 'Ba Judá ki'ndire Johanán kuán. 'Ba Johanán ki'ndire Resa kuán. 'Ba Resa ki'ndire Zorobabel kuán. 'Ba Zorobabel ki'ndire Salatíel kuán. 'Ba Salatíel ki'ndire Neri kuán. 28 'Ba Neri ki'ndire Melqui kuán. 'Ba Melqui ki'ndire Adi kuán. 'Ba Adi ki'ndire Cosam kuán. 'Ba Cosam ki'ndire Elmodam kuán. 'Ba Elmodam ki'ndire Er kuán. 29 'Ba Er ki'ndire Jesús kuán. 'Ba Jesús ki'ndire Eliezer kuán. 'Ba Eliezer ki'ndire Jorim kuán. 'Ba Jorim ki'ndire Matat kuán. 30 'Ba Matat ki'ndire Leví kuán. 'Ba Leví ki'ndire Simeón kuán. 'Ba Simeón ki'ndire Judá kuán. 'Ba Judá ki'ndire Kuse kuán. 'Ba Kuse ki'ndire Jonán kuán. 'Ba Jonán

ki'ndire Eliaquim kuán. ³¹ 'Ba Eliaquim ki'ndire Melea kuán. 'Ba Melea ki'ndire Mainán kuán. 'Ba Mainán ki'ndire Matata kuán. 'Ba Matata ki'ndire Natán kuán. ³² 'Ba Natán ki'ndire David kuán. 'Ba David ki'ndire Isaí kuán. 'Ba Isaí ki'ndire Obed kuán. 'Ba Obed ki'ndire Booz kuán. 'Ba Booz ki'ndire Sélah kuán. 'Ba Sélah ki'ndire Nahasón kuán. ³³ 'Ba Nahasón ki'ndire Aminadab kuán. 'Ba Aminadab ki'ndire Admín kuán. 'Ba Admín ki'ndire Arní kuán. 'Ba Arní ki'ndire Hesrón kuán. 'Ba Hesrón ki'ndire Fares kuán. 'Ba Fares ki'ndire Judá kuán. ³⁴ 'Ba Judá ki'ndire Jacob kuán. 'Ba Jacob ki'ndire Isaac kuán. 'Ba Isaac ki'ndire Abraham kuán. 'Ba Abraham ki'ndire Térá kuán. 'Ba Térá ki'ndire Nahor kuán. ³⁵ 'Ba Nahor ki'ndire Serug kuán. 'Ba Serug ki'ndire Ragau kuán. 'Ba Ragau ki'ndire Péleg kuán. 'Ba Péleg ki'ndire Éber kuán. 'Ba Éber ki'ndire Sélah kuán. ³⁶ 'Ba Sélah ki'ndire Cainán kuán. 'Ba Cainán ki'ndire Arfaxad kuán. 'Ba Arfaxad ki'ndire Sem kuán. 'Ba Sem ki'ndire Noé kuán. 'Ba Noé ki'ndire Lámec kuán. ³⁷ 'Ba Lámec ki'ndire Matusalén kuán. 'Ba Matusalén ki'ndire Henoc kuán. 'Ba Henoc ki'ndire Jéred kuán. 'Ba Jéred ki'ndire Mahalaleel kuán. 'Ba Mahalaleel ki'ndire Cainán kuán. ³⁸ 'Ba Cainán ki'ndire Enós kuán. 'Ba Enós ki'ndire Set kuán. 'Ba Set ki'ndire Adán kuán. 'Ba Adán ki'ndire Na'enchana kuán.

4

Nga chut'ayako Jesús

Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13

¹ 'Ba Jesús, kitse ngajinre Isennixtjintsjere Na'enchana, 'etjujin ndaje Jordán, 'ba Isennixtjintsjio kiko nga'nde t'axin. ² 'Ba kio tsik'ejña yachan nixtjin, 'ba chanayiu

kiskut'ayako. 'Ba nimé kiskine kui nixtjinbiu ngayeje, 'ba jaskan kuabojore. ³ 'Ba 'batsa'en chanayiu kitsure:

—Tsa kjuakixi nga Ki'ndire Na'enchana kuáin, 'ba sji nga kui ndiojobi ngatjama niñuxtila.

⁴ 'Ba Jesús kitsingojobe:

—'Ba=tsa'en kua'indut'a enre Na'enchana: “Bi tu niñuxtila xi k'uendukunnire xuta, tusa machjenre ngayéje enre Na'enchana.”

⁵ 'Ba 'batsa'en chanayiu kiko ngani jngu nindu nk'a, 'ba ngutjun fani yakure ngayéje naxinanda xi tjin ngasun'ndio. ⁶ 'Ba kitsure:

—Sja'ndera nga kuatexumari ngayéje naxinandabi ko ngayéje kjuachan xi tjinre. Ngat'a an je kitsa'ena 'ba kuan sja_ra tu'ya xi mejéna. ⁷ Tsa kuisenkunch'int'anaa nga sichjinaa, tsiji kuan ngayéje tsajmibiu —kitsu chanayiu.

⁸ 'Ba Jesús kitsingojobe:

—'Ba=tsa'en kua'indut'a enre Na'enchana: “Tichji_ri Na'enchana xi Nairi, 'ba tu kui tajngu ti'axat'a_ri.”

⁹ 'Ba 'batsa'en chanayiu kiko Jesús naxinanda Jerusalén 'ba kiko nga'ndere ningu ña ngisa nk'a. 'Ba kitsure:

—Tsa kjuakixi nga Ki'ndire Na'enchana kuáin, tikintjaingi yojori nga'e. ¹⁰ Ngat'a 'ba=tsa'en kua'indut'a enre Na'enchana: Na'enchana k'uexare ankjelere nga sikuendari.

¹¹ Ko ntsja subanginiri, tuxi nijnguú ndiojo satengini ndsakui.

¹² 'Ba Jesús kitsingojobe:

—'Ba nde tsa'en tsu ña kua'indut'a enre Na'enchana: “Bi chut'ayakuai Na'enchana, xi Nairi.”

¹³ 'Ba kionga chanayiu bi nde kuasjainire jótsa'en skut'ayako ngisa Jesús, tsakasant'axinre ka'nda nga kuan skut'ayako ngani.

Nga 'betuts'inre xare Jesús

Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15

¹⁴ 'Ba Jesús ja'e ngani nangi Galilea nga kitse ko kjua'ñure Isennixtjintsjere Na'enchana, 'ba ngatsi'i xuta xi tjindu tiñare kio nchja nijmi ngat'a tse'e. ¹⁵ 'Ba Jesús bakuya xki ni'ya sinagoga xi kio tjin, 'ba ngatsi'i nk'a kitsik'ejña.

Nga tijña Jesús naxinanda Nazaret

Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6

¹⁶ 'Ba Jesús ja'e ngani naxinanda Nazaret ña kuachinga. 'Ba jotsa'en ntsjai nga xutu ja'as'en ni'ya sinagoga, 'ba tsakasen nduju nga 'exkiya enre Na'enchana. ¹⁷ 'Ba kika'ere nga 'exkiya enre Na'enchana xi kitsi'indu profeta Isaías. 'Ba nga je kiskjendaya, kuasjaire nga'nde ña tsu:

¹⁸ Isennixtjintsjere Na'enchana tijña ngajinna,
ngat'a je 'ejñat'axinna

tuxi xi nima sikja'axtiuyani_raq en xi nda.

Na'enchana je kitsikasenna,

tuxi kue'eni_raq nijmi xuta xi tjindu'ñu nga
kuandai,

'ba nga skjex'angia tuxkun xi ka,

'ba nga sik'ejñandaq xi tji'yaton;

¹⁹ 'ba nga k'ueya nijmi_raq xuta

nga nganda'e kuakutsejen Na'enchana kjuandare.

20 'Ba kui kitsik'atjijun ngani xujun 'ba kitsjare xi tsikuenda xujunre ni'ya sinagoga 'ba tsik'ejña ngani. 'Ba ngatsi'i xi kio tjindu tu kui fa ni kiskut-sejen'a. 21 'Ba Jesús 'etuts'inre nga kinchja 'ba kitsure:

—Nganda'e fa je kuajngu enre Na'enchana kionga teminya ñojon.

22 'Ba ngatsi'i nda nchja ngat'a tse'e Jesús 'ba tu inyakutsejenkun ngat'are en nda xi 'betju ts'a, 'ba tsure xinkjin:

—¿A bi tsa xutabi xi ki'ndire Kuse?

23 'Ba Jesús kitsure:

—'Ba kuan tsa k'uinnu jo tsu en chingabi xi tsu xuta: “Chjineki, tinda tajngui yojori”, 'ba 'ba nde: “Ti'en nga'e xi nangiri fa ngayéje xi kjinu'yee nga kjiñe'en Capernaum.”

24 'Ba Jesús kitsu ngisa:

—'Ba xinkixi_nuu nga nijnguú profeta nda chjubetjo ña nangire fa. 25 'Ba kjuakixi nga 'ñu nkjin yanchjin k'an tjin naxinanda Israel nixtjinre profeta Elías, kionga kis'echja ngank'aa 'ba ján nu masen bi tsa'a 'ba 'ñu tsé kjindia kis'e ngayéje nangire Israel ngayeje. 26 Ninga 'ba kuán, Elías bi kjinikasen ngat'are yanchjin k'anbiu xi tse'e naxinanda Israel, tusa kjinikasen ngat'are jngu xi tse'e Sarepta, naxinanda xi tijña tiñare naxinanda Sidón. 27 'Ba nde nixtjinre profeta Eliseo, 'ñu nkjin xi sefe'ndujun tjin naxinanda Israel ngayeje. Tunga nijnguú kuanda ngat'are kui, tu Naamán sani, xi tse'e nangi Siria —kitsu Jesús.

28 'Ba kionga kjint'e enbi, ngatsi'i xi tjinduya ni'ya sinagoga, 'ñu kuastire. 29 'Ba tsisetjen 'ba

tso'oxjejin naxinando Jesús, 'ba kiko 'nda ña tjen-jen chun nindu ña kuandasun naxinandare, tuxi kio sikintjaingini. ³⁰ Tunga Jesús ja'ajin masenre xutankjiun 'ba kiji.

Nga Jesús tsinda jngu xuta xi tijñajinre jngu isen-nixtjin xi bi nda

Mr. 1:21-28

³¹ 'Ba Jesús kiji Capernaum, naxinanda xi tijñajinre nangi Galilea. 'Ba nga nixtjin nga nikja'aya yakuyare xuta enre Na'enchana. ³² 'Ba tu kuakunre xuta jotsa'en yakuyare, ngat'a en xi nchja tjinre kjua'ñu.

³³ 'Ba ngaya ni'ya sinagoga tijña jngu xuta xi tijñajinre isennixtjin xi bi nda xi kitsu nga kiski'ndaya:

³⁴ —Ji Jesús tse'e Nazaret, ¿mé= xi tjinri ngat'a tsajain? ¿A ja'enikixuya=ni? 'Beña 'yá= ni ji. Ji= ni xuta tsjere Na'enchana.

³⁵ Tunga Jesús jatiko isennixtjinbiu 'ba kitsure:
—¡Xiu teni, 'ba t'etukajin_ri xutabi!

'Ba 'batsa'en isennixtjiun kiskanikja'a t'anangiu xutabiu ngamasenre ngatsi'i xi yak'a, 'ba bi kitsi'onre nga 'etju ngajinre. ³⁶ 'Ba ngatsi'i xuta tu kuakun=re 'ba tsure xinkjin:

—¿Mé= en kibi? Xutabi tjinre kjua'ñu ko nga'ñu nga 'bexare isennixtjin xi bi nda nga k'uetju, 'ba 'betju.

³⁷ 'Ba kji'yare ngat'a tse'e Jesús ngayéje nga'nde xi tjindundai kio.

Nga Jesús tsinda nanyi'yare Simón Pedro 'ba ko ne nkjin xuta xi sefesun

Mt. 8:14-17; Mr. 1:29-34

³⁸ 'Ba Jesús tsisetjen 'ba 'etju ni'ya sinagoga 'ba kiji ndaba Simón. 'Ba nanyi'yare Simón 'ñu tji'me nga kunre chi'in nt'ai, 'ba kichja'are Jesús nga kuaseko. ³⁹ 'Ba Jesús tsik'ejña tsindinere chjunbiu 'ba jatiko chi'in nt'o, 'ba kitjuxinre, 'ba ta'a fani tsisetjen 'ba kitsikjén xuta xi echukun.

⁴⁰ 'Ba kionga je kintjai tsu'biu, ngatsi'i xuta xi tjinre xi inyafesun xi kunre kja'e kjuanga chi'in, ja'ekore Jesús. 'Ba Jesús yanere ntsja nga jngu jngu xi inyafesun, 'ba kitsinda. ⁴¹ 'Ba nde nkjin xuta xi 'etjujinre isennixtjin xi bi nda xi kitsu nga kiski'ndaya:

—ji= ni xi Ki'ndire Na'enchana!

Tunga Jesús fatiko 'ba bi kitsja'ndere nga kuinchja, ngat'a be= nga kui xi Cristo.

Nga Jesús fi kja'e naxinanda nga fitsikja'axtiuya enre Na'enchana

Mr. 1:35-39

⁴² 'Ba nga je kis'e isen, Jesús 'etjujin naxinando, 'ba kiji jngu nga'nde t'axin. 'Ba xutankjiun tsangisjai. 'Ba kionga echu ña kui tijña, kuamejénre sik'ejña'ñu, tuxi bi kuajeni. ⁴³ Tunga Jesús kitsure:

—'Ba=nde tjinnere nga sikja'axtiuya_rā kja'e naxinanda en nda xi tsu nga Na'enchana je kuatexuma nganda'e. Ngat'a tu kui xa kjinikasenina.

⁴⁴ 'Ba 'batsa'en Jesús kiji nga kitsikja'axtiuya enre Na'enchana xki ni'ya sinagoga xi tjin nangire xuta Judío.

5

Nga Jesús nchjare Pedro ko nchja xi tjenko

Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20

¹ 'Bi kuán kionga Jesús seǵñandai ndachikun tse'e Genesaret, xutankjiun ti'be'nyu'ñu kui tuxi kjuint'eni enre Na'enchana. ² 'Ba Jesús tsabe jó barku xi kjiyundai ndachikun, 'ba xi tsuba tjiuti kio 'etukajenni nga yane na'ya tire. ³ 'Ba Jesús ja'as'en jngu barkubiu, xi tse'e Simón, 'ba tsi'are nga ngatatsikjinchire ngando. 'Ba tsik'ejña ngaya barku, 'ba 'nda kio yakuyanire xuta. ⁴ 'Ba kionga je jet'are nga yakuya, kitsure Simón:

—T'inkue barku ña ngisa nanga nando, 'ba kio chanikja'ajiun na'ya tinu tuxi sakuninu tjiuti.

⁵ 'Ba Simón kitsingoore:

—Na'en, je kaña'axaj tsa'a nistjen 'ba nijnguú kaxuntsjai. Tunga mé ji 'ba te'minaa, skanikja'ajinfara na'yo.

⁶ 'Ba kionga nchjabiu je 'ba kitsa'en, 'ñu nkjin tjiuti kixuntsja ka'nda na'yo je mejen kitijnda.

⁷ 'Ba 'batsa'en tu chuba= kitsa'enre nchja xinkjin xi tjinduya barku xi ngijngu, tuxi kjua'ekasekoni. 'Ba nchjabiu jendiba, 'ba 'ñu kitsitse ngojó barkubiu 'ba tu ngichuba kichaja ngisare nga stiungijndiu. ⁸ Nga tsabe kibi, Simón Pedro tsakaskunkunch'in ngixkun Jesús, 'ba kitsure:

—Tisent'axinnaa Na'en, ngat'a jngu= ña xuta je.

⁹ 'Bi kitsu Simón ngat'a kui ko ngatsi'i xi tjenko kuakunre tu kjuare nga 'ñu nkjin tjiuti kitsuba.

¹⁰ 'Ba nde kjimare Santiago ko Juan, ki'ndire Zebedeo, xi ñatjen tsa'exa Simón. Tunga Jesús kitsure Simón:

—Bi kuin. 'Ndani nganda'e bi tjiuti k'uekui, tusa xuta k'uekui xi ngat'a tsa'an.

¹¹ 'Ba kionga je ja'eko barku ña je nangi, 'endu yeje xi tjinre 'ba kitjenngi Jesús.

Nga Jesús tsinda jngu xuta xi kunre chi'in fe'ndujun

Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45

¹² 'Ba kionga Jesús tijña jngu naxinanda chi, ja'e jngu xuta xi 'ñu kunre chi'in fe'ndujun. 'Ba nga tsabe Jesús, kitsikindi 'nda t'anangiu 'ba 'ets'are:

—Ji na'en, tsa mejénri, kuan sitsejunnaa nga xja'axinnaa chi'in xi kunna.

¹³ 'Ba meni Jesús kitsure nga yanere ntsja xi tji'mio:

—Mejénna. Ngatamatsje ngani.

'Ba ndekuini chubabiu kitjuxinre chi'in fe'ndujun xi kunre xutabiu. ¹⁴ 'Ba Jesús 'enere xutabiu:

—Tu'yá 'be_ri nijmi. Tu t'in sani 'ba tikaku_ri yojori na'miu. 'Ba t'ikue kjuatjo xi baku nga je kuatsjejin jotsa'en kitsu Moisés, tuxi 'batsa'en skuekixini xuta nga je kuanda ngani.

¹⁵ Tunga ngisa 'ñu nu'yare ngat'a tse'e Jesús, 'ba 'ñu nkjin xuta mañajan tuxi kuasen ñojonnire 'ba tuxi kui sindani chi'in xi kunre. ¹⁶ Tunga Jesús fi nga fikjako Na'enchana nga'nde t'axin.

Nga Jesús tsinda jngu xuta xi bi ma fi

Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12

¹⁷ 'Ba jngu nixtjin nga Jesús tibakuya, 'ba nde kio tjindu yak'a nchja fariseo ko yak'a chjine kjuatexumo xi jendibani ngayéje naxinanda chi tse'e Galilea, xi tse'e Judea, 'ba ko naxinanda

Jerusalén. 'Ba kjua'ñure Na'enchana kis'ejñatsejen ngajinre Jesús nga tsinda xi sefesun. ¹⁸ 'Ba kio ja'e yak'a xuta xi kjiyare kuxta jngu xi bi ma fi. 'Ba mejénre kjua'as'enko ni'yo tsakai 'ba sikajña ngixkun Jesús. ¹⁹ Tunga bi masjaire jót'sa'en kjua'as'enni, tu kjuare xutankjiun. 'Ba 'batsa'en tsijin ngasun nk'a ni'yo, 'ba ts'axjextiu jngu ka'a ña kisate ni'yo, 'ba kio ts'ajenni ko kuxtare xi tji'mio ngamassenre xutankjiun 'ba kitsikajña ngixkun Jesús. ²⁰ 'Ba kionga Jesús tsabe kjuamakjainre nchjabiu, kitsure xi tji'mio:

—Je kuachat'ari jeri amiguna.

²¹ 'Ba 'batsa'en chjine kjuatexumo 'ba ko xuta fariseo 'etuts'inre nga 'bitsa'en kitsikja'etsjen: “¿'Yá= kibi xi bi bekun Na'enchana nga 'batsa'en tinchja? Tu Na'enchana sa xi mare nichat'are jere xuta.”

²² Tunga Jesús tsabe mé= xi inyatsikja'etsjen, 'ba tsiningiyare:

—¿Anñu 'batsa'en nikja'etsjenñu jun? ²³ Näre xi ngisa bi na'enre kuixan: ¿A nga kuixan: “Je kuachat'ari jeri”? ¿Asa nga kuixan: “Tisetjen 'ba titjajme”? ²⁴ Tunga mejénna nga xio nga Ki'ndire Xuta xi'iun tjinre kjua'ñu kui ngasun'ndebi nga sichat'a je.

'Ba 'batsa'en kitsure xi bi ma fiu:

—Ji xinra, tisetjen, chjube kuxtari 'ba t'in ni'yari.

²⁵ 'Ba ngixkun xutankjiun ta'a tsisetjen xi tji'mio 'ba kiskjebe kuxta xi kjiñayaa tsakai, 'ba titsichjire Na'enchana nga kiji ngani ndaba. ²⁶ 'Ba ngatsi'i kuakunre 'ba kitsichjire Na'enchana, 'ba niki in-yatsakjun= nga 'bi kitsure xinkjin:

—Kjuakun xi kjuakixi= kji'ya nganda'e.

Nga Jesús nchjare Leví

Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17

²⁷ Jaskan nga je kuán kibi, Jesús 'etju 'ba tsabe jngu xuta xi kjebechjintjai tsajmi ngat'are Roma xi Leví 'mi. Tijña nga'nde ña tjubechjintjai tsajmi. 'Ba Jesús kinchjare 'ba kitsure:

—Ndetjenngina.

²⁸ 'Ba 'batsa'en Leví tsisetjen, 'ejña yeje xi tjinre 'ba kitjenngi Jesús.

²⁹ 'Ba ts'axje jngu s'i je ndaba ngat'are Jesús; 'ba ko 'ñu nkjin xi kjebechjintjai tsajmi ngat'are Roma, ñatjen ko kja'e ngisa xuta, tjindut'ako yamixo. ³⁰ Tunga xuta fariseo ko chjine kjuatex-umo xi tujngu mako xinkjin josiko xutare Jesús, 'ba kitsure:

—¿Anñu ko xuta xi tjinre je 'ba ko xi kjebechjintjai tsajmi ñatjen ninchjakoniñu 'ba 'yukoñu?

³¹ 'Ba Jesús kitsingojo:

—Xi nda bi chjineki machjenre, tu kui sani xi sefesun. ³² Bi xuta xi kixi ja'ekinchja_ra, tu kui sani xi tjinre je, tuxi sik'antjaiyani kjuafa'etsjenre 'ba kjua'e ngani ngixkun Na'enchana.

Nga Jesús chjaningiyare ngat'are nga beni kjin-dia

Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22

³³ 'Ba 'batsa'en nchjabiu kitsure Jesús:

—Xutare Juan 'ba ko xi tse'e nchja fariseo ne kjit'a 'bendu kjindia 'ba fako Na'enchana, tunga xi tsiji tu kjenntsai 'ba 'bintsjai.

³⁴ 'Ba Jesús kitsingojo:

—¿A kuan jun sik'endu kjindio xuta xi kjinikjint'e jngu s'i kjuabixan yejerañu xi xi'iun tijñajin ngisare? ³⁵ Tunga kjua'e jngu nixtjin kionga stukja'are xi xi'iun, 'ba kionga kjua'e nixtjinbiu, kio=nga k'uendu kjindia.

³⁶ 'Ba nde 'ejñare kui kjuakusunbi:

—Ni'yá batet'achi jngu xutji xatse tuxi k'uextiuyani jngu xutji chinga. Ngat'a tsa 'ba sa'en, tsikjekjua= xutji xatsio; 'ba nde najñu xatse chu bi nda fa'akjare ko xi chingo. ³⁷ 'Ba nde ni'yá minya binu xatse jngu tjiuxin chinga. Ngat'a binu xatsio k'uetijnda tjiuxin chingó, 'ba binu titsen 'ba kjuekjua tjiuxiun ngayeje. ³⁸ 'Ba kui= kjuañu binu xatse xinyani tjiuxin xatse. ³⁹ 'Ba tsajain xi 'bi binu xi je chinga 'ba sa'e jaskan kuamejénre xi xatse, ngat'a tsu: “Xi je chinga ngisa nda 'yu.”

6

Nga Jesús bakuya ngat'a tse'e nixtjin nga nikja'aya

Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28

¹ 'Ba 'bi kuán jngu nixtjin nga xutu, kionga Jesús tifa'ajin nga'nde ña kji'i tsujmi ntje, xutare tsate natinre trigo 'ba kitsufeya ntsja 'ba kiskine xujmare. ² 'Ba yak'a nchja fariseo kitsure:

—¿Anñu ña'anñu jun mé= xi bi tixa'nde nga si'an nixtjin nga nikja'aya?

³ 'Ba Jesús kitsingoore:

—¿A kje 'bexkiyajiun jun ña kua'indut'a mé= xi kitsa'en David jngu ndiya kionga kui 'ba ko xi tjenko kuabojore? ⁴ Ngu ja'as'en nga'nde tsjere Na'enchana 'ba kiskjebe niñuxtila tsje xi tjindu kio,

'ba kiskine, 'ba kitsjare nchja xi tjenko ngayeje. Ninga bi tixa'ndere nga kui skine, ngat'a tu na'miu ma kjine kui niñuxtilabiu.

⁵ 'Ba Jesús kitsu ngisare:

—Ki'ndire Xuta xi'iun batexumare ka'nda nix-tjin nga nikja'aya.

Nga Jesús tsinda jngu xuta xi ja'eku ntsja

Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6

⁶ 'Ba 'bi kuán nga kja'e nixtjin xutu ngani, Jesús ja'as'en ni'ya sinagoga 'ba yakuya. 'Ba kio tijña jngu xuta xi ja'eku ntsja kixi. ⁷ 'Ba chjine kju-atexumo 'ba ko nchja fariseo inyakutsejen'more Jesús, tuxi skueni tsa sinda xutabiu nga nixtjin nga nikja'aya 'ba 'batsa'en kuan kuangini. ⁸ Tunga Jesús be= mé= xi inyatsikja'etsjen nchjabiu, 'ba kitsure xuta xi ja'eku ntsja:

—Tisetjen 'ba tisen ngamasenre kio.

'Ba xutabiu tsisetjen 'ba tsakasen ngamasenre.

⁹ 'Ba Jesús kitsure xi yak'a:

—Jngu en skuiningiya_nuu, ¿Mé= xi tixa'nde nga ña'an nga nixtjin nga nikja'aya, a xi nda= asa xi ch'o? ¿A sik'angiña jngu xuta, asa sik'enña?

¹⁰ 'Ba sa'e kiskutsejen'a xi inyandaire, 'ba kitsure xuta xi ja'eku ntsja:

—Tjente ndsai.

'Ba 'ba kitsa'en xutabiu, 'ba kuanda ngani ntsja.

¹¹ Tunga xi yak'a 'ñu kuastire 'ba joyare jó siko Jesús.

Nga Jesús fa'ajin nga tejó apóstoles

Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19

¹² 'Ba nga je ja'a kui nixtjinbiu, Jesús kiji jngu nindu nga kikjako Na'enchana. 'Ba tsa'a nistjen

jako. ¹³ 'Ba kionga je kis'e isen, kinchjare xutare, 'ba tejó ja'ajin xi apóstoles kitsure. ¹⁴ Kibi= ja'enre xi tejó: Simón xi 'ba nde Pedro kitsure, Andrés xi nts'e Simón, Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, Santiago xi ki'ndire Alfeo, Simón xi mako nchja xi mejénre sindai naxinanda Israel, ¹⁶ ko Judas xi ki'ndire Santiago, 'ba ko Judas Iscariote xi jaskan kitsingantsja Jesús.

Nga Jesús bakuyare 'ba tsinda 'ñu nkjin xuta

Mt. 4:23-25

¹⁷ 'Ba Jesús jendibajen ngani nindu ko nchjabiu, 'ba tsakasen'ñu jngu nga'nde ngasun. 'Ba kio kuañajan 'ñu nkjin xi 'betsuma tjenngi 'ba ko 'ñu nkjin xi jendibani ngayéje nga'nde xi tse'e nangi Judea ko nga'nde xi tjin ngandaire naxinanda Jerusalén 'ba ko nga'nde xi tjindu tiñare naxinanda Tiro ko naxinanda Sidón. Kui xutabiu ja'ekinya ñojonre Jesús 'ba tuxi kuandani ngat'are chi'in xi kunre. ¹⁸ 'Ba xi inyafa'a kjuanima ngat'are isennixtjin xi bi nda, 'ba nde manda ngayeje. ¹⁹ 'Ba ngatsi'i xuta mejénre siko Jesús, ngat'a kjua'ñu xi 'betju ngajinre kui tsinda ngatsi'i.

Nga Jesús bakuya 'yá= xi ndare ngixkun Na'enchana

Mt. 5:1-12

²⁰ 'Ba Jesús kiskutsejen'a xutare, 'ba kitsure:

—Ndaxunu jun xi nimo, ngu tsojon ña batexuma Na'enchana.

²¹ 'Ndaxunu jun xi nganda'e bojonu, ngu jaskan tsenu.

'Ndaxunu jun xi nganda'e chi'ndo, ngu jaskan kuejnu.

²² 'Ndaxunu jun kionga xuta kuastikenu, 'ba ko'oxjenu, 'ba ch'o kuetsunu 'ba k'uaxjengi ja'enu joni jngu xuta ts'en, tu kjuare Ki'ndire Xuta xi'iun=nini. ²³ Kionga 'ba kuan, 'ñu titsjo, 'ñu ngatjas'enu kjuatsja, ngat'a jun sakunu tsajmi xi 'ñu chjire ngank'aa. Ngu xuta chingare xutabiu 'ba nde tsa'en ch'o kitsiko nchja chinga profeta nixtjin kuatse jan.

²⁴ 'Tunga jnimaxuñu jun xi nyino, ngu je kika'enu kjuatsjanu!

²⁵ 'jNimaxuñu jun xi nganda'e kitsenu, ngu jaskan kuabojonu!

'jNimaxuñu jun xi nganda'e bejnu, ngu jaskan kuabanu 'ba xi'ndo!

²⁶ 'jNimaxuñu jun kionga ngatsi'i nda kuinchja ngat'anu, ngu xuta chingare xutabiu 'ba=nde nda kinchja ngat'are nchja chinga profeta ndesu xi kis'e nixtjin kuatse jan!

Nga Jesús bakuya nga simijáan xi stikena

Mt. 5:38-48; 7:12

²⁷ 'Tunga jun xi minya ñojon xin_nuu: Timijón xi stikenu 'ba nda tiko xi betonnu. ²⁸ Chja'a_ru Na'enchana nga ngatatsichikunta'en xi ch'o tsunu, 'ba t'ets'antjo xi ch'o tsikonu. ²⁹ Tsa 'yáñu xi ko'ot'a jngu tsari, ta'e_ri xi ngijngu ngayeje. 'Ba tsa 'yáñu xi kja'ari chingantsjari, ta'e'nde_ri nga ngatjiko ko chingari. ³⁰ Tu'yáñu xi skui'ari tsajmi xi tsiji, ta'e_ri. 'Ba xi skja'ari xi tsiji, tojo 'mi_ri. ³¹ 'Ba jotsa'en mejénnu nga sikonu xuta, 'ba nde tiko kui ngayeje.

³² 'Ngu tsa nimijón tu kui sa xi tsimejénnu jun, ¿mé= xi kuejennu? Ka'nda xuta xi tjinre je 'ba nde

tša'en ngayeje. ³³ 'Ba tša nda niko tu kui sa xi nda tsikonu, ¿mé= xi kuejennu? Ka'nda xuta xi tjinre je 'ba nde tša'en ngayeje. ³⁴ 'Ba tša nikeya_ru tu kui sa xi bere kakun nga sja nganinu, ¿mé= xi kuejennu? Ka'nda xuta xi tjinre je tsikeyare xinkjin, tuxi sakunire ngijngu ka'a 'ba kji'i ngani. ³⁵ Tunga jun, timijon xi stikenu 'ba nda tiko, 'ba tikeya_ru 'ba bi chuyo nga sja nganinu. 'Ba 'batsa'en ngisa tse kuejennu, 'ba ki'ndire Na'enchana xi tijña ngank'aa kuon. Ngat'a kui tjinre kjuanda ngat'a tse'e xi bi tsja kjuanda 'ba xi ch'okun. ³⁶ Kui kjua ngatja'animaninu xuta xi yak'a, jotsa'en Na'ennu fa'animare.

*Nga Jesús bakuya nga bi si'an_ra kjua xi yak'a
Mt. 7:1-5*

³⁷ 'Bi ña'an_ru kjua xuta xi yak'a, meni Na'enchana bi sa'enninu kjua ngayeje. Bi chanineje_ru xuta xi yak'a, meni Na'enchana bi sikaninejeninu ngayeje. Tichat'a_ru xuta, meni 'ba nde Na'enchana sichat'aninu ngayeje. ³⁸ Ta'e_ru xi yaka, 'ba 'ba nde Na'enchana sjanu ngayeje. Nda sitse chitsanu nga sjanu, sitse tsjan tsjan, xi k'uetsujmeyare, 'ba xi niki tistenntjai. Ngat'a chubā xi sichjon nga k'uechubo, ndekui sichubakoninu Na'enchana.

³⁹ 'Ba 'ba nde 'ejñare kui kjuakusunbi:

—¿A kuan jngu xi ka kuaku ndiyare ngijngu xi ka? ¿A bi tu jngu ngojo kuixuya ngojó? ⁴⁰ Jngu xuta xi kut'aya bi ngisa nk'a ngisa nga ko mare chjine xujunre, tunga nga je kjuet'are ngayéje kjuachjinere, 'ba=nde kuangusun joni chjine xujunre.

⁴¹ '¿Ánñu ji techut'ani xtje xi kjingi xkun nts'é 'ba bi yachisu xi kjingi tsiji techut'ai? ⁴² Tsa bi te'ye yachisu xi kjingi tsiji, ¿jót'sa'en kuan k'uin_ri nts'é: “Nts'ia, ta'e'ndena nga k'uaxjengia xtje xi kjingi tuxkuin”? ¡Xuta jó nkjain! Ti'naxjengifari yachisu xi kjingi tuxkuin, tuxi nda kuatsejenniri nga kjui'naxjengi xtje xi kjingi tuxkun nts'é.

Nga Jesús bakuya nga nga jngu jngu kuya ya 'yare ngat'are ture

Mt. 7:17-20; 12:33-35

⁴³ 'Jngu ya xi nda, bi bajare tu xi bi nda. 'Ba jngu ya xi bi nda, bi bajare tu xi nda. ⁴⁴ Nga jngu kuya ya 'yare ngat'are tu xi bajare. Ngat'a bi ngajin ngijña na'ya s'e tu higo, 'ba ninga ngajin na'ya ntsje s'e uva. ⁴⁵ Jngu xuta xi nda 'baxje en xi nda ngajinre kjuanda xi tijñatjo ngajin inimare. 'Ba jngu xuta xi ch'okun 'baxje en xi ch'o ngajinre kjuach'okun xi tijñatjo ngajin inimare. Ngat'a mé= xi kitsejin inimare xuta, kui xi 'betju ts'a.

Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e jó nchja xi kitsinda ndaba

Mt. 7:24-27

⁴⁶ '¿Ánñu 'mininu: “Na'en, Na'en,” 'ba bi nik'etjusun enna? ⁴⁷ 'Ba xin_nu 'yá= xi mangusun xuta xi ndiba ngat'ana 'ba nt'e enna 'ba tsik'etjusun. ⁴⁸ Kui jo=ni jngu xuta xi tsinda ndaba, xi 'ñu nanga titjun yakjan 'ba ngasun ndiojo kitsindasun tuts'in. 'Ba kionga kuaje ndajio, 'ñu ja'esatet'are ni'yo. Tunga bi kitsiteya, ngat'a nda= kuanda ni'yo. ⁴⁹ Tunga kui xi nt'e enna 'ba bi

tsik'etjusun mangusun= joni jngu xuta xi tu ngasun t'anangu tsindasun ndaba nga bi kiskjennitjen tuts'in. 'Ba kionga ndajio 'ñu ja'esatet'are, ta'a tsixuya 'ba niki jekjuakjin —kitsu Jesús.

7

Nga Jesús tsinda chu'ndare jngu ngakure chasoldadu

Mt. 8:5-13

¹ Kionga Jesús jet'are nga tifako xutankjiun, kiji naxinanda Capernaum. ² 'Ba kio tijña jngu ngakure chasoldadu xi tse'e Roma xi tjinre jngu chu'nda xi 'ñu tsimején. Kui chu'ndabiu tji'me 'ba mejen kueya. ³ 'Ba kionga ngakure chasoldadu kjint'e ngat'a tse'e Jesús, kitsikasen yak'a nchja chingare naxinanda judío, tuxi k'uets'anire Jesús nga kuetsinda chu'ndare. ⁴ 'Ba 'batsa'en kui echukun Jesús 'ba 'ñu 'ets'are ngat'are chasoldadu, 'ba kitsure:

—Xutabiu bakin=re nga kuisekue. ⁵ Ngat'a tsimejénna xi judío kuáan 'ba ka'nda kui suba kitsindana ni'ya sinagoga nga'e naxinandani.

⁶ 'Ba Jesús kiko nchjabiu. Tunga kionga je tiña echu ndaba, chasoldadu kitsikasen yak'a xi nda ya'a, tuxi kuetsunire Jesús:

—Na'en, bi nisti ri yojori, ngat'a bi bakinna nga ni'yaná kuitjas'en. ⁷ Kui kjuañu bi kuánni takuaan nga ja'ekun subara. Tu t'exasai 'ba chu'ndana kuanda. ⁸ Ngat'a 'ba=nde an, tjin= xi batexumana 'ba 'ba=nde tjinna chasoldadu xi batexuma ra. Kionga jngu xin ra: “T'in”, ngu fi. 'Ba kionga kja'ere xin ra: “Jabi”, ngu ndiba. 'Ba tsa jngu chu'ndana xin ra: “Ti'en tsajmibi”, ngu tsa'en.

⁹ 'Ba kionga Jesús kjint'e kibi, tu 'ba= kuánre 'ba kitsiku'beya nga jako xutankjiun xi tjenngire, 'ba kitsure:

—Kjuakixi= xi xin_nuu. Nisa jngukjinjín xuta xi tse'e Israel 'biā xi 'bitsa'en makjainre jotsa'en makjainre xutabi.

¹⁰ 'Ba kionga ja'e ngani xi kjinikasen, tu je nda ngani chu'ndo nga tsabe.

Nga Jesús tsikja'ayare ki'ndire jngu chjun k'an

¹¹ 'Ba jaskan kibi, Jesús kiji jngu naxinanda chi xi Naín 'mi. Tjenko xutare 'ba ko 'ñu nkjin xuta.

¹² 'Ba kionga je echu tiñare xuntjare naxinanda chu, tsabe nga inyafik'eyanijin jngu mik'en xi ki'ndi jngututture jngu chjun k'an. 'Ba 'ñu nkjin xuta xi kio tse'e tjenko chjunbiu.

¹³ 'Ba kionga Na'enna Jesucristo tsabe chjunbiu, ja'animare 'ba kitsure:

—Bi chi'ndai.

¹⁴ 'Ba kitsitiñat'are kaxo 'ba yanere ntsja. 'Ba xi yank'angi tsikinya'ñu. 'Ba Jesús kitsure mik'ion:

—Chi'ndi, ji texinra. ¡Tisetjen!

¹⁵ 'Ba 'batsa'en xi je mik'en tsakaiñu tsik'ejña kixi 'ba 'etuts'inre nga kinchja, 'ba Jesús kitsin-gantsjare nare. ¹⁶ 'Ba ngatsi'i xuta kitsakjun 'ba kitsichjire Na'enchana nga kitsure xinkjin:

—Jngu profeta je je kuatsejen ngajinna.

'Ba 'ba nde kitsu:

—Na'enchana je ja'ekaseko naxinandare.

¹⁷ 'Ba kjinu'yare mé= xi Jesús kitsa'en jo kji'i nangi Judea 'ba jo kji'i nangi xi tjindundaire.

Nga Jesús fako xutare Juan Bautista
Mt. 11:2-19

18 'Ba 'ba nde Juan kjint'e ngayéje kibi, ngat'a xutare ye'ere nijmi. 'Ba 'batsa'en kinchjare jó xi xutare 19 'ba kitsikasen ña tijña Jesús, tuxi skuiningiyanire: “¿A ji= ni Cristo xi tjinnere nga kjua'e? ¿Asa kja'e xi xuya_ri?” 20 'Ba kionga nchjabiu ja'e ña tijña Jesús, kitsure:

—Juan Bautista katsikasenni nga xjaningiari: “¿A jixu Cristo xi tjinnere nga kjua'e? ¿Asa kja'exu xuya_ri?”

21 'Ba ndekuini chubabiu Jesús kitsinda 'ñu nkjin xuta xi kunre chi'in 'ba xi inyafa'a kjuanima 'ba xi tjindujinre isennixtjin xi bi nda, 'ba nkjin xi ka kitsitsejenre. 22 'Ba Jesús kitsure:

—Tangink'in_ru Juan mé= xi je kji'yo 'ba xi je kjinu'yo nga'e. T'e_ru nijmi nga xi ka be=, 'ba xi bi ma fi ma fi ngani, 'ba xi sefe'ndujun matssejun chi'inre. Xi xtaya nt'e, xi mik'en fa'aya nganire, 'ba xi nima nikja'axtiuyare en ndare Na'enchana. 23 'Ba ndaxure xuta xi bi sichaja kjuamakjainre ngat'ana!

24 'Ba kionga xutare Juan je kiji, Jesús 'etuts'inre nga kinchja ngat'a tse'e Juan 'ba kitsure xutankjiun:

—¿Mé= xi tsanginchutsejen_ru nga'nde t'axin? ¿A jngu ndaje xi titsiteya ntjo? 25 Tsa bi kui, ngu, ¿mé= xi tsanginchutsejen_ru? ¿A jngu xuta xi yaja najñu xi tsja kji'i? Tunga xi baja najñu xi tsja kun 'ba xi tsja tsa'en tjindu, kui xi tjindu ndaba rey. 26 Ngu, ¿mé= xi tsanginchutsejen_ru? ¿A jngu profeta? Jun, kui. 'Ba xin_nuyu nga Juan xi ngisa je ngisa nga ko mare jngu profeta. 27 Ngat'are Juan= nga 'bitsa'en kua'indut'a enre Na'enchana:

An tetsikasentitjunra xi ya'a enna.

Kui xi k'uendatitjun ndiyari.

²⁸ 'Ba xin_nuu. Nijngu xuta xi tjin ngasun'ndebe ngisa je ngisa nga ko mare Juan. Tunga kui xi ngisa ichi 'yare ña batexuma Na'enchana ngisa= je ngisa nga ko mare Juan —kitsu Jesús.

²⁹ 'Ba kionga xutankjiun kjint'ere kibi, ka'nda ko xi kjebechjintjai tsajmi ngat'are Roma kitsikixiya nga Na'enchana kixi tsa'en kjua. Ngat'a je kisatenda kionga Juan yatenda xuta. ³⁰ Tunga nchja fariseo 'ba ko chjine kjuatexumo bi kisa-tenda ngat'are Juan, 'ba 'bitsa'en 'echjonre yojore kjuanda xi kua'ere ngat'are Na'enchana tsakaiñu.

³¹ 'Ba Jesús kitsu ngani:

—Ngu, ¿mé= xi singusunkuaa xuta xi tjin nganda'e? ¿'Yá=ñu joni kui? ³² Kui jo=ni nchja nisti xi 'bendu ndetsin 'ba tsure xinkjin nga kji'ndaya: “Kjinikjaneri son xi nda tsu, 'ba bi kjicho. 'Ba kijndari son xi ba tsu, 'ba bi kichi'ndo.”

³³ Ngat'a kionga ja'e Juan Bautista, 'echjonre yojore nga kiskine niñuxtila 'ba nga kits'i binu, 'ba jun mixun: “Isennixtjin xi bi nda tijñajinre.”

³⁴ 'Ba jaskan ja'e ngani Ki'ndire Xuta xi'iun, xi nda kjen 'ba 'bi binu, 'ba tusa mixun=ngo: “Kui xutabi tse kjen 'ba 'ñu 'bi binu, jngu xuta xi nda ya'a nchja xi kjebechjintjai tsajmi ngat'are Roma ko xuta xi tjinre je.” ³⁵ Tunga kjuankjin kakunre Na'enchana makixiya ngat'are 'yá= xi kjetetjo —kitsu Jesús.

Nga Jesús fi ndaba jngu xuta fariseo

³⁶ 'Ba jngu xuta fariseo kitsikjint'e Jesús nga kuekjineko niñu, 'ba Jesús kuakjainre 'ba kiji

ndaba 'ba tsik'ejñat'a yamixo. ³⁷ 'Ba ndekuini naxinandabiu tijña jngu chjun xi tse je tjinre. 'Ba kionga kjint'e nga Jesús kuakjen ndaba xuta fariseo, ja'eko jngu lameta xi alabastro kuan-dakoni xi kjitse nanda xi nda jen. ³⁸ 'Ba kitsi-tiñat'are ngastun Jesús 'ba ja'ek'ejñat'a ndsaku, nga tikji'nda. 'Ba 'etuts'inre nga yanejunkoni ndaxkun. 'Ba ndekuini ntsja ku kitsixijunkoni ndsaku Jesús, 'ba 'endsu'a, 'ba tso'ojunre nanda xi nda jen. ³⁹ 'Ba kionga xuta fariseo xi kit-sikjint'e Jesús tsabe kibi, 'bitsa'en kitsikja'etsjen: “Tsa kjuakixi nga kui xutabi jngu profeta, skue=ru 'yá= xi 'ba titsiko 'ba 'yá= chjun kuán kui, ngat'a kui chjunbi 'ñu tsé je tjinre.” ⁴⁰ 'Ba 'batsa'en Jesús kitsure xuta fariseo:

—Simón, tjin= jngu en xi xinra.

'Ba xutabiu kitsingojore:

—'Ba t'ínna, na'en.

⁴¹ 'Ba Jesús kitsu:

—Jó xuta kitjenre tonre jngu xuta xi tsikeya. Jngu xi kitjenre ón ciento denario, 'ba xi ngijngu yachute. ⁴² 'Ba kionga bi kuán 'echji nganire ngat'a tsajainre ton, 'batsa'en kitsichat'are ngojó mé= xi tjenre. Ngu 'ba t'ínna, ¿ñáre ngojóbi xi ngisa 'ñu tsimején xi tsikeya?

⁴³ 'Ba Simón kitsingojore:

—Kui=ru xuta xi ngisa tse kitsichat'are.

'Ba Jesús kitsure:

—'Ba=tjin xi sji.

⁴⁴ 'Ba 'batsa'en Jesús kiskutsejen'a chjunbiu, 'ba kitsure Simón:

—¿A te'yani chjunbi? An ja'as'ian ni'yari 'ba bi kika'enā nanda xi kuanejunñā ndsakuā. Tunga

chjunbi, ndaxkun yanejunkoni 'ba ntsja ku kitsix-ijunkoni. ⁴⁵ Bi kik'endsu'anaa nga kjinite'ndanaa kionga ja'as'ian ni'yari, tunga chjunbi ka'nda nga ja'as'ian bi tifet'are nga ti'bendsu'á ndsakuá. ⁴⁶ Bi tsichujunnaa aseti nindakua, tunga chjunbi nanda xi nda jen tso'ojunre ndsakuá. ⁴⁷ Kui kjua xinnira nga 'ñu tsé jere je kuachat'are, ngat'a 'ñu tsé kjuanimejen yaku. Tunga xuta xi chuba nichat'are, chuba kjuanimejen baku.

⁴⁸ 'Ba jaskan kitsure chjunbiu:

—Je kuachat'ari jeri.

⁴⁹ 'Ba xi tsik'endut'ako yamixo 'etuts'inre nga 'bi kitsure xinkjin:

—¿Yá= xutabi, nga ka'nda je tsichat'a?

⁵⁰ 'Ba Jesús kitsu ngisare chjunbiu:

—Ngat'are kjuamakjainri je ts'angi. Ngatjas'eri kjuaxiu. T'inrandai.

8

Nga Jesús bakuya jngu kjuakusun ngat'a tse'e xuta xi kjejndi xujma

¹ 'Ba jaskan kibi, Jesús tsak'ajme ngayéje naxinanda ya'e ko naxinanda chi xi kio tjin, 'ba kit-sikja'axtiuya en nda xi tsuya jótsa'en batexuma Na'enchana. 'Ba tjenko nga tejó apóstoles ² 'ba ko yak'a yanchjin ngayeje xi kitsinda ngat'are chi'in xi kunre 'ba ko xi ts'axjejinre isennixtjin xi bi nda. Tjenjinre yanchjinbiu María xi 'ba nde Magdalena 'mi, xi 'etukajinre yatu isennixtjin xi bi nda, ³ ko Juana, chjunre Chuza, xuta xi tsa'exat'are rey Herodes, ko Susana 'ba ko nkjin ngisa yanchjin xi tsakaseko nga kitsja mé= xi tjinre.

⁴ 'Ba 'ñu nkjin xuta jendibani kja'e kjuanga nax-inanda tuxi ja'ekinya ñojonnire Jesús. 'Ba Jesús yakuyare jngu kjuakusun 'ba kitsu:

⁵ —Jngu xuta kiji nga kikjejndi xujmare. 'Ba kionga tikjejndi, masen tsixundai ndiyo. 'Ba tsikisenne. 'Ba ja'e tjiunisio 'ba kiskine xujmabiu.

⁶ 'Ba ngimasen xujmare tsixujin ndiojo ña bi tse nangi tjin. 'Ba kionga xujmabiu kiska, kixi tu kjuare nga bi 'nyi'nde. ⁷ 'Ba ngijngu ka'a xujma tsixu ngajin na'ya. 'Ba na'yo xi ñatjen kuantjeko bi kitsja'ndere nga nda kuacha xujmabiu. ⁸ Tunga ngijngu ka'a tsixu ña nda nangi 'ba kuantje 'ba nda chan kitsja, ka'nda jngu ciento xujma nga jngu tu.

Kibi kitsu Jesús, 'ba kitsu ngisa ko jnda xi 'ñu:

—Xi tjin ñojon, ngatasen ñojon.

*Nga Jesús tsuya ánñu tu ko kjuakusun bakuyani
Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12*

⁹ 'Ba kionga xutare tsiningiyare jó tsunire kjuakusunbiu, ¹⁰ Jesús kitsure:

—Jun je kitsa'e'ndenu nga kuankjinnu mé=xi 'mo tijña ngat'are ña batexuma Na'enchana. Tunga xuta xi yak'a, fakoña nga ko kjuakusun, meni ninga skutsejen bi skue, 'ba ninga kuasen ñojon bi kuankjinre.

*Nga Jesús tsuya jó tsunire kjuakusun ngat'a tse'e
xi kjejndi xujma*

Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20

¹¹ 'Ba Jesús kitsu:

—'Bi= tsunire kjuakusunbiu. Xujmo, jo=ni enre Na'enchana. ¹² Xujma xi tsixundai ndiyo, jo=ni xuta xi nt'e ion tunga ndiba chanayiu nga kja'axin en xi je tijñajin inimare xutabiu, tuxi bi

kuakjainnire 'ba k'uangi. ¹³ 'Ba xujma xi tsixu ngajin ndiojo, jo=ni xuta xi nt'e ion 'ba tsja tsa'en kjebe. Tunga bi 'ñu tjinre jama. Tu chuba nixtjin makjainre, 'ba kionga chut'ayako, tsichaja kjua-makjainre 'ba basent'axin. ¹⁴ 'Ba xujma xi tsixu ngajin na'yo, jo=ni xuta xi nt'e ion, tunga jotsa'en tifa'a nixtjiun, 'ñu tsikja'etsjen ngat'are tsajmi xi tjinre ngasun'ndebi 'ba mejénre kjuanyino ko kju-atsja xi tjinre. 'Ba ngayéje kibi bi tsja'nde nga nda kuacha ion ngajin inimare xutabiu, 'ba bi tsja chan ya'a. ¹⁵ Tunga xujma xi tsixu ña nda nangi, jo=ni xuta xi nda 'ba kixi tijña inimare. Nt'e enre Na'enchana 'ba 'bejñatjo ngajin inimare. Ko kjuatsejnda tsja chan xi nda, ngat'a kixi sejña.

Nga Jesús bakuya kjuakusun ngat'a tse'e ndi'u
Mr. 4:21-25

¹⁶ 'Ba Jesús kitsure ngayeje:

—Tsajain xi baka jngu ndi'i 'ba 'benere jngu tsajmi asa ngi'ndere jngu nachan 'bejña. Tusa nga nk'a chun 'bejña, tuxi matsejennire xuta xi fa'as'en ni'yo. ¹⁷ Ngat'a ngayéje xi tijña'mo nganda'e, kjua'e nixtjin nga k'uetukatsejen. 'Ba ngayéje xi bi matsejen nganda'e, kjua'e nixtjin nga xiare 'ba s'ejñatsejen. ¹⁸ 'Ba meni, nda tjinu'yo. Ngat'a xi tjinre, ngisa= tse kua'ere. Tunga xi tsajainre, ka'nda mé= xi tse'e tsure stukja'are.

Nga Jesús tsu 'yá= xi nare ko nts'e
Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35

¹⁹ 'Ba kio nare ko nts'e Jesús ja'ekun, tunga bi kuán echu ka'nda ña kui tijña, ngat'a kitse xu-tankjiun. ²⁰ 'Ba tu nijmi= kik'ere Jesús:

—Nari ko nts'é ngandetsian inya 'ba mejénxure skueri.

²¹ Tunga Jesús kitsingojo:

—Tu'yañu xi basen ñojon enre Na'enchana 'ba tsik'etjusun, kui= xi nana ko xi nts'ia.

Nga Jesús tsik'exiu tsi'ñu

Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41

²² Jngu nixtjin Jesús kitsure xutare:

—Tjian xingunda ndachikun.

'Ba 'batsa'en ja'as'en jngu barku 'ba kiji. ²³ 'Ba yejerañu nga inyafa'axtiunda, Jesús kis'efe. 'Ba kio kuanjin ndachikun jngu ntjo'ñu, 'ba nando tifa'as'enntjai barku. 'Ba je stiungijndiu tsakaiñu.

²⁴ 'Ba 'batsa'en kitsikja'are Jesús, 'ba kitsure:

—¡Na'en, na'en! ¡je tetiungijndia!

'Ba Jesús tsisetjen 'ba jatiko ntjo ko tsindiure ndachikun. 'Ba kis'exiu ntjo 'ba jña kuachun.

²⁵ 'Ba Jesús kitsure xutare:

—¿Áñu bi chunni_nuu?

'Ba xutare kitsakjun 'ba kuakunre 'ba tsiningi-yare xinkjin:

—¿Yá= tsé xutabi nga ka'nda ntjo ko ndachikun tsik'etjusunre nga fako?

Nga Jesús tsinda jngu xuta xi tjindujinre isennix-tjin xi bi nda

Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20

²⁶ 'Ba kio echu nangire xuta Gerasa. Kui nan-gibi tijña xingunda ndachikun, ngankjain nangi Galilea. ²⁷ 'Ba kionga Jesús 'etukajen barku, kit-sitiñat'are jngu xuta xi kio tse'e 'ba xi tjindu-jinre isennixtjin xi bi nda. Xi je nda'e bi nde bajani najñu ninga bi nde 'bejñayani ni'ya. Tusa

ngajin tsju 'bejña. ²⁸ 'Ba kionga tsabe Jesús, tsakasenkunch'int'are nga 'ñu kiski'ndaya, 'ba kitsu:

—Ji Jesús, Ki'ndire Na'enchana xi tijña ngank'aa, ¿mé= xi tjinri ngat'a tsa'an? Te'bets'ara nga bi ba'enaq kjuanima.

²⁹ 'Ba kitsu isennixtjin xi bi nda, ngat'a Jesús je 'exare nga ngat'etukajinre xutabiu. Je nkjin ndiya isennixtjin xi bi nda batexuma ngajin yojore xutabiu, 'ba nisi s'e'ñu tsjan tsjan ndsaku ko ntsja 'ba xuta tsikuenda, tunga xutabiu kjejntsu mé= xi s'e'ñukonij, 'ba isennixtjin xi bi nda fiko nga'nde t'axin. ³⁰ 'Ba kio Jesús tsiningiyare:

—¿Jó 'miri?

'Ba kui kitsingojo:

—Legión 'mina.

'Bi kitsu ngat'a 'ñu nkjin isennixtjin xi bi nda tjindujinre. ³¹ 'Ba isennixtjin xi bi nda 'ets'are Jesús nga bi ngatatsikasen nga'nde ña ba'entsjaire kjuanima. ³² 'Ba kio tiñare nindu 'ñu nkjin tjiuchinga inyakjen ngijña. 'Ba 'batsa'en isennixtjin xi bi nda 'ets'are Jesús nga ngatatsja'ndere nga ngatja'as'en ngajinre kui, 'ba Jesús kitsja'ndere. ³³ 'Ba isennixtjin xi bi nda 'etukajinre xutabiu 'ba ja'as'enjinre tjiuchingo. 'Ba tjiuchingo tsangatsanga jenya ka'nda ndachikun 'ba kio kitiungi-jndiu.

³⁴ 'Ba kionga xi inyatsikuenda tjiuchingo tsabe mé= xi kuán, tsanga 'ba kike'ere nijmi xuta xi tjin naxinando ko xi tjindundai ngandaire. ³⁵ 'Ba xuta kikutsejenre mé= xi kuán. 'Ba kionga echu ña tijña Jesús, tsabe xuta xi 'etjujinre isennixtjin xi bi nda nga tijñat'a ndsaku Jesús nga je yaja

ngani najñure 'ba nga je nda tjin nganire. 'Ba kio kitsakjun. ³⁶ 'Ba xi tsabe mé= xi kuán, ye'ere nijmi xuta xi yak'a jót'sa'en kuanda xuta xi tjindujinre isennixtjin xi bi nda tsakaiñu. ³⁷ 'Ba ngatsi'i xuta xi tse'e nangi Gerasa 'ets'are Jesús nga ngatji kio, ngat'a 'ñu kitsakjun. 'Ba 'batsa'en Jesús ja'as'en barku 'ba kiji ngani xingunda ndachikun. ³⁸ 'Ba xuta xi je 'etjujinre isennixtjin xi bi nda 'ets'are nga kuetjenngi Jesús. Tunga Jesús bi kitsja'ndere 'ba kitsure:

³⁹ —Tusa t'in ngani ni'yari 'ba t'e nijmi ngayéje xi Na'enchana je kitsa'en ngat'a tsiji.

'Ba 'batsa'en xutabiu kiji 'ba ye'e yejere nijmi ngatsi'i xi tjindu ngajin naxinando mé= xi kitsa'en Jesús ngat'a tse'e.

Nga Jesús tsinda ki'ndire Jairo ko jngu chjun xi tji'me

Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43

⁴⁰ Kionga Jesús je ja'e ngani xingunda ndachikun, xutankjiun tsja tsa'en kiskjebetjo, ngat'a ngatsi'i inyakuyare. ⁴¹ 'Ba kio ja'e jngu xuta xi Jairo 'mi, xi ngakure ni'ya sinagoga. Kui xutabi tsakaskenkunch'int'a ndsaku Jesús 'ba 'ets'are nga ngatji ndaba, ⁴² ngat'a ki'ndi chjun jngututute xi tjinre tejó nu je mejen kueya.

'Ba yejerañu Jesús tifi, xutankjiun xi tjenn-gire 'ñu inya'be'nyu'ñundaire. ⁴³ 'Ba ngajinre xutankjiun tjenjinre jngu chjun xi kuatejó nu 'bakjanre jin. 'Ba je kitsikjeya ngat'are chjineki ngayéje xi tjinre, 'ba nijnguú kuánre kitsinda. ⁴⁴ Kui chjunbiu kitsitiñat'a ngastun Jesús 'ba kit-siko ndai najñure, 'ba ta'a kitikjayare jiun.

45 'Ba Jesús tsiningiya:

—¿'Yá= xi kitsikona?

'Ba kionga tu'yá kitsikixiya, Pedro kitsure:

—Na'en, xutankjiun inya'be'nyu'ñuri 'ba inyat-sunginiñari.

46 Tunga Jesús kitsu ngani:

—Tjin= xi kitsikona, ngat'a tsejen kuánna nga 'etjujin kjua'ñu ngajinna.

47 'Ba kionga chjunbiu tsabe nga bi kuan k'uejña'mo, niki 'ñu= titsakjun nga ja'ekasenkunch'int'are Jesús. 'Ba ngixkun ngatsi'i xuta kitsuya mé= kjua kitsikoni najñure Jesús 'ba jótsa'en ta'a kuanda. 48 'Ba Jesús kitsure:

—Ji, ki'ndina, tu ngat'are kjuamakjainri nga je kuandai. Ngatjas'eri kjuaxiu. T'inrandai.

49 'Ba kionga Jesús tinchja ngisa, ja'e jngu xuta xi jendibani ndaba xi ngakure ni'ya sinagoga 'ba 'bi kitsure:

—Je k'en ki'ndiri. Bi nde minyasiyani_ri maestru.

50 Tunga kionga Jesús kjint'e enbiu, kitsure xi ngaku:

—Bi kuin. Tu ngatamakjain saniri ngat'are Na'enchana 'ba kuanda ki'ndiri.

51 'Ba kionga echu ndaba xi ngaku, Jesús bi kit-sja'nde nga kja'e kjua'as'enko ngisa ngaya ni'yo, tu Pedro sani ko Juan ko Santiago ko na'enre 'ba ko nare ki'ndi chjunbiu. 52 Ngatsi'i xuta xi kuañajan kio inyakji'nda 'ba kjima'onre ngat'are ki'ndi chjunbiu. Tunga Jesús kitsure:

—Bi chi'ndo. Ni'ndichiu bi kijijñak'en; tu tik-ijñafe sani.

⁵³ 'Ba ngatsi'i tu tsejnuke=, ngat'a be= nga je kjiñak'en. ⁵⁴ 'Ba 'batsa'en Jesús kitsuba ntsja ki'ndi chjunbiu 'ba 'ñu kinchja nga kitsure:

—Ni'ndichi, tisetjen.

⁵⁵ 'Ba kui ja'aya nganire 'ba ta'a tsisetjen. 'Ba Jesús 'exa nga ngata'ere xichine. ⁵⁶ 'Ba xichare ki'ndi chjunbiu niki kuakunre, tunga Jesús 'exa nga ni'yá ngate'ere nijmi mé= xi kuán.

9

Nga Jesús tsikasen xutare xi tejó nga sikja'axtiuya enre Na'enchana

Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13

¹ 'Ba kio Jesús 'eku xutare xi tejó 'ba kitsjare nga'ñu ko kjua'ñu tuxi kuan ko'oxjeni ngayéje kuya isennixtjin xi bi nda 'ba tuxi sindani chi'in xi kunre xuta. ² Kitsikasen nga kuke'e nijmi jótsa'en Na'enchana kuatexuma 'ba nga sinda xi inyafesun. ³ 'Ba kitsure:

—Tumé ch'o ngaya ndiyo: ninga yanise, ninga chitsa, ninga niñuxtila, ninga ton, ninga jó nga najñu. ⁴ 'Ba nituñare ni'ya xi kuitjas'ion, kio tet-subo ka'nda nga k'uetju ngañu nangibiu. ⁵ 'Ba tsa tjin nangi ña bi stukja'atjo, tusa t'etju kio 'ba t'etsujmio chojore ndsakú, joni jngu chubā nga tjinre je xuta xi tjindu kio —kitsu Jesús.

⁶ 'Ba 'batsa'en nchjabiu 'etju 'ba kiji ngayéje naxinanda ki'ndi xi tjin kio. Inyatsikja'axtiuya en ndare Na'enchana 'ba inyatsinda xi inyafesun.

Nga nt'e Herodes ngat'a tse'e Jesús

Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29

⁷ 'Ba xutaxa Herodes kjint'e ngayéje xi titsa'en Jesús, 'ba bi be mé= xi sikja'etsjen. Ngat'a yak'a kitsu nga Juan je ja'aya nganire ngajinre mik'en, ⁸ 'ba yak'a kitsu nga profeta Elías je ja'e ngani, 'ba yak'a kitsu nga je ja'aya nganire ngajinre mik'en jngu profeta xi tsik'ejña nixtjin kuatse jan. ⁹ Tunga Herodes kitsu:

—An 'exa nga kitisin Juan. Tunga, ¿'yá= kibi xi nt'ia en ngat'a tse'e? —kitsu Herodes 'ba kuamejénre skue Jesús.

Nga Jesús tsikjén ón mi xuta

Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14

¹⁰ 'Ba kionga je ja'e ngani nchja chinga apóstol, ye'e yejere nijmi Jesús mé= xi kitsa'en. 'Ba Jesús kikot'axin suba nchjabiu jngu nga'nde xi tiñare naxinanda xi Betsaida 'mi. ¹¹ Tunga kionga xuta tsabe ña kiji, kitjenngi. 'Ba Jesús nda kiskjebetjo xutabiu 'ba yakuyare ngat'are jótsa'en batexuma Na'enchana 'ba kitsinda xi inyafesun.

¹² 'Ba kionga je tjimangixun, xutare xi tejó kitsi-tiñat'are 'ba kitsure:

—Tusa tikixant'ai xuta, meni ngatafitsikja'aya 'ba ngatafikangisjai xichine naxinanda ki'ndi ko nga'nde xi tjindundai nga'e, ngat'a kui nga'ndebi tumé tjín.

¹³ Tunga Jesús kitsure:

—Tusa ta'e_ru jun xi skine.

'Ba kui kitsingojo:

—Tunga tu ón chi niñuxtila kich'ee 'ba jó chi tjiuti. ¿Asa mejénri nga kuekindai xichine ngat'are ngatsi'i xutankjiun?

¹⁴ Ngu ónru mi mani nchja xi inya kio. Tunga Jesús kitsure xutare:

—'Ba t'in_ru nga ngat'endustin xki yachute.

¹⁵ 'Ba xutare kitsik'etjusun 'ba kitsik'endu ngatsi'i. ¹⁶ 'Ba 'batsa'en Jesús kiskjebe nga ón niñuxtila ko ngojó tjiutiu. 'Ba kiskutsejen ngank'aa 'ba kitsjare kjuanda Na'enchana ngat'are kui, 'ba kitsixkua 'ba kitsjare xutare, tuxi kui sika'bisunnire xuta. ¹⁷ 'Ba ngatsi'i kiskine ka'nda nga nda kitsere. 'Ba 'eku xkuare niñuxtila xi ts'angi, 'ba tejó nisin kuán.

Nga Pedro tsu nga Jesús xi Cristo

Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29

¹⁸ Jngu nixtjin kionga Jesús tifakot'axin Na'enchana, 'ba xutare tjinduko, 'ba 'batsa'en tsiningiyare:

—¿Jó tsu xuta nga 'yá= ña an?

¹⁹ 'Ba xutare kitsingojo:

—Tjin xi tsu nga Juan Bautista= ni. 'Ba yak'a tsu nga Elías= ni, 'ba yak'a tsu nga je ja'aya nganire ngajinre mik'en jngu profeta xi tsik'ejña nixtjin kuatse jan.

²⁰ 'Ba Jesús tsiningiyare:

—'Ba jun, ¿jó mixun nga 'yá= ña an?

'Ba Pedro kitsingojore:

—Ji= ni Cristo xi tse'e Na'enchana.

Nga Jesús tsuyatitjun nga kueya

Mt. 16:20-28; Mr.8:30-9:1

²¹ Tunga Jesús 'ñu 'enere xutare nga ni'yá ngate'ere nijmi kibi. ²² 'Ba kitsure xutare:

—Ki'ndire Xuta xi'iun tjinnere nga ne tse kjuanima kjuaxtiu. 'Ba kjui'naxjengi ngat'are

xuta chingare naxinando, ko xi ngakure na'mi 'ba ko chjine kjuatexuma, 'ba kjuinik'en, tunga xi majánni nixtjin kjua'aya nganire ngajinre mik'en.

²³ 'Ba kio jako ngatsi'i xuta, 'ba kitsure:

—Tsa tjin xi mejénre kuan xutana, ngatat-sichiyajin yojore 'ba nyujun nyujun ngatja'anijin krure 'ba ngatjandetjenngina. ²⁴ Ngat'a xi mejénre sik'angi yojore, sichaja; tunga xi sichaja yojore tu kjuana ni, kui= xi sik'angi. ²⁵ Ngat'a, ¿mé= xi sa'enire xuta tsa sa'en ngayéje xi tjin ngasun'ndio, 'ba tsa sikjekjua asa sichaja yojore? ²⁶ Ngat'a tsa tjin xi kuasubare ngat'ana 'ba ko ngat'are enna, 'ba=nde Ki'ndire Xuta xi'iun kuasubare ngat'a tse'e kui xutabiu kionga kjua'e ngani ko kjua-jere, ko kjuaje xi tse'e Na'enchana ko xi tse'e ankjele tsje. ²⁷ 'Ba xinkixi_nuu nga yak'a xi inya nga'e bi kjuesun 'nda nga skue jótsa'en batexuma Na'enchana.

Nga Jesús 'bantjaiya isenre

Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8

²⁸ Jinru nixtjin jaskan nga je 'batsa'en jako, Jesús kikit'axin Pedro ko Juan 'ba ko Santiago 'ba tsi-jin jngu nindu nga kikjako Na'enchana. ²⁹ 'Ba yejerañu tifako Na'enchana, isenre nkjain Jesús ts'antjaiya 'ba se 'na kis'e najñure 'ba 'ñu tiba kuán. ³⁰ 'Ba jó xuta kuatsejen xi inyafako nijmi Jesús, Moisés ko Elías. ³¹ 'Ba kitse ngandaire kjuajere Na'enchana 'ba inyafo nijmi ngat'are kjuabeya xi Jesús tjinnere nga sijngu naxinanda Jerusalén. ³² 'Ba Pedro 'ba ko xinkjin 'ñu nijnare, tunga tsik'endukun 'ba tsabe kjuajere Jesús 'ba ngojó

xuta xi inya ko kui. ³³ 'Ba kionga ngojó xutabi je inyaminyat'axinre Jesús, Pedro kitsure:

—Na'en, já ndani nga nga'e tetsuba! Tusa sindai ján ni'ya chi, jngu xi tsiji, jngu xi tse'e Moisés 'ba jngu xi tse'e Elías.

Tunga Pedro bi be mé= xi titsu. ³⁴ 'Ba yejerañu tinchja Pedro, jngu yufi ja'etsink'ianre kui ko nchja xi inyako, 'ba kitsakjun kionga ja'anere yufibiu. ³⁵ 'Ba ngajin yufibiu kjinu'yare jngu jnda xi kitsu:

—Kui=bi xi ki'ndina xi kiskja'ajian. Tasen ñojon ru kui.

³⁶ 'Ba kionga je kjinu'yare jndabiu, tsabe nga Jesús tsik'ejña tajngu. 'Ba xiu tsik'endu nchjabiu ngat'are kibi, 'ba kui nixtjinbiu ni'yá ye'ere nijmi ngat'are mé= xi tsabe.

Nga Jesús tsinda jngu chana'en xi tijñajinre isen-nixtjin xi bi nda

Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29

³⁷ Nga kuanyujun, kionga jendejen nindu, 'ñu nkjin xuta ja'ekja'aya ndiya Jesús. ³⁸ 'Ba kio jngu xuta xi tjenjinre xutankjiun 'ñu kinchja 'ba kitsure Jesús:

—Maestru, 'bets'ara nga chutsejen'achi ki'ndina. Ngat'a tu kui jngututu ki'ndi xi tjinna.

³⁹ Jngu isennixtjin xi bi nda kjebere 'ba tsa'en nga kji'ndaya 'ba 'betsujmeyare ka'nda nga 'betju ndaxu ts'a. 'Ñu ch'o tsiko 'ba bi mejénre suntjin.

⁴⁰ 'Ba je ka'bets'a_rā xutari nga k'uaxje isennixtjin xi bi ndo, tunga bi kuánre.

⁴¹ 'Ba Jesús kitsingojo:

—¡Xuta xi tjin nganda'e tsajainre kjuamak-jainjín 'ba xtankoni! ¿Kjia'á= 'nda tjinnere nga kuatejñajin_nuu 'ba xukjuako_nuu? Ndekona ki'ndiri nga'e.

⁴² 'Ba kionga chana'enbiu titsitiñat'are Jesús, isennixtjin xi bi ndo kiskanikja'at'a t'anangiu 'ba se 'etsujmeya=re. Tunga Jesús jatiko isennixtjin xi bi ndo 'ba kitsinda chana'enbiu 'ba kitsja nganire na'enre. ⁴³ 'Ba ngatsi'i niki kuakunre kjuajere Na'enchana.

Nga Jesús tsu ngani nga tjinnere nga kueya

Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32

'Ba yejerañu ngatsi'i xuta inyamakunre mé= xi Jesús tsa'en, 'bi kitsure xutare:

⁴⁴ —Nda tasen ñojon mé= xi xin_nuu. Ki'ndire Xuta xi'iun kuangantsja xuta.

⁴⁵ Tunga xutare bi kuankjinre mé= xi tsure, ngat'a bi kitsa'e'ndere nga kuankjinre. 'Ba tsakjun nga mi'are Jesús nga ngatatsuyare kibiu.

Nga Jesús tsu 'yá= xi ngisa nk'a

Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-40

⁴⁶ 'Ba kio xutare 'etuts'inre nga josiko xinkjin 'ba jonijmi ngat'are 'yá= xi ngisa nk'a kuan ngajinre.

⁴⁷ Tunga Jesús kuankjinre mé= xi inyatsikja'etsjen inimare nchjabiu, 'ba kiskjebe jngu ki'ndi chi 'ba kitsik'ejñat'are yojore. ⁴⁸ 'Ba kitsure:

—Xi skjebetjo ki'ndibi ngat'a tsa'an, an kjebetjona. 'Ba xi skjebetjona an, 'ba=nde kjebetjo xi kitsikasenna. Kui kjuañu xi ngisa tumé chjire manu, kui= xi ngisa nk'a.

⁴⁹ 'Ba Juan kitsure:

—Maestru, kji'yee jngu xi 'baxje isennixtjin xi bi nda nga ko ja'enri. Tunga kik'echja'nde_ri, ngat'a bi jngu xi tjenkona ña.

⁵⁰ 'Ba Jesús kitsingoore:

—Bi 'bechja'nde_ru, ngat'a xi bi stikena, ña=basekona.

Nga Jesús tsuyare Santiago 'ba ko Juan

⁵¹ 'Ba kionga je matiña nixtjin nga Jesús tjin-nere nga kuenijin ngani ngank'aa, 'ñu ye'e kakun nga kiji naxinanda Jerusalén. ⁵² 'Ba kitsikasen-titjun yak'a nchja xi tjenngire. 'Ba nchjabiu kiji jngu naxinanda chi xi tijñajinre nangi Samaria, tuxi kikajnginire nga'nde ña kuan sikja'aya Jesús.

⁵³ Tunga xuta xi tjin kio, bi kiskjebetjo, ngat'a be=nga Jesús 'ñu mejénre kuaje naxinanda Jerusalén.

⁵⁴ 'Ba kionga xutare Santiago 'ba ko Juan kjint'e ngat'are kibi, kitsure Jesús:

—Na'en, ¿a mejénri nga kuixiñ nga ngat'etukajen ndi'i ngank'aa, tuxi sikjeni xutabi?

⁵⁵ Tunga Jesús kitsiku'beya 'ba kitsuyare nchjabiu. ⁵⁶ 'Ba sa'e kiji kja'e naxinanda chi.

Nga Jesús fako nchja xi mejénre kuetjenngi

Mt. 8:19-22

⁵⁷ Yejerañu inyafi ndiyo, jngu xuta kitsure Jesús:

—Na'en, an kjuitjenngira nituña nga k'uin.

⁵⁸ 'Ba Jesús kitsure:

—Tjiuba xi tjin ngi ngijño tjinre ngijo ña fikiny-atjo, 'ba tjiunise xi tutjen ngank'aa tjinre ndaba. Tunga Ki'ndire Xuta xi'iun, tsajainre nga'nde ña kuan sikja'aya nindaku.

⁵⁹ 'Ba 'batsa'en kitsu nganire ngijngu xuta:

—Ndetjenngina.

Tunga xutabiu kitsingojo:

—Na'en, ta'e'ndena nga titjunfara
kuik'eyanijian na'enna.

⁶⁰ 'Ba Jesús kitsingojo:

—T'ejñe mik'ion nga kui ngat'eyanijin mik'en
xinkjin. Tunga ji t'in, 'ba t'e nijmi nga je tibatex-
uma Na'enchana.

⁶¹ 'Ba ngijngu kitsure:

—Na'en, kuitjenngira, tunga titjunfara
ta'e'ndena nga kuitsikixant'aa xi tjindu ni'yanā.

⁶² 'Ba Jesús kitsingojo:

—Xi titsuba kicha xi bakjan nangu 'ba kutsejen
ngastun, tumé chjire ña batexuma Na'enchana.

10

Nga Jesús tsikasen xi yachute ko kan jó

¹ 'Ba jaskan kibi, Na'enna ja'ajin ngiyachute
ko kan jó xuta xi kja'ere ngayeje, 'ba jojó jojó
kitsikasentitjun ngayéje naxinanda 'ba nga'nde ña
tjinnere kuaje kui. ² 'Ba kitsure nchjabiu:

—Xuta xi tjin, jo=ni jngu tsujmi ntje xi 'ñu tse,
tunga chuba mani chu'nda. 'Ba 'batsa'en tsu'ba
chja'a_ru xi tse'e tsujmi ntjio, nga ngatatsikasen
ngisa chu'nda tuxi k'ueñajanni. ³ Tangiun jun 'ba
tenijin kakun nga an tetsikasen_nuu joni chut-
sanga ngajinre tjiundsejen. ⁴ Bi ch'o ton, ninga
chitsa, ninga jnde. 'Ba bi bisen'ñu nga site'nda_ru
xuta ngaya ndiyo. ⁵ 'Ba kionga kuitjas'ion jngu
ni'ya, tite'ndatitjun 'ba tixun: “Ngatjas'e kjuaxiu
ni'yabi.” ⁶ 'Ba tsa tjin kio xuta xi bakinre nga
s'ere kjuaxiu, kui sakure kjuaxiu xi tebo'o. Tunga
tsa bi bakinre, ku'beya nganinu kjuaxiu xi tebo'o.

⁷ 'Ba janda tetsubo kui ni'yabiu, 'ba chino 'ba t'iu mé= xi kua'enu. Ngu xi tsa'exa bakin=re nga sakure chjire. Bi xki ni'ya mangiun. ⁸ 'Ba kionga kuitjas'ion jngu naxinanda, tsa tjin kio xuta xi nda skjebetjonu, chino mé= xi k'ueyanu. ⁹ 'Ba tindo xuta xi inyafesun kio 'ba 'ba t'in_ru: “Je tijña tiñanu jun ña batexuma Na'enchana.” ¹⁰ Tunga tsa kuitjas'ion jngu naxinanda 'ba xuta xi tjin kio bi nda skjebetjonu, tangiun ngaya ndiyo 'ba t'in_ru: ¹¹ “Ka'nda chojore naxinandanu xi je tsakajun ndsakui, 'betsujmee joni jngu chuba ngat'a tsojon. Tunga ngatja'yo kibi, nga je tijña tiña ña batexuma Na'enchana.” ¹² 'Ba xin_nuu. Kionga kjua'e nixtjin nga kuanre kjua ngasun'ndio, kui naxinandabiu ngisa= tse kjuanima kjua'axtiu nga ko mare naxinanda Sodoma.

*Nga Jesús nchja ngat'a tse'e xuta xi bi nt'e enre
Mt. 11:20-24*

¹³ 'iNimaxuni ngat'anu jun, xi Corazín tsojon! 'Ba nimaxuni ngat'anu jun, xi Betsaida tsojon! Ngat'a tsa xuta xi tse'e Tiro ko xi tse'e Sidón tsabe kjuakun xi kuán ngajinnu, jeru nda'e kitsik'antjaiyani kjuafa'etsjenre 'ba ja'e ngani ngixkun Na'enchana. 'Ba tsakaja najñu kjue 'ba tsik'endujin chojo nga'i tuxi kuakuni nga ba tjinre ngajin inimare. ¹⁴ Tunga nixtjin nga kuanre kjua ngasun'ndio, ngisa= tse kjuanima kuitjaxtiu nga ko mare xuta xi tse'e naxinanda Tiro ko xi tse'e naxinanda Sidón. ¹⁵ 'Ba jun xi Capernaum tsojon, tsa manu nga stjunitjion ka'nda ngank'aa, tusa Na'enchana sik'etukajennu ka'nda nga'nde ña kjua'a kjuanima xuta 'ba ña bi 'boya ndi'i.

¹⁶ 'Ba kitsu nganire xutare:

—Xuta xi basen ñojonnu, an basen ñojonna. 'Ba xi tsikasent'axinnu, an tsikasent'axinna. 'Ba xi tsikasent'axinna, tsikasent'axiin xi kitsikasenna.

Nga fa'e ngani xi yachute ko kan jó

¹⁷ 'Ba 'ñu tsja inyamare nchja xi yachute ko kan jó nga ja'e ngani. 'Ba kitsure Jesús:

—Na'en, ka'nda isennixtjin xi bi nda tsik'etjusunni kionga nukjuai ja'enri.

¹⁸ 'Ba Jesús kitsure:

—Jun. Ngu tsa'bia nga chanayi Satanás kiska joni ndi'i cho'on nga jendibani ngank'aa. ¹⁹ An je kitsjanu kja'a'ñu xi ngisa 'ñu tu 'bani ko xi tjinre xi stikenu. Kuan kuiyunio tjiuye ko chanuya, 'ba tumé kuan si'onnu. ²⁰ Tunga bi ngatjamatsjanu tsa isennixtjin xi bi ndo tsik'etjusun ennu. Tusa ngatjamatsjanu nga je ja'ennu kua'indut'a ngank'aa.

Nga tsitsja Jesús

Mt. 11:25-27; 13:16-17

²¹ 'Ba ndekuini chubabiu Jesús kitsejinre kjuatsja xi jendibani ngat'are Isennixtjintsjere Na'enchana 'ba kitsu:

—An tetsjarā kjuanda, Na'en, Na'en xi tse'e ngank'aa 'ba ko t'anangiu. Ngat'a kik'ejña_{tsejen_ri} xuta xi bi mare xujun mé= xi kik'ejña_{'mo_ri} xuta nkjin kakun 'ba xi mankinre mé= xi tjin. Jun, Na'en, ngat'a 'ba=tsa'en kuatsjari.

²² 'Ngayéje xi tjin je kitsingantsjana Na'enna. 'Ba tu'yá be 'yá= ni Ki'ndiu, tu Na'en sani xi be. 'Ba tu'yá be 'yá= ni Na'en, tu Ki'ndiu sani xi be. 'Ba xuta xi mejénre kuakutsejenre Ki'ndiu 'yá= xi Na'en, kui= xi skuexkun Na'en.

23 'Ba kio Jesús kitsiku'beya 'ba kiskutsejen'a xutare 'ba 'bi kitsut'axinre:

—Ndaxure xi be mé= xi jun te'yo. 24 Ngu an xin_nuu nga 'ñu nkjin profeta ko rey xi kis'e nixtjin kuatse jan kuamejénre tsabe mé= xi te'yo nganda'e, tunga bi tsabe. 'Ba kuamejénre yasen ñojon mé= xi tenu'yo nganda'e, tunga bi kjint'e.

Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e xuta xi tse'e Samaria xi nda xuta

25 Jngu nixtjin jngu chjine kjuatexuma tsisetjen tuxi skut'ayakoni Jesús, 'ba tsiningiyare:

—Maestru, ¿mé= xi tjinnere nga sa'aan tuxi s'enina kjuabenichun xi bi fet'a?

26 'Ba Jesús kitsingojore:

—¿Mé= xi kua'indut'a kjuatexuma? ¿Mé= xi 'bexkiye?

27 'Ba chjine kjuatexuma kitsingojo:

—“Timején Na'enchana xi Na'enri ko ngayéje inimari, ko ngayéje yojori, ko ngayéje nga'ñuri 'ba ko ngayéje kjuafa'etsjenri.” 'Ba: “Timején xingi jotsa'en nimején yojori.”

28 'Ba Jesús kitsure:

—Je nda kjiniguaje. Tsa si'en kibi, s'e=ri kjuabenichun.

29 Tunga chjine kjuatexuma mejénre yaku nga kixi sejña ngixkun Na'enchana, 'ba tsiningiya nganire Jesús:

—'Ba ¿'yá= xi xingia?

30 'Ba 'batsa'en Jesús kitsingojore:

—Jngu xuta 'etju naxinanda Jerusalén nga tifi-jenya ndiya xi fi Jericó. 'Ba yak'a nchja cheje kisatejin, 'ba kui kiskjebe ka'nda najñu xi yaja 'ba

ye'ere ka'nda nga kitsik'enya, 'ba kiji. ³¹ 'Ba tu kio fa, jngu na'mi jendibajen ndiyabiu ngayeje, tunga kionga tsabe xuta xi kio tikijña, ja'a xi ngijngu ngatere ndiyo. ³² 'Ba nde ja'e nga'ndebiu jngu xuta levita ngayeje. 'Ba kionga tsabe xuta xi kio tikijña, ja'a xi ngijngu ngatere ndiyo. ³³ Tunga jngu xuta xi tse'e Samaria xi tifa'a ndiyabiu ja'e ña tikijña kui, 'ba kionga tsabe, ja'animare. ³⁴ 'Ba kitsitiñat'are 'ba kitsikire ña onre ko aseti 'ba ko binu, 'ba yax-tejun najñu. 'Ba kitsik'ejñakjare tjiunaxin xi tjenko 'ba kiko ni'ya ña tsikja'aya xuta xi xin inyafi, 'ba kio kuakuenda. ³⁵ Nga kuanyujun, kionga je tifi xuta xi tse'e Samaria, ts'axje jó ton denario 'ba kitsjare xuta xi tse'e ni'yo, 'ba kitsure: “Tikuen-dachi xutabi. 'Ba ngayéje xi sikjeya ngisai, kionga kjua'e ngaña k'uechjira.” ³⁶ Nda tjin tsu'ba — kitsu Jesús—. ¿Ñare ngaján nchjabi mari ji nga xinkjin xuta xi kisatejin chacheje?

³⁷ 'Ba kui kitsu:

—Xuta xi ja'animare kui.

'Ba Jesús kitsu ngani:

—T'in 'ba 'ba nde ti'en ngayeje.

Nga Jesús fikun Marta ko María

³⁸ 'Ba Jesús janda kiji 'ba echu jngu naxinanda chi. 'Ba kio jngu chjun xi Marta 'mi kiskjebetjo गया ndaba. ³⁹ 'Ba Marta tjin jngu ndichja xi María 'mi, xi tsik'ejñat'a ndsaku Jesús nga tibasen ñojonre mé= xi titsu. ⁴⁰ Tunga Marta, bi tjima'are ngat'are xa xi tjin i tjin janre. 'Ba kitsitiñat'are Jesús, 'ba kitsure:

—Na'en, ɬa bi techutsejen nga ndichjaa ti'bene tajnguna ngayéje xo? 'Ba t'in_ri nga ngatasekochina.

⁴¹ Tunga Jesús kitsingojore:

—Marta, tjimafo=ri 'ba tjimandusinri ngat'are 'ñu nkjin tsajmi xi teñe'en. ⁴² Tunga tu jngu sani xi 'ñu machjen, 'ba María ja'ajin kui, 'ba tu'yá kja'are.

11

Nga Jesús bakuya jotsa'en chukua Na'enchana

Mt. 6:9-15; 7:7-11

¹ Jngu nixtjin Jesús tifako Na'enchana jngu nga'nde; 'ba kionga je jet'are, jngu xutare kitsure:

—Na'en, takuyani jotsa'en chukua Na'enchana, jotsa'en Juan yakuyare xutare.

² 'Ba Jesús kitsure:

—Kionga xuko Na'enchana, tixun:

Na'en, ngatja'yakun ja'enri.

Ngatjama nga'e jngu nga'nde xi batexumai.

³ Ta'enii niñu xi nyujun nyujun machjenni.

⁴ Tichat'anii jeni,

ngat'a jin 'ba nde nichat'a_ri ngatsi'i xi ch'o tsikoni.

'Ba bi ba'e'nde nga xut'áyakoni.

⁵ 'Ba Jesús 'ba nde kitsu ngisa ngayeje:

—Tsa tjin ngajinnu jngu xi ngamasen nistjen kja'ekun amigure 'ba 'bi kuetsure: “Amigu, tikeyana ján niñuxtila, ⁶ ngat'a ja'ekunna jngu amiguna xi kjin jendibani 'ba tsajainna xi sja_ra xi skine.” ⁷ Tsa 'ba sa'en, xuta xi ngijngu xi tijña ngaya ndaba singojore: “Bi nistinaa. Je tichja xuntjo, 'ba

an ko ki'ndina je tetsju yijii. Bi nde ma bisetjenña nga sjarā mé= xi techja'anaa.” ⁸ An xin_nuu, ninga tsa bi kuisetjen nga sjare mé= xi timi'are xutabiu ngat'a amigure mani, tunga kuisetjen= ngat'a 'ñu si'a titsa'en xutabiu, 'ba sjare ngayéje xi mach-jenre. ⁹ 'Ba an 'ba nde xin_nuu ngayeje: Chjo'o, 'ba Na'enchana sjanu. Tinyisjo, 'ba kuasjainu. Tikjanio xuntjo 'ba stju'inu. ¹⁰ Ngat'a ngatsi'i xi mi'a, kui= xi xuntsja. 'Ba xi mangisjai, kui= xi masjaire. 'Ba xi tsikjane xuntjo, kui= xi tju'ire.

¹¹ '¿A tjin ngajinnu jngu na'en xi tu tjiuye sjare ki'ndire, kionga skui'are tjiuti? ¹² 'Ba tsa chjo skui'are, ¿a tu chanuya sjare? ¹³ Tsa ka'nda jun xi ch'okun manu ba'e ru xi nda ki'ndinu, jófa ni Na'ennu xi tijña ngank'aa ngisa sjare Isennix-tjintsjere xuta xi skui'are —kitsu Jesús.

Nga Jesús nchja ngat'a tse'e chanayi Beelzebú

Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27

¹⁴ 'Ba jngu nixtjin Jesús ti'baxje jngu isennix-tjin xi bi nda xi kitsinimá jngu xuta, 'ba kionga isennixtjin xi bi ndo je 'etjukajinre xutabiu, kuán kinchja ngani. 'Ba xutankjiun 'ñu kuakunre.

¹⁵ Tunga tjin yak'a xi 'bi kitsu:

—Xutabi ma 'baxje isennixtjin xi bi nda ngat'a Beelzebú xi ngakure isennixtjin xi bi ndo kitsjare kjua'ñu.

¹⁶ 'Ba tuxi skut'ayakoni Jesús, kja'e xuta tsi'are nga sa'en jngu kjuakun xi kuakutsejen nga Na'enchana kitsikasen. ¹⁷ Tunga Jesús be= mé= xi inyatsikja'etsjen nchjabiu, kui kjua kitsunire:

—Joni nituñare nangi ña batexuma jngu rey. Tsa skjanko xinkjin xuta xi tjin kio, ndekui sikjekjuani

mé= xi tjin nangire. 'Ba tsa xuta xi tjin ngaya jngu ni'ya kuastike xinkjin, ngu bi tsé kuanre. ¹⁸ 'Ba nde 'ba= tsa'enni ngat'are chanayiu. Tsa ndekuini Satanás k'uaxjeni yojore, ¿jót'sa'en tsé xukjuanire nga kuatexuma? 'Ba texian, ngat'a temixun=ñu nga chanayi Beelzebú kitsjana kju'a'ñu tuxi ma 'baxjeña isennixtjin xi bi nda. ¹⁹ 'Ba tsa kju'a'ñure chanayi Beelzebú te'baxjekoña isennixtjin xi bi nda, jotsa'en nga temixun, ¿'yá= tse'e kju'a'ñu xi 'baxjekoni isennixtjin xi bi nda xi tjennginu? Ngu ndekui nchjabiu bakutsejenni nga bi kixi tetsubo. ²⁰ Tunga tsa kju'a'ñure Na'enchana te'baxjekoña isennixtjin xi bi nda, kui xi tsunire nga je ngajinnu tijña kju'a'ñure Na'enchana nga tibatexuma.

²¹ 'Ba kionga jngu xuta xi 'ñu taja tjindare yojore ko kicha nga titsikuenda ndaba, ngu, tu'yá kuan siko mé= xi tjinre. ²² Tunga tsa ngijngu xi ngisa 'ñu taja nga ko mare kui kju'a'e 'ba sa'enre, kju'a'are kicha xi tjima'ñut'a kakun xutabiu, 'ba kuekja'a mé= xi tjin ngaya ndaba, 'ba kuakjanya.

²³ 'Xi bi an makona, kui= xi stikena. 'Ba xi bi minyakona, kui= xi 'betsojoba.

Nga isennixtjin xi bi nda fa'e ngani nga'ndere

Mt. 12:43-45

²⁴ 'Ba kionga jngu isennixtjin xi bi nda 'betukajinre jngu xuta, 'bajmesun nga'nde kixi nga mangisjai nga'nde ña kuan sikja'aya. 'Ba kionga bi masjaire, tsu: "Tusa kjui ngaña ni'yanã ña 'etjuña." ²⁵ 'Ba kionga fa'e ngani, be nga je kis'echa 'ba je nda chun nga fa'as'en ngani. ²⁶ 'Ba kio fikja'a ngiyatu isennixtjin xi bi nda xi ngisa ch'okun ngisa nga ko mare kui, 'ba ngatsi'i

fa'as'enjinre xutabiu. 'Ba xutabiu ngisa ch'okun ma nga ko mare ngatitjunre.

²⁷ Yejerañu Jesús titsu kibi, jngu chjun xi s'ejñajinre xutankjiun kitsu nga kiski'ndaya:

—¡Ndaxure chjun xi kitsjari kjuabenichun 'ba kitsikakiri!

²⁸ 'Ba Jesús kitsingoore:

—Tusa, ¡ndaxure xi basen ñojon enre Na'enchana 'ba tsik'etjusun!

Nga Jesús nchja ngat'a tse'e xuta xi mejénre skue kjuakun

Mt. 12:38-42; Mr. 8:12

²⁹ 'Ba kionga je ngisa 'ñu inyamañajan ngisa xuta, Jesús 'etuts'inre nga kitsu:

—Xuta xi tjin nganda'e ch'okun. Inyami'a nga skue jngu kjuakun, tunga tu kui= xi kuánre xuta chinga profeta Jonás nixtjin kuatse jan, tu kui sani kjuakunbiu xi s'ejñatsejenre. ³⁰ Ngat'a jotsa'en kuánre Jonás kis'ejñatsejen kjua'ñure Na'enchana ngajinre naxinanda Nínive, 'ba=nde mé= xi kuanre Ki'ndire Xuta xi'iun s'ejñatsejen kjua'ñure Na'enchana ngajinre xuta xi tjin nganda'e ngayeje. ³¹ 'Ba reina xi yatexuma nangi Sabá 'ba=nde kuisetjen ko xuta xi tjin nganda'e, kionga kjua'e nixtjin nga kuanre kjua ngasun'ndio. 'Ba kui= xi skanineje xuta xi tjin nganda'e, ngat'a 'ñu= kjin jendibani nga ja'ekasen ñojon kjuafa'etsjenre Salomón. Tunga xi tijña nga'e ngisa= je ngisa nga ko mare Salomón. ³² 'Ba xuta xi tsik'endu Nínive kuisetjen ko xuta xi tjin nganda'e, kionga kjua'e nixtjin nga kuanre kjua ngasun'ndio. 'Ba kui= xi skanineje xuta xi tjin

nganda'e, ngat'a kitsik'antjaiya kjuafa'etsjenre 'ba ja'e ngani ngixkun Na'enchana kionga Jonás kitsikja'axtiuyare enre Na'enchana. Tunga xi tijña nga'e ngisa= je ngisa nga ko mare Jonás.

Nga Jesús nchja ngat'a tse'e ndi'i xi tsitsejenre yojona

Mt. 5:15; 6:22-23

³³ 'Tsajain xi baka jngu ndi'i 'ba 'bejña'mo asa 'bejñangi jngu kaxa. Tusa 'bejña nk'a, tuxi kuatsejennire xuta xi kjua'as'en ni'yo. ³⁴ 'Ba tuxkuin jo=ni jngu ndi'i xi tsitsejenre yojori. 'Ba mani, tsa tuxkuin nda, ngayéje yojori matsejenre. Tunga tsa tuxkuin bi nda, ngayéje yojori tjiñu=re. ³⁵ Chutsejen_ri nga ndi'i xi tjin ngajinri bi xi jñu ngatjama. ³⁶ 'Bamani, tsa ngayéje yojori tjinre ndi'i 'ba nimé xi jñu tjin, kuatsejenntsja joni jngu ndi'i xi 'ñu ti nga tsitsejenri —kitsu Jesús.

Nga Jesús bangi xuta fariseo ko chjine kjuatex-uma

Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47

³⁷ 'Ba kionga Jesús je jet'are nga kinchja, jngu xuta fariseo kitsikjint'e nga kuekakjenko ndaba. 'Ba Jesús ja'as'en ndaba xutabiu 'ba tsik'ejñat'a yamixo. ³⁸ 'Ba xuta fariseo tu 'ba= kuánre, kionga tsabe nga Jesús bi yanejun titjun ntsja nga kuakjen jo tsu kjuachingare. ³⁹ 'Ba Na'enna Jesucristo kitsure:

—Jun xi xuta fariseo kuon, jun jo=ni tasa ko tiba xi tu ngasun nk'are jejun, tunga kitse ngajin kjuafa'etsjennu kjuacheje ko kjuach'okun. ⁴⁰ Xuta xtan! ¿A bi 'yo nga xi kitsa'en ngandetsiun, ndekui kitsa'enni ngaya? ⁴¹ Tunga ta'e kjuatjo_ru

xuta nĩma xi tjin ngajin inimanu, 'ba 'batsa'en kuatsjekjinũu ngixkun Na'enchana.

⁴² 'ĩNimaxuni ngat'anu xuta fariseo! Ngat'a ninga ba'e_ru Na'enchana diezmore ngayéje kuya tsujmi ntje xi tsjare jnda xi chine joni menta ko ruda, tunga nichiyajinũu nga kixi kuon ngixkun Na'enchana 'ba nga s'enu kjuanimejenre Na'enchana. Ki=bi xi tjinnere si'on tsakaiũu, 'ba bi sichiyajiun nga si'on xi yak'a.

⁴³ 'ĩNimaxuni ngat'anu xuta fariseo! Ngat'a 'ũu matsjanu nga 'betsubasun yaxile xi inyatitjun ni'ya sinagoga, 'ba 'ũu matsjanu nga nda nite'ndanu ngajin ndetsin ngayeje.

⁴⁴ 'ĩNimaxuni ngat'anu! Ngat'a jun jo=ni tsju xi bi 'yare, xi xuta minyane ninga bi be —kitsu Jesús.

⁴⁵ 'Ba 'batsa'en jngu chjine kjuatexuma kitsure: —Na'en, nga 'ba sji, 'ba=nde ch'o mani jin ngayeje.

⁴⁶ 'Ba Jesús kitsu:

—ĩNimaxuni ngat'anu jun ngayeje chjine kju-atexuma! Ngat'a nika'anijinũu xuta ch'a xi bi xukjuakore. Tunga jun, nijnguú najma ndso niko.

⁴⁷ 'ĩNimaxuni ngat'anu! Ngat'a jun nindo tsjure nchja chinga profeta xi xuta chinganu kitsik'en.

⁴⁸ 'Ba 'batsa'en bakukixiu nga tjiingu kakún jo kitsa'en xuta chinganu. Ngat'a kui kitsik'en nchja chinga profeta 'ba jun nindo tsjure.

⁴⁹ 'Kui kjuañu Na'enchana xi mankjınre ngayéje xi tjin 'bi kitsuni: “Sikasen_ra nchja chinga profeta ko apóstol xutabiu, 'ba yak'a xi sik'en 'ba yak'a xi sjenngike.” ⁵⁰ 'Ba Na'enchana sijere kuenda xuta xi tjin nganda'e ngat'are jin xi 'esten

ngatsi'i nchja chinga profeta ka'nda nga kuanda ngasun'ndio 'ba ka'nda nganda'e. ⁵¹ Ch'anira jinre Abel, ka'nda tse'e Zacarías xi kjinik'en ngamasen ndetsin 'nda ña tijña altar ko ningu. Kui kjua xinni_nuu nga sijere kuenda xuta xi tjin nganda'e ngat'are ngayéje kibiú.

⁵² 'Nimaxuni ngat'anu jun chjine kjuatexuma! Ngat'a je kjinitsojon llave xi kje'ikoni xuntja ña tijña kjuafa'etsjen. Tunga ni jun bitjas'ion ninga bi ba'e'nde_ru xuta xi mejénre kjua'as'en —kitsu Jesús.

⁵³ 'Ba kionga Jesús kitsu kibi, 'ñu kuastire chjine kjuatexumo ko xuta fariseo. 'Ba tsaka'anire nix-tjinbiu nga 'et'asire Jesús 'ba tsiningiyare ngat'are nkjin kuya tsajmi. ⁵⁴ 'Ba kiskutsejenxinre tsa Jesús kuinchja jngu en xi bi 'batjin, tuxi kuan kuangini.

12

Nga Jesús nchja ngat'a tse'e kjuajó nkjain

¹ 'Ba kionga 'ñu nkjin mi xuta je kuañajan ka'nda inya'be'nyu'ñu xinkjin, Jesús 'etuts'inre nga xutare tjun jako, 'ba kitsure:

—Tikuendo yojonu ngat'a tse'e kjuajó nkjainre xuta fariseo. Bi 'ba ngatjamo jo ma na'yu san nga tsisan xinkjin kionga 'batjijinre. ² Ngat'a tsajain xi 'mo tijña xi bi xiare, 'ba tsajain xi tijña'mo xi bi s'ejñatsejen. ³ Kui kjuañu, ngayéje xi tsixun ña jñu, nga nixtjin kjuinu'yare. 'Ba ensen xi kik'in_ru xingiu, ka'nda ngatsja ni'ya xi'ndaya nga kjuinu'yare.

*Nga Jesús bakuya 'yá ngat'a tse'e kjuikuncha
Mt. 10:28-33; 12:32; 10:19-20*

⁴ 'Ba jun amiguna, xin_nuu nga bi kun_ru xi tu yojo mare tsik'en, 'ba jaskan tumé nde tsiko ngisani. ⁵ Tusa xin_nuu 'yá= xi kjuikuncho. Tjikuncho xi jaskan nga tsik'en yojo, tjinre kjua'ñu nga tsikasen nga'nde ña fa'a kjuanima xuta 'ba ña bi 'boya ndi'u. Jun, kui= xi tjikuncho.

⁶ '¿A bi sateña ón tjiunise ki'ndi nga tu jó sa ton xkua? Tunga Na'enchana nijnguú tjiunisebiu chiyajinre. ⁷ 'Ba ka'nda ngayéje ntsjare nindakú tjixkire kui. Kui kjuañu bi kunñu, ngat'a jun ngisa= chji_ru nga ko mare nkjin tjiunise.

⁸ 'Ba xin_nuu, ngatsi'i xi sikixiya ngixkun xuta nga tsa'an, 'ba=nde Ki'ndire Xuta xi'iun sikixiya ngixkun ankjelere Na'enchana nga tse'e ngayeje. ⁹ Tunga tsa tjin xi bi sikixiya ngixkun xuta nga tsa'an, 'ba=nde bi sikixiyaa ngixkun ankjelere Na'enchana nga tsa'an ngayeje.

¹⁰ 'Ba ngatsi'i xi ch'o kuetsure Ki'ndire Xuta xi'iun, kuachat'are. Tunga xi ch'o kuetsure Isen-nixtjintsjere Na'enchana, bi nde kuachat'anire.

¹¹ 'Ba kionga kuechaninu nga kuannu kjua ni'ya sinagoga asa ngixkun chikun asa ngixkun xutaxa, bi nikjo ngat'are jótsa'en kjuinukjuantjo yojonu asa mé= en xi kuixun. ¹² Ngat'a kui chubabiu Isennixtjintsjere Na'enchana kuakuyanu mé= en xi machjen nga kuixun — kitsu Jesús.

Nga Jesús nchja ngat'a tse'e xuta xi 'ñu mejénre kjuanyina

¹³ 'Ba kio jngu xuta xi sejñajinre xutankjiun kit-sure:

—Maestru, 'ba t'in_ri nts'ia nga ngatak-janyakona mé= xi 'ejña na'enni.

¹⁴ Tunga Jesús kitsure:

—Na'en, ¿'yá= xi kitsja xana nga juez kuan nga-jinnu, asa jngu xuta xi kuakjanya mé= xi tjinnu?

¹⁵ 'Ba kitsu ngisare xuta xi kio inya:

—Chutsijon 'ba tikuendo yojonu. Bi nimijion mé= xi tjinre xuta xi yak'a. Nisi 'ñu nkjin tsajmi tjinre jngu xuta, bi tsajmire xi sik'ejñaakunre.

¹⁶ 'Ba Jesús 'ejñare jngu kjuakusun, 'ba kitsu:

—Kis'e jngu xuta nyina xi 'ñu nda chan kitsja nangire. ¹⁷ 'Ba 'bitsa'en kitsikja'etsjen: “Mé= xi sa'aan? Ngat'a tsajainna nga'nde ña k'uejñatjaa chan xi kisakuna.” ¹⁸ 'Ba 'batsa'en xutabiu kitsu: “Kui=bi xi sa'aan. Sikixuyaa ni'ya ña minyatjaa chan, 'ba kja'e xi ngisa= 'ñu ya'e sinda ngaña. 'Ba kio kuinyatjaa channa 'ba ko ngayéje xi tjinna.

¹⁹ 'Ba sa'e xin_ra yojona: Ne tsé tsajmi inyatjona, 'ba nkjin= nu kuanre. Sikja'aya 'ba kuechia 'ba s'ia 'ba sitsjakua ngasun'ndio.” ²⁰ Tunga Na'enchana kitsure: “Xuta xtan, kui nistjenbi kueye. 'Ba xi inyatjori, ¿'yá= tse'e kuan?” ²¹ 'Ba= mare xuta xi nga'e ngasun'ndio 'bendutjo kjuanyina, tunga nima= nini ngixkun Na'enchana —kitsu Jesús.

Nga Jesús bakuya nga Na'enchana tsikuenda ki'ndire

Mt. 6:25-34

²² 'Ba sa'e kitsure xutare:

—Kui kjuañu 'ba xin_nuu nga bi nikjo ngat'are mé= xi machjennu nga kuetsubachun nga'e ngasun'ndebi, mé= xi xino. 'Ba nde bi nikjo ngat'are mé= xi machjenre yojonu, mé= najñu xi xojo.

²³ Ngat'a kjuabenichunnu, kui= xi ngisa chjire nga

ko mare xichine. 'Ba yojonu, kui= xi ngisa chjire nga ko mare najñu. ²⁴ Chutsejen_ru kjuakusun ngat'a tse'e tjiundia. Kui bi 'bentje, ninga bi minyaku chan, 'ba nde tsajainre ni'ya ña minyatjo xichinere. Tunga Na'enchana tsikjén. 'Ba jun, ¿a bi ngisa chji_ru nga ko mare tjiunisio? ²⁵ 'Ba ninga tsa 'ñu sikjo ngat'anu, bi kuannu k'uetjun_ru ngi-jngu nda ngisa kjuabenichunnu. ²⁶ Ngu tsa bi manu ña'an mé= xi ichi, ¿ánñu mafoninu ngat'are tsajmi xi yak'a?

²⁷ 'Chutsejen_ru kjuakusun ngat'a tse'e jotsa'en mank'a naxu. Bi tsa'exa 'ba bi tsinda nachjun. Tunga an xin_nuu nga ninga rey Salomón xi ngisa 'ñu nyina kuán nixtjin kuatse jan, bi 'ba kun najñu tsakaja joni naxu. ²⁸ Tsa Na'enchana tsja tsikun naxu xi tjin nganda'e ngijña 'ba xi nyujunni kuiti, ¿a bi ngisa sjanu najñu xi xojo jun xi ngisa 'ñu chji_ru nga ko mare naxu? ¡Jun xi chuba mak-jainnu! ²⁹ 'Ba mani, bi nikjo nga kuinyisjo mé= xi xino asa mé= xi s'iu. ³⁰ Ngat'a ngatsi'i xuta xi tjin ngasun'ndio mangisjai tsajmibi, 'ba Na'ennu je be nga machjennu tsajmibiu. ³¹ Tusa tinyisjo nga si'on jotsa'en mejénre Na'enchana ña batexuma, 'ba sakunu ngayéje tsajmibi ya'aniñu.

Nga Jesús bakuya ngat'a tse'e kjuanyino

Mt. 6:19-21

³² 'Ba Jesús kitsure:

—Jun xi ki'ndi chutsangana xin_nuu, bi kun. Ngat'a Na'ennu tsja tjinre nga tsja'nde nga kuatex-umako ña tibatexuma. ³³ Tateño mé= xi tjinnu 'ba ta'e_ru xuta nima. Tsa 'ba si'on, sakunu chitsa xi bi machinga, 'ba ko kjuanyina xi bi fet'a ngank'aa,

ña chacheje bi ma fechu ninga tjiuxabi bi ma tsikjekjua. ³⁴ Ngat'a ña tijña kjuanyinanu, 'ba=nde kio tijña inimanu.

³⁵ 'Chojo najñunu tuxi tetsubandañu 'ba nda titikoni ndi'inu. ³⁶ 'Ba ngatjamo joni chu'nda xi inyakuyare xi naire xi ndaba kjuabixan kafi, meni kionga xi naire kjua'e ngani ndaba 'ba sikjane xuntja ni'ya, chu'ndabiu ta'a skje'ire. ³⁷ Ndaxure chu'nda xi tjindukun kionga kjua'e xi naire. Kjuakixi= xi xin_nuu nga xi naire k'uekungi najñu tjiare 'ba sik'endut'a yamixare nga k'ueyare xichine. ³⁸ Ndaxure chu'ndabiu, tsa tjindukun kionga kjua'e xi naire, ninga tsa masen nistjen asa tsa je tjis'e isen. ³⁹ Ngatja'yo kibi: Tsa xuta xi tse'e ni'yo be jó fa chun kjua'e chacheje ndaba, bi sja'ndere nga chachajo kuakjanngi ndaba. ⁴⁰ 'Ba=nde tetsubandantsjo jun ngayeje, ngat'a Ki'ndire Xuta xi'iun kjua'e kionga jun bi techuya_ru.

Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e chu'nda xi kixi fiko xare

Mt. 24:45-51

⁴¹ 'Ba Simón Pedro tsiningiyare Jesús:

—Na'en, kjuakusunbi xi te'bejñani, ¿a tu jin= kik'inni, asa ngatsi'i xuta?

⁴² 'Ba Na'enna Jesucristo kitsure:

—¿Yá= ngakure chu'nda xi kixi fiko xare 'ba xi nkjin kakun, kui= xi naire sik'enda nga kui xi sjare xichine chu'nda xi yak'a nga chubare fa?

⁴³ ¡Ndaxure chu'nda xi 'ba titsa'en kionga kjua'e naire! ⁴⁴ 'Ba xinkixi_nuu nga naire sik'enda ngayéje xi tjinre. ⁴⁵ Tunga tsa chu'ndabiu 'bitsa'en

sikja'etsjen: “Naina k'uandaya=ngisare nga kju'a'e”, 'ba sa'e kuajare chu'nda ko yanchjin chu'nda xi yak'a, 'ba kuakjen 'ba k'ui 'ba kuach'i; ⁴⁶ 'ba nixtjin nga bi skuyare 'ba chuba xi bi be, kju'a'e ngani naire chu'ndabiu. 'Ba naire 'ñu sikja'a kjuanima 'ba ngusun siko joni xuta xi bi makjainre ngat'a tse'e Na'enchana.

⁴⁷ 'Ba chu'ndabiu xi be mé= xi mejénre xi naire tunga bi 'beñanda nina bi tsik'etjusun mé= xi mejénre xi naire, nkjin ndiya s'ere. ⁴⁸ Tunga chu'nda xi bi be mé= xi mejénre xi naire 'ba kitsa'en mé= xi machjen nga kuanre kju'a, kui= xi chuba ndiya s'ere. Kui xi tse kitsa'ere, tse xja'are; 'ba nde kui xi tse kuangantsja, 'ba=nde ngisa tse xja'are.

*Nga Jesús tsu nga xuta tsakjanya ngat'are kui
Mt. 10:34-36; 16:1-4; 5:25-26; Mr. 8:11-13*

⁴⁹ 'An ja'ek'ets'ia ndi'i xi tsitsje ngasun'ndio 'ba 'ñu mejénna nga kuiti tsakaiñu —kitsu Jesús—. ⁵⁰ Tunga tjinnere nga kju'a'axtia jngu kjuanima xi ne 'ñu, 'ba 'ñu tjimafona ka'nda nga kju'a'e nixtjin nga k'uetjusun kibiu. ⁵¹ ¿A nikja'etsjenñu nga kjuaxiu ja'ek'ejña ngasun'ndebi? Xin_nuu nga junjun, tusa ja'ekakjanya xuta. ⁵² Ngat'a ch'anira nganda'e tsa ón mani xuta xi tjinduya ngaya jngu ni'ya, kuakjanya: xi ján mani skjanko xi jó mani, 'ba xi jó mani skjanko xi ján mani. ⁵³ Jó ya s'e. Xi na'en ma kuastike ki'ndi xi'inre; 'ba xi ki'ndi xi'in ma kuastike na'enre; xi na ma kuastike ki'ndi chjunre; xi ki'ndi chjun ma kuastike nare; xi nachi'ya ma kuastike kja'ndare; 'ba xi kja'nda ma kuastike nachi'yare.

⁵⁴ 'Ba Jesús 'ba nde kitsure xutankjiun:

—Kionga 'yo nga ndiba yufi, mixun: “Kua'a tsi”, 'ba 'ba ma. ⁵⁵ 'Ba kionga tsejen manu jngu ntjo sje, mixun: “Kuasje”, 'ba 'ba ma. ⁵⁶ ;Xuta xi jó nkjon! Mankjinnu mé= xi matsejen ngank'aa ko t'anangiu. Tunga, ¿ánñu bi kjimankjinninu xi tis'ejñatsejen nixtjin nga tetsuba?

⁵⁷ 'Bi machjen nga jngu juez kuetsunu mé= xi kixi ngixkun Na'enchana —kitsu ngisa Jesús—. ⁵⁸ Kionga ji ko xi tibangiri temangiu ngixkun xutaxa, t'endakue kjua yejerañu nga tjenko ngisai ngaya ndiyo, tuxi bi kuekoniri ngixkun juez. Ngat'a tsa ngixkun juez kuekori, xi juez singantsja nganiri ngaya ntsja xi tsikuenda nduyo 'ba kui kuayari nduyo. ⁵⁹ 'Ba xinra nga bi k'uetji kio ka'nda nga k'uechji ngayéje ton xi tjenri.

13

Nga Jesús bakuya nga xuta tjinnere sik'antjaiya kjuafa'etsjenre 'ba kjua'e ngani ngixkun Na'enchana

¹ 'Ba kui nixtjinbiu kio inya xi ye'ere nijmi Jesús mé= xi kuata'en yak'a xuta xi tse'e Galilea. Xutabiu inyatsa'en tjiuba xi kjuatjo tse'e Na'enchana. 'Ba Pilato 'exa nga kjinik'en xutabiu. 'Ba kio ts'atjijinre jinre tjiuba ko xi tse'e xutabiu.

² 'Ba Jesús kitsu:

—¿A nikja'etsjenñu nga 'ba kuata'en xutabiu kui kjua ngisa tse je tjinnire nga ko mare ngatsi'i xuta xi yak'a xi tse'e Galilea? ³ An xin_nuu nga junjun —kitsu Jesús—. 'Ba jun, tsa bi sik'antjaiyo kjuafa'etsjennu 'ba kjua'e ngañu

ngixkun Na'enchana, 'ba=nde tsa'en kueyo ngatsi'u ngayeje. ⁴ 'Ba ngat'a tse'e xi tjio'on ján jesun kionga torre tse'e Siloé kiskanere, ɛa nikja'etsjenñu nga 'ba kuánre xutabiu kui kjuá ngisa tse je tjinnire nga ko mare ngatsi'i xuta xi yak'a xi tse'e naxinanda Jerusalén? ⁵ An xin_nuu nga junjun. 'Ba jun, tsa bi sik'antjaiyo kjuafa'etsjennu 'ba kjuá'e ngañu ngixkun Na'enchana, 'ba=nde tsa'en kueyo ngatsi'u ngayeje.

⁶ 'Ba Jesús 'ejña kjuakusunbi, 'ba kitsu:

—Jngu xuta tjintjejinre jngu ya higo ngajin ña tjintjere uva, 'ba kikutsejenre tsa yabiu je yajare tu higo, tunga nijnguú kuasjaire. ⁷ 'Ba meni jako xuta xi tsikuenda ña tjintjere uva, 'ba kitsure: “Je ján nu tjinre nga fa'ekangisjaa ture ya higobi, 'ba nijnguú masjainá. Tichasin, ngat'a tu kjuatjo=titsikjengi nga'ñure nangu.” ⁸ 'Ba xi tsikuenda ña tjintjere uva kitsingojo: “Na'en, ta'e'ndena nga ngatasen ngisa nubi. Kuakjanndai_rá tuts'in 'ba kuinyangi_rá nangi jma. ⁹ 'Ba tsa sja tu nu xi ndiba, nda tjin. Tunga tsa bi sja, kuan stisun.”

Nga Jesús tsinda jngu chjun nixtjin nga nikja'aya

¹⁰ Jngu nixtjin nga nikja'aya, Jesús tibakuya enre Na'enchana ngaya jngu ni'ya sinagoga. ¹¹ 'Ba kio tijña jngu chjun xi kuatjio'on ján nu tjinre nga tji'me. Jngu isennixtjin xi bi nda kitsitsitinre 'ba bi nde ma basen kixini. ¹² 'Ba kionga Jesús tsabe chjunbiu, kinchjare 'ba kitsure:

—Na, je kuandai ngat'are chi'in xi kunri.

¹³ 'Ba Jesús yanere ntsja chjunbiu, 'ba ndekuini chubabiu tsakaskixi ngani 'ba 'etuts'inre nga

kitsichjire Na'enchana. ¹⁴ Tunga xi ngakure ni'ya sinagoga kuastire, ngat'a Jesús kitsinda chjunbiu nga nixtjin nga nikja'aya. 'Bi kitsu nga jako xuta:

—Jon nixtjin tjin nga ma ña'axa. Ngu kui nixtjin-biu ndibo nga kuando, 'ba bi nixtjin nga nikja'aya.

¹⁵ 'Ba Jesús kitsingoore:

—¿Xuta xi jó nkjon! ¿A bi chjundo tjiuba xi tjinnu nga nixtjin nga nikja'aya, nga menik'iu nanda?

¹⁶ 'Ba chjunbi xi ntjere Abraham kuán, xi je tjio'on ján nu tjinre nga chanayi Satanás tjita'ñure nga kitsja chi'inre, ¿a bi machjen nga xjunda ninga tsa nixtjin nga nikja'aya?

¹⁷ 'Ba kionga Jesús je kitsu kibi, kuasubare ngatsi'i xuta xi stike. Tunga ngatsi'i xutankjiun kuatsja yeje kjuakun xi Jesús tsa'en.

Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e xujma mostaza ko na'yu sanre niñuxtila

Mt. 13:31-33; Mr. 4:30-32

¹⁸ 'Ba kio Jesús kitsu:

—¿Mé= xi mangusun ña batexuma Na'enchana? 'Ba ¿mé= xi singusunkuaa? ¹⁹ Jo=ni jngu xujma mostaza xi kiskjebe jngu xuta 'ba 'entje ngijñare. 'Ba kuank'a xujmo 'ba jngu ya kuán, 'ba tjiunise xi tutjen ngank'aa ja'etsinda'a ndaba tjiare yo.

²⁰ 'Ba Jesús kitsu ngani:

—¿Mé= xi singusunkuaa ña batexuma Na'enchana? ²¹ Jo=ni na'yu sanre niñuxtila xi kiskjebe jngu chjun 'ba kitsik'atjijinko 'ñu tsé na'yu. 'Batsa'en tsijin ngayéje na'yu.

Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e xuntja xi xkju

Mt. 7:13-14, 21-23

²² 'Ba kionga Jesús tifi naxinanda Jerusalén, ja'axtiu naxinanda ya'e ko naxinanda chi nga tibakuya enre Na'enchana. ²³ 'Ba jngu xuta tsiningiyare:

—Na'en, ¿a chuba mani xi k'uangi?

²⁴ 'Ba Jesús kitsure:

—T'e_ru kakún nga kuitjas'ion xuntja xkju. Ngat'a_xinkixi_nuu nga ne nkjin mani xi kuamejénre kjua'as'en kio, tunga bi kuanre.

²⁵ 'Ba kionga xi naire ni'yo kuisetjen 'ba k'uechja xuntjo, jun xi tenyo ngandetsian sikjanio xuntjo, 'ba kuixun: “Na'en, chju'ini xuntjo.” Tunga kui kuetsunu: “Bi 'bexkun_nuu. Bi 'biá ñá tsojon.”

²⁶ 'Ba kio kuixun: “Ñatjen kjininchja 'ba kji'ya, 'ba ngaya ndiyani kikakuye enre Na'enchana.”

²⁷ Tunga 'bi kuetsunu: “Je 'ba kixin_nuu nga bi 'bexkun_nuu 'ba bi 'biá ñá tsojon. Tinyat'axiun ngatsi'u, jun xi ch'o kjiño'on.” ²⁸ Kio xi'ndo 'ba kuijndo nde'ñú nga xio Abraham ko Isaac ko Jacob 'ba ko ngatsi'i nchja chinga profeta xi tjindu ña batexuma Na'enchana. 'Ba jun, xin kjuinik'endunu. ²⁹ 'Ba kjuendibani xuta nituña nga'ndeñu 'ba k'uendut'a yamixa xi kijijña ña batexuma Na'enchana. ³⁰ 'Ba chutsijon, tjin xuta xi jaskan ma nganda'e xi tjun kuan, 'ba tjin xuta xi tjun ma nganda'e xi jaskan kuan.

*Nga Jesús kji'nda ngat'are naxinanda Jerusalén
Mt. 23:37-39*

³¹ 'Ba ndekuini chubabiu yak'a xuta fariseo ja'ekun Jesús, 'ba kitsure:

—T'etji nga'e 'ba xin t'in, ngat'a Herodes mejénre sik'enri.

³² 'Ba Jesús kitsure:

—'Bi tangink'in_ru xuta mañabiu: “Chutsejen, nganda'e 'ba nyujunni k'uaxjia isennixtjin xi bi nda 'ba sindaa xuta, 'ba xi majánni nixtjin kjuet'ana.” ³³ Tunga tjinnere nga janda kjuia nganda'e ko nyujunni 'ba ko jngini, nga tefia naxinanda Jerusalén. Ngat'a bi kuan kueya xin naxinanda jngu profeta.

³⁴ 'Jun xuta tse'e Jerusalén, xi nik'ion nchja chinga profeta 'ba 'be_ru ndiojo xuta xi nikasennu! ¡A tu nkjin ndiya kuamejénna nga sik'enduku_nuu jotsa'en tjiuxa'ndo nga 'bendungits'u ki'ndire, tunga bi kuamejénnu! ³⁵ Ngu nganda'e, je kjuinikumare ni'yanu. 'Ba an 'ba xin_nuu nga bi nde xianinu ka'nda nga kuixun: “¡Ngatjatsichikunta'en Na'enchana xi ndiba ngat'are ja'enre!”

14

Nga Jesús kjen ndaba jngu xuta fariseo

¹ 'Ba 'ba kuán jngu nixtjin nga nikja'aya, Jesús kikakjen ndaba jngu ngakure xuta fariseo, 'ba xutabiu nda inyakutsejen'a. ² 'Ba 'ba nde kio tijña ngixkun Jesús jngu xuta xi tjinre chi'in ske. ³ 'Ba 'batsa'en Jesús jako chjine kjuatexuma ko xuta fariseo, 'ba tsiningiyare:

—¿A tixa'nde nga ninda xuta xi tji'me nixtjin nga nikja'aya, asa bi tixa'nde?

⁴ Tunga nchjabiu xiu tsik'endu. 'Ba meni Jesús yanere ntsja xi tji'mio 'ba kitsinda 'ba kitsikasen ngani ndaba. ⁵ 'Ba jako ngani nchjabiu, 'ba kit-sure:

—Tsa ki'ndinu asa tjiundijanu kuintjaiya ngaya jngu ngojo nixtjin nga nikja'aya, ¿a bi ta'a me'naxjo?

⁶ 'Ba nchjabiu bi kitsingojo, ngat'a bi be jó=kuetsu.

⁷ 'Ba kionga Jesús tsabe jotsa'en xuta xi kuañajan kio inyafa'ajin yaxile xi inyatitjun nga inya'bendut'a yamixo, 'bitsa'en jakoya:

⁸—Tsa tjin xi sikjint'eri jngu s'ire kjuabixan, bi benisin yaxile xi sejña titjun. Ngat'a kuanre kju'e ngijngu xi kjinikjint'e, xi ngisa 'ñu titjun nga ko mare ji, ⁹ 'ba xi kitsikjint'eri kju'a'etsuri: “Ta'e_ri nga'nderi xutabi.” 'Ba 'batsa'en kuasuba=ri nga k'uiken nga'nde xi fet'ani. ¹⁰ Tusa kionga kjuinikjint'eri jngu s'i, teni nga'nde xi fet'ani, tuxi kionga skueri xi kitsikjint'eri, kju'a'etsuri: “Amigu, teni jngu nga'nde xi tijñatitjun.” 'Ba 'batsa'en sakuri kjuaje ngixkun ngatsi'i xi k'uendut'akori yamixo. ¹¹ Ngat'a tu'yañu xi tu kui tajngu nk'a 'baxje yojore, kui= xi kjui'naxjenima. 'Ba xi 'baxjenima yojore, kui= xi sakure kjuaje —kitsu Jesús.

¹² 'Ba Jesús 'ba nde jako xi kitsikjint'e, 'ba kit-sure:

—Kionga sikint'e xuta nga kuechikue nga nyusen asa ngajñu, bi nikjint'e nchja xi nda ya'ari nina nts'é nina xingi nina xuta nyina xi tjindut'a tiñari. Ngat'a tsa 'ba si'en, kui nchjabiu sikjint'e nganiri 'ba 'batsa'en k'uetjusun mé= xi kitsa'e_ri. ¹³ Tusa kionga kjui'naxje jngu s'i, tikjint'e xuta nima ko xuta xi tsajain ntsja ko xuta xi bi ma fi 'ba ko xuta ka, ¹⁴ 'ba 'batsa'en nda s'eri. Ngat'a xutabi bi kuanre sja nganiri mé= xi kua'eri,

tunga kuachjiri nixtjin kionga kjua'aya nganire ngajinre mik'en xuta xi kixi kitsa'en nga tsik'endu —kitsu Jesús.

Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e s'i je xi ts'axje jngu xuta

¹⁵ 'Ba kionga jngu xuta xi 'ba nde tijñat'ako Jesús yamixo kjint'e kibi, kitsure:

—jNdaxure xuta xi kuakjen ña batexuma Na'enchana!

¹⁶ 'Ba meni Jesús jako xutabiu, 'ba kitsure:

—Jngu nixtjin jngu xuta ts'axje jngu s'i je 'ba ne nkjin xuta kitsikjint'e. ¹⁷ 'Ba kionga je echu chu_{ba} nga kuakjen, xutabiu kitsikasen jngu chu'ndare tuxi kuetsunire xi kitsikjint'e: “Jabiu, ngat'a je tijñanda ngayéje xichine.” ¹⁸ Tunga ngatsi'i kitsije kakunre. Xi tjun kitsure: “Biru kuan kjuia. Sa'e fa tsatsia jngu nangi 'ba tjinnere nga kjuikutsejen_{ra}. Te'bets'ara nga tije kakunnaa.”

¹⁹ 'Ba kja'e xuta kitsure: “Biru kuan kjuia. Sa'e fa tsatsia ón nga tjiundija xi bakjan nangi 'ba tefikut'ayakofa_{ra}. Te'bets'ara nga tije kakunnaa.”

²⁰ 'Ba ngijngu kitsure: “Biru kuan kjuia ngat'a sa'e fa tsixan.” ²¹ 'Ba chu'ndabiu jendiba ngani 'ba ye'e yejere nijmi naire kibi. 'Ba 'batsa'en xi naire ni'yo kuastire, 'ba kitsure: “Kitsa t'in ngajin naxinando 'ba ngayéje ndiya xi tjinre, 'ba ndekue nga'e xuta nima ko xuta xi tsajainre ntsja ko xuta ka 'ba ko xi bi ma fi.”

²² 'Ba jaskan chu'ndabiu kitsure: “Na'en, je kitsik'etjusaan jotsa'en kisji, tunga tjin= ngisa nga'nde.” ²³ 'Ba 'batsa'en xi naire kitsu nganire chu'ndare: “T'in ngaya ndiyant'io 'ba nga'nde ki'ndi xi tjindundai

nga'e 'ba t'ene_ri xuta nga ngatja'as'en nga'e, tuxi tseni ni'yana. ²⁴ Ngat'a an xin_nuu nga nijnguú xi tjun kjinikjint'e skine xichinena.”

Nga Jesús bakuya ngat'a tse'e chji xi s'engire xi kuetsjenngi

²⁵ 'Ba nkjin xuta tjenngire Jesús, 'ba kui kit-siku'beya nga kitsure:

²⁶ —Tsa tjin xi mejénre kjuendetjenngina tjin-nere nga ngisa simejénna nga ko mare na'enre ko nare, chjunre ko ki'ndire, nts'e ko ndichja asa yojore ngayeje. Tsa tsajain, bi kuan xutana kuan.

²⁷ 'Ba ngatsi'i xi bi kua'anijin krure 'ba kuendetjenngina, bi kuan xutana kuan. ²⁸ Tsa jngu xi tijña ngajinnu mejénre sinda jngu torre, ¿a bi tjun k'uejña nga sa'en xki jó tjin kjueyare, tuxi skueni tsa tjinre ton xi machjenre nga sijngu torrebiu?

²⁹ Ngat'a tsá sinda tuts'in xjo 'ba jaskan bi kuanre sijngu torrebiu, ngu ngatsi'i xuta xi skue nga 'ba sa'en, k'uejnuke. ³⁰ 'Ba kuetsure xinkjin: “Kui xutabiu 'etuts'inre kui xabi, tunga bi kuánre kitsi-

jngu.” ³¹ 'Ba tsa jngu rey xi tjinre te mi chasoldadu mejénre kuekjanko kja'e rey, ¿a bi tjun k'uejña nga sikja'etsjen tsa xukjuakore nga skjanko rey xi ngijngu xi ndeko kan mi chasoldadu? ³² 'Ba tsa bere kakun nga bi xukjuakore, ngu sikasen xuta xi ya'a en nga k'uets'are kjuaxiu rey xi ngijngu, kionga kjin tjen ngisa. ³³ 'Bamani, tu'yañu xi tijña ngajinnu xi bi k'uejña ngayéje xi tjinre, bi kuan xutana kuan.

*Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e naxo
Mt. 5:13; Mr. 9:50*

34 'Ba naxo nda, tunga tsa chaja xi xtiare, ¿jó tsa'en kuachjen ngisa? 35 Ngu je kuan tsajmi xi tumé chjire. Bi nde kuachjennire nangi, ninga ña s'entje ntje. Tu xanikja'a ngisa. Xi tjin ñojon, ngatinya ñojon —kitsu Jesús.

15

Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e chut-sanga xi kichaja

Mt. 18:10-14

1 'Ba nkjin xi kjebechjintjai tsajmi ngat'are Roma ko xuta xi tjinre je kikinyat'a tiñare Jesús nga kikasen ñojonre. 2 Tunga xuta fariseo ko chjine kju-atexuma kinchjastita'en Jesús, 'ba tsure xinkjin:

—Kui xutabi kjetbetjo xuta xi tjinre je 'ba kjenko.

3 'Ba meni Jesús 'ejña kjuakusunbi, 'ba kitsure:

4 —Tsa tijña ngajinnu jngu xi tjinre jngu sientu chutsanga, 'ba tsa jngu sichaja, ¿a bi sik'endu xi yachute ko yachan ñajan ngajin ngijño 'ba kuekangisjai xi kichaja ka'nda nga kuasjaire?

5 'Ba kionga kuasjaire, tsja s'ere nga kuasun tjiare.

6 'Ba nga kjuechu ndaba, kuinchjare nga kuañajan nchja xi nda ya'a 'ba ko xi tjindut'a tiñare, 'ba kuetsure: “Titsjakonu, ngat'a je kuasjai nganina chutsanga xi kichajana.” 7 'Ba xin_nuu nga 'ba nde tsa'en ngisa s'e ngisa kjuatsja ngank'aa ngat'are jngu xuta xi tjinre je xi kitsik'antjaiya kjuafa'etsjenre 'ba ja'e ngani ngixkun Na'enchana nga ko mare yachute ko yachan ñajan xuta kixi xi bi tjinnere nga sik'antjaiya kjuafa'etsjenre 'ba kju'a'e ngani ngixkun Na'enchana.

Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e ton xi kichaja

⁸ "Ba tsa jngu chjun tjinre te ton xi plata nini 'ba tsa jngu chajare, ¿a bi kuaka jngu ndi'i 'ba k'uecha ndaba, 'ba tafi tafi kuangisjai ka'nda nga kuasjai nganire tonre? ⁹ 'Ba kionga kuasjaire, kuinchjare nga kuañajan yanchjin xi nda ya'a 'ba ko yanchjin xi tjindut'a tiñare, 'ba kuetsure: "Tit-sjakonu, ngat'a je kuasjai nganina ton xi kichajana." ¹⁰ 'Ba xin_nuu nga 'ba nde tsa'en s'e kjuatsja ngajinre ankjelere Na'enchana ngat'are jngu xuta xi tjinre je xi tsik'antjaiya kjuafa'etsjenre 'ba fa'e ngani ngixkun Na'enchana.

Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e ki'ndi xi kitsikje mé= xi kitsa'ere

¹¹ 'Ba Jesús kitsu ngisa:

—Jngu xuta kis'ere jó ki'ndi xi'in. ¹² 'Ba xi ngisa ki'ndiu kitsure na'enre: "Na'en, ta'ena mé= xi 'bakona." 'Ba xutabiu yakjanyare ki'ndire mé= xi tjinre. ¹³ 'Ba kionga je ja'a jó ján nixtjin, xi ngisa ki'ndiu yateña yeje xi kitsa'ere. 'Ba ko ton xi kisakure kiji jngu nangi t'axin xi kjin. Kio kitsikjeya yeje tonre nga kitsa'enjun kitsa'ent'a. ¹⁴ 'Ba kionga je kitsikje yeje tonre, kio nangibiu kis'e jngu kjindia xi ne 'ñu, 'ba kuana'enre kui ngayeye. ¹⁵ 'Ba kio kikajngit'are xa jngu xuta xi tijña nangibiu, 'ba xutabiu kitsikasen ña inya tjiuchingare, tuxi sikjenni. ¹⁶ 'Ba kuamejénre nga sitse ngats'a ko xi inyakjine tjiuchingo, tunga tu'yá kitsjare. ¹⁷ Tuchan kitsikja'etsjen: "¡A tu nkjin mani nchja xi tsa'exa ndaba na'enna xi 'bangire xichine, 'ba an nga'e tebeyaa kjindia! ¹⁸ Tusa kjuikun ngaña

na'enna 'ba 'bi xin_ṛa: Na'en, je tsajngijia ngixkun Na'enchana 'ba ngixkuin. ¹⁹ Je bi nde 'ba k'innina nga ki'ndiri k'uin ngisanaa. Tusa tu tikona joni jngu chu'ndari.” ²⁰ 'Ba 'batsa'en 'etju nga kikun ngani na'enre.

'Ba kionga kjin ndiba ngisa, na'enre tsabe 'ba ja'animare 'ba tsangatsanga nga kitsubakja ki'ndire 'ba 'endsu'a. ²¹ 'Ba kio kitsure na'enre: “Na'en, je tsajngijia ngixkun Na'enchana 'ba ngixkuin. Je bi nde 'ba k'innina nga ki'ndiri k'uin ngisanaa.” ²² Tunga na'enre jako chu'ndare, 'ba 'bi kitsure: “Kitsa ndeko najñu xi ngisa nda 'ba tikajo ki'ndina, 'ba nde t'eya_ru najma ntsja jngu xtungu, 'ba tjaya_ru jnde ngayeje. ²³ 'Ba ndeko ki'ndi ndija xi nda kji'i 'ba tik'ion. 'Ba sinchja 'ba kjui'naxjia s'i. ²⁴ Ngat'a ki'ndina kibi joni tsa k'en 'ba je ja'aya nganire. Kui kichaja tsakaiñu 'ba je kuasjai ngani.” 'Ba 'etuts'inre nga kitsa'en kjuatsja.

²⁵ 'Yejerañu ki'ndi xi ngisa chingó ngijñaa tsu'ba kui. 'Ba kionga jendiba 'ba ja'e tiña ndaba, kjint'ere nga tifane son 'ba nga inyate xuta. ²⁶ 'Ba kio kinchjare jngu chu'nda 'ba tsiningiyare mé= xi tjima. ²⁷ 'Ba chu'ndo kitsure: “Nts'é= kafa'e ngani, 'ba na'enri ka'bexa nga kanik'en ki'ndi ndija xi nda kji'iu, ngat'a nda kji'i nga kakjebetjo ngani ki'ndire.” ²⁸ 'Ba kuastire ki'ndi xi ngisa chingó, 'ba bi kuamejénre ja'as'en ndaba. 'Ba meni na'enre 'etju nga kikets'are tuxi kjua'as'enni. ²⁹ Tunga kui kitsure na'enre: “Je 'ye jó kuantjin nu tetsa'exat'ara, 'ba ngantsjai tsik'etjusaan enri, 'ba nisa ñajanni ba'ena jngu natendsu chi tuxi sitsjakoña nchja xi nda ya'ana. ³⁰ Tunga nga kafa'e

ki'ndiri kibi, xi kitsikjeyako yanchjin ska mé= xi kitsa'e_ri, kanik'en_ri ki'ndi ndija xi nda kji'iu.”

³¹ 'Ba na'enre kitsingojo: “Ki'ndina, ngantsjai tenikonaa ji, 'ba ngayéje xi tjinna tsiji. ³² Tunga nganda'e tjinnere nga kjui'naxjia s'i 'ba sitsja, ngat'a nts'é jo=ni tsa k'en 'ba je ja'aya nganire. Kui kichaja tsakaiñu 'ba je kuasjai ngani.”

16

Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e ngakure chu'nda xi bi kixi kiko xare

¹ 'Ba Jesús jako xutare 'ba 'bi kitsure:
—Tsik'ejña jngu xuta nyina xi kis'ere jngu ngakure chu'nda xi tsikuenda tsajmire. 'Ba kik'inre nga chu'ndabiu titsikje mé= xi tjinre. ² 'Ba meni kinchjare chu'ndabiu 'ba kitsure: “¿Áññu 'ba tsuni en xi tent'ia ngat'ari? Tikasenna kuendare xa xi teñe'en, ngat'a bi nde ji sikuendani mé= xi tjinna.” ³ 'Ba 'bitsa'en kitsikja'etsjen chu'ndabiu: “¿Mé= xi sa'aan nganda'e nde? Ngat'a naina tikja'ana xana. Bi xukjuakona tsa kuakjaan nangu, 'ba kuasuba=na tsa ton skui'asaan. ⁴ Je 'bia mé= xi sa'aan, tuxi s'enina amigu xi skjebetjona ndaba, kionga xja'ana xana.” ⁵ 'Ba meni kinchjare nga jngu jngu nchja xi tjenre tse'e naire. 'Ba tsiningiyare xi tjun ja'e: “¿Jó tjin tjenri tse'e naina?” ⁶ 'Ba xutabiu kitsingojo: “Jngu sientu barril aseti.” 'Ba chu'ndabiu kitsure: “Jun'ún xujun xi kua'indut'a xkire mé= xi tjenri 'ba tenifani 'ba tu yachute t'et'asai.” ⁷ 'Ba sa'e 'bi kitsu nganire kja'ere: “'Ba ji, jó tjin tjenri?” 'Ba xutabiu kitsu: “Jngu sientu kuxta trigo.”

'Ba chu'ndabiu kitsu ngani: “Jun'ún xujunbi xi kua'indut'a xkire mé= xi tjenri. Tusa tu yachute ko kate t'et'asai.” ⁸ 'Ba xi naire tsabexkun nga chu'nda ch'okunbiu tjinre kjuamaña nga 'ba kitsa'en. Ngat'a xuta xi bi xutare Na'enchana ngisa= tse kjuamaña tjinre nga 'bendako kjua xinkjin nga ko mare xutare Na'enchana.

⁹ 'Ba an xin_nuu —kitsu Jesús—. Tichjon kjuanyina xi tjin ngasun'ndebi, tuxi ngatjas'eninu xuta xi nda kua'anu. 'Ba 'batsa'en, kionga kjue kjuanyino, s'e xi skjebetjonu nga'nde xi bi fet'a.

¹⁰ 'Xi kixi fiko nga tsik'etjusun mé= xi ichi, kui= xi 'ba nde kixi fiko nga tsik'etjusun mé= xi tse. 'Ba xi bi kixi fiko nga tsik'etjusun mé= xi ichi, kui= xi 'ba nde bi kixi fiko nga tsik'etjusun mé= xi tse. ¹¹ 'Bamani, tsa bi kixi kueko nga sikuendo kjuanyina xi tjin ngasun'ndebi, ¿'yá= xi sja'ndenu nga sikuendo kjuanyina xi kjuakixikjin? ¹² 'Ba tsa bi kixi kueko nga sikuendo xi kja'e tse'e xuta, ¿'yá= xi sjanu xi tsojon kuan?

¹³ 'Nijngu chu'nda ma tsa'exat'are jó nai. Ngat'a jngu xi kuastike 'ba xi ngijngu simején, asa jngu xi kixi sa'exat'are 'ba xi ngijngu siton. Kui kjuañu bi kuan si'axat'ani_ru Na'enchana ko kjuanyino.

¹⁴ Tunga xuta fariseo, xi 'ñu mejénre ton, tse-jnuke Jesús kionga kjint'e ngayéje kibi. ¹⁵ 'Ba kio Jesús jako xuta fariseo, 'ba kitsure:

—Jún= xi nda 'naxjio yojonu ngixkun xuta, tunga Na'enchana be= jotsa'en tjindu inimanu. Ngat'a xi nda 'baxje xuta, kui= xi 'baxjengi Na'enchana.

¹⁶ 'Mé xi kua'indut'a kjuatexumo ko mé= xi yakuya nchja chinga profeta yatexuma ka'nda

nixtjin nga ja'e Juan Bautista. 'Ba ch'anire kui nixtjinbiu tis'eya nijmi nga Na'enchana xi tibatexuma, 'ba ngatsi'i xuta inya'benere yojore nga mejénre kjua'as'en ña batexuma.

¹⁷ 'Tunga ngisa bi na'en tjin nga xaja nangibi ko ngank'aa nga ko mare nga xaja jngu letrachi tse'e kjuatexuma.

¹⁸ 'Tu'yañu xi sik'ejña chjunre 'ba k'uejñako kja'e chjun, kui= xi tsa'ent'are kjuachajngi chjunre. 'Ba xi k'uejñako ngani chjun xi kitsik'ejña xi'inre, kui= xi 'ba nde tsa'ent'are kjuachajngi.

Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e xuta nyino ko Lázaro

¹⁹ 'Tsik'ejña jngu xuta nyina xi baja najñu xi 'ñu chji ko najñu xi tsjakun, 'ba nyujun nyujun 'baxje s'i xi 'ñu nda ma —kitsu Jesús—. ²⁰ 'Ba nde kio tsik'ejña jngu xuta nima xi Lázaro 'mi, xi kitsejunre tse 'ba xi fajñaxtiu xuntja ndaba xuta nyino. ²¹ Kui xuta nimabiu 'ñu kitsu kakun nga skine t'ia xi bixungi ngi yamixare xuta nyino, 'ba ka'nda tjiunaño fa'ekumajun tsere. ²² 'Ba 'ba kuán nga k'en xuta nimō 'ba ankjele kiko nga'nde ña tijña Abraham. 'Ba 'ba nde k'en xuta nyino ngayeje 'ba kis'eyanijin. ²³ 'Ba kionga xuta nyino tifa'a kjuanima nga'nde ña fa'axtiu kjuanima xuta 'ba ña bi 'boya ndi'i, kiskutsejennk'a 'ba kjin tsabe Abraham 'ba nga Lázaro tijñat'are. ²⁴ 'Ba meni 'ñu kinchja, 'ba kitsure Abraham: "Ji na'en Abraham, ngatja'animari ngat'ana. T'ikasen Lázaro nga ngatatsika'nyi tjunchi najma ntsja 'ba ngatja'etsika'nyi najenna, ngat'a ne 'ñu fefa'aa kjuanima nga'e ngajin ndi'ibi." ²⁵ Tunga

Abraham 'bi kitsure: “Ki'ndina, tikja'etsjen nga tsja tsa'en tsikení ngasun'ndio, 'ba Lázaro ja'a kjuanima. Tunga nganda'e tisakure kjua'ñukakun nga'e, 'ba ji temitjaxti kjuanima. ²⁶ 'Ba ndaire kibi, jngu xanga jñu xi 'ñu je tikijña ngamasenna. 'Ba meni xi tjindu nga'e xi mejénre kuaje jan bi ma fa'axtiu. 'Ba nde xi tjindu jan bi ma fa'axtiu nga kjua'e nga'e ngayeje.”

²⁷ 'Ba sa'e xuta nyino kitsu nganire: “Ngu, te'bets'ara, na'en, nga tikasenchi Lázaro ndaba na'enna, ²⁸ ngat'a ón mani nts'ia. Ngatjike'ere nijmi, tuxi bi ko kui kjua'eni nga'nde kibi ña fa'axtiu kjuanima xuta.” ²⁹ Tunga Abraham kitsure: “Nts'é tjinre kjuatexumare Moisés ko xujun xi kitsi'indu nchja chinga profeta. Kui ngatate sinre.” ³⁰ 'Ba xuta nyino kitsu nganire: “Junjun, na'en Abraham. Tunga tsa tjin xi kjua'aya nganire ngajinre mik'en 'ba kuekun nts'ia, sik'antjaiya kjuafa'etsjenre 'ba kjua'e ngani ngixkun Na'enchana.” ³¹ Tunga Abraham kitsingojore: “Tsa bi inyabatesinre mé= xi kitsi'indu Moisés ko nchja chinga profeta, 'ba nde bi kuakjainre nisi tjin xi kjua'aya nganire ngajinre mik'en.”

17

Nga Jesús bakuya ngat'a tse'e xuta xi tsa'en nga xuta xi yak'a majngije

Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42

¹ 'Ba kio Jesús jako xutare, 'ba kitsure:
—'Ba s'entsjai mé= xi sa'en nga xuta majngije,
tunga jnimaxuni xi sa'en nga xuta xi yak'a

kuajngije! ² Ngisa= nda kuanre xi 'ba sa'en tsa sjen'bangit'a ngisin jngu ndiojo tse 'ba xanikja'ajin ndachikun, kionga kje tsa'enjin nga kuajngije jngu ki'ndi chi joni kibi. ³ Tikuendo yojonu.

'Tsa nts'é timajngije ngat'ari, chukoye nga bi nda titsa'en. 'Ba tsa sik'antjaiya kjuafa'etsjenre 'ba kju'a'e ngani ngixkun Na'enchana, tichat'a_{ri}. ⁴ Tsa yatu ndiya ch'o sikori nga jngu nixtjin 'ba yatu ndiya kju'a'etsuri: “Sik'antjaiyaña kjuafa'etsjenna. Tichat'anaa”, tsa 'ba kuetsuri, tichat'a_{ri} —kitsu Jesús.

⁵ 'Ba apóstoles kitsure Jesús:

—Tisekonij tuxi ngisa kuakjain ngisanini.

⁶ 'Ba Na'enna Jesucristo kitsure:

—Tsa tjinchinu kjuamakjain ninga tu ichi sa joni xujma mostaza, kuan k'uin_{ru} yabi: “Chjuneye yojori nga'e 'ba t'ik'entjejin yojori ndachikun”, 'ba yabiu sik'etjusunnu.

Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e chu'nda xi tsik'etjusun xare

⁷ 'Ba Jesús kitsu ngisare xutare:

—Tsa jngu ngajinnu tjindre jngu chu'nda xi kafikakjan nangui asa tjiuba kafitsikuenda, 'ba kionga je fa'eni ngijña chu'ndabiu, ¿a tsu=re: “Ndekenit'ai yamixo”? ⁸ Junjun. Tusa tsure: “T'endai xi skinaa 'ba t'ekungi chinga tjiari nga t'eyana xichine ko nanda xi k'uiā, 'ba jaskan kuan sinchje 'ba s'i ji.” ⁹ 'Ba ninga bi tsjare kjuanda chu'ndare kionga je kitsik'etjusun xa xi 'exare. ¹⁰ 'Ba nde tsa'en ko jun, kionga je kjinik'etjusun ngayéje xa xi 'exanu Na'enchana, tixun: “Ña=

chu'nda xi tumé chjire, ngat'a tu kui kjinik'etjusan mé= xi kis'enena.”

Nga Jesús tsinda te nchja xi kunre chi'in fe'ndujun

¹¹ 'Ba kionga tifi Jesús naxinanda Jerusalén, ja'ajin masenre nangi Samaria ko nangi Galilea.

¹² 'Ba kionga je kuatiñat'a jngu naxinanda chi, kisatejin te nchja xi kunre chi'in fe'ndujun xi kjint'a tsikinya ¹³ nga kiski'ndaya, 'ba kitsure:

—Ji Jesús, maestru, ngatja'animari ngat'a tsa-jain.

¹⁴ 'Ba kionga Jesús tsabe nchjabiu, kitsure:

—Tanginkaku ru yojonu na'miu.

'Ba kionga inyafi nchjabiu, kuatsje chi'in xi kunre. ¹⁵ 'Ba jngu xuta xi tjenjinre nchja xi te, kionga tsabe nga je kuanda, jendiba ngani 'ba 'ñu kiski'ndaya nga kitsichjire Na'enchana. ¹⁶ 'Ba ja'ekasenkunch'int'are Jesús nga kitsikindi 'nda t'anangiu 'ba kitsjare kjuanda. Kui xutabiu tse'e Samaria.

¹⁷ 'Ba Jesús tsiningiya:

—¿A bi tsa te mani nchja xi kuanda chi'in xi kunre? ¿Ñá kiji xi ngiñajan? ¹⁸ ¿Ánñu tu kui tajngu xutabi xi bi tse'e Israel jendibani nga ja'etsichjire Na'enchana?

¹⁹ 'Ba jako xutabiu, 'ba kitsure:

—Tisetjen 'ba t'in. Ngat'a kuakjainri, kui= kjua kuandani.

Nga Jesús bakuya ngat'a tse'e nixtjin nga kuatex-uma Na'enchana

Mt. 24:23-28, 36-41

²⁰ 'Ba xuta fariseo tsiningiyare Jesús:

—¿Kjia'áñu kjua'e nixtjin nga kuatexuma Na'enchana?

'Ba Jesús kitsingojore:

—Kionga kuatexuma Na'enchana, bi tsejen xi-are. ²¹ Ninga bi kuetsu xuta: “Nga'e tijña”, asa: “Jaan tijña.” Ngat'a je tibatexuma Na'enchana ngajinnu.

²² 'Ba kitsure xutare:

—Kjua'e= nixtjin nga kuamejénnu xio ninga tu jngu sa nixtjin kionga kuatexuma Ki'ndire Xuta xi'iun, tunga bi xio. ²³ 'Ba tjin= xi kuetsunu: “Nga'e tijña”, asa: “Jaan tijña”, tunga bi mangiun 'ba ninga bi mangintjenngiu. ²⁴ Ngat'a jotsa'en matsejen ndi'i cho'on ngank'aa nga ba'na, nga matsejen 'nda ngituts'ian ka'nda ña ntjai tsu'biu, 'ba=tsa'en kuatsejen Ki'ndire Xuta xi'iun nixtjin kionga kjua'e ngani. ²⁵ Tunga tjinnere nga tjun tse kjuanima kjua'a, 'ba xuta xi tjin nganda'e skueton. ²⁶ Jó kuán nixtjin nga tsik'ejña Noé, 'ba= kuan nixtjin kionga kjua'e ngani Ki'ndire Xuta xi'iun. ²⁷ Kui nixtjinbiu inyakjen 'ba inya'bi xuta 'ba inyabixan 'ba inyatsikixan ki'ndire xuta. 'Ba inyatsa'en ka'nda nga ja'e nixtjin nga ja'as'en Noé barku, 'ba tsa'a tsi'ñu 'ba jesunjin nanda ngatsi'i xuta. ²⁸ 'Ba 'ba nde jo kuán nixtjin nga tsik'ejña Lot, inyakjen 'ba inya'bi xuta, inyabatse tsajmi 'ba inyabateña tsajmi, inya'bentje 'ba inyatsinda ni'ya. ²⁹ Tunga nixtjin nga 'etju Lot naxinanda Sodoma, jendibajen ngank'aa ndi'i ko asufre 'ba tsixu t'anangiu, 'ba jesun ngatsi'i xuta. ³⁰ 'Ba 'ba= kuan nixtjin kionga kuatsejen Ki'ndire Xuta xi'iun.

³¹ 'Kui nixtjinbiu, xi tjindu ngatsja ndaba bi ngat'etukajen tuxi kjua'ek'axjeni mé= xi tjindu ngaya ndaba. 'Ba xi ngijña titsa'exa, bi nde ngat-jendibani ndaba. ³² Tikja'etsjion mé= xi kuata'en chjunre Lot. ³³ Tu'yañu xi kuangisjai nga sik'angi yojore, kui= xi tusa sichaja yojore. Tunga xi sichaja yojore, kui= xi tusa sik'angi yojore.

³⁴ 'Ba an xin_nu. Kui nistjenbiu jó xuta xi kjiyusun ndekuini nachan, jngu xi stjube 'ba xi ngijngu s'ejña. ³⁵ 'Ba jó yanchjin xi ñatjen inya'bo, jngu xi stjube 'ba xi ngijngu s'ejña. ³⁶ 'Ba jó nchja xi sema ngijña, jngu xi stjube 'ba xi ngijngu s'ejña —kitsu Jesús.

³⁷ 'Ba nchjabiu tsiningiyare Jesús:

—Na'en, ¿ñá=ñu 'ba kuan?

'Ba Jesús kitsingoore:

—Ña kjijña tjiuba mik'en, kio= mañajan tjiunike.

18

Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e chjun k'on ko juez

¹ 'Ba Jesús 'ejñare kui kjuakusunbi xutare, tuxi kuakuyanire nga tjinnere kjuakontsjai Na'enchana, 'ba nga bi sikjere kakun. ² 'Ba kitsure:

—Kis'e jngu naxinanda ña tsik'ejña jngu juez xi ninga bi bekun Na'enchana 'ba ninga bi ndus-inre ngat'a tse'e xuta. ³ 'Ba ndekuini naxinanda tsik'ejña jngu chjun k'an xi tjinre kjua ko ngi-jngu xuta. 'Ba chjunbiu fikun juez nga tsure: “Kixi t'endai kjua xi tjinkona xuta xi stikena.”

⁴ Nkjin nixtjin ja'a nga bi 'endare kjua chjunbiu.

Tunga jaskan kitsikja'etsjen: “Ninga bi 'bekuan Na'enchana 'ba ninga bi ndusinnā ngat'a tse'e xuta, ⁵ tunga chjun k'anbi janda titsistina. Kui kjua tusa kixi k'uendani_ṛa kjua, tuxi bi sikjeni kjuaje kakuān nga kjua'ekunntsaina.”

⁶ 'Ba Na'enna Jesucristo kitsu ngisare:

—Ngu, tasen ñojon mé= xi kitsu juez xi tsa-jainre kjuakixi. ⁷ Ngu, ṛa bi 'ba nde Na'enchana kixi k'uendare kjua xuta xi ja'ajin, xi nga nixtjin nga nistjen mi'are kjuanda? ṛA sik'andaya= nga kuaseko? ⁸ 'Ba xin_nuu nga ta'a k'uendare kjua xuta xi tse'e. Tunga kionga kjua'e ngani Ki'ndire Xuta xi'iun, ṛa saku ngisare ngasun'ndio xuta xi makjainre ngat'a tse'e Na'enchana?

Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e xuta fariseo ko xuta xi kjebechjintjai tsajmi ngat'are Roma

⁹ 'Ba Jesús 'ba nde ye'ere nijmi kjuakusunbi yak'a xuta xi kixi tsure yojore 'ba 'baxjengi xi yak'a. ¹⁰ 'Ba kitsu:

—Jó nchja kikjako Na'enchana ningu, jngu xuta fariseo ko jngu xuta xi kjebechjintjai tsajmi ngat'are Roma. ¹¹ 'Ba xuta fariseo xin tsakasen nduju nga 'bitsa'en jako Na'enchana: “Na'en, tsjara kjuanda, ngat'a bi 'ba kuaān an jotsa'en xuta xi yak'a, xi cheje tsa'en, xi ch'okun, xi kjuachajngi tsa'ent'are chjunre. 'Ba ninga bi 'ba kuaān joni xutabiu xi kjebechjintjai tsajmi ngat'are Roma. ¹² An batejña kjindia jó ndiya xki semana, 'ba tsjara diezmo ngayéje xi jenna”, kitsu xuta fariseo. ¹³ Tunga xuta xi kjebechjintjai tsajmi kjin tsakasen nduju 'ba ka'nda bi kuān kakun tsa

ngank'aa skutsejennijin. Tusa tso'ot'a nisinre nga 'bi kitsu: “Na'en, ngatja'animari ngat'ana xi xuta je kuáan.” ¹⁴ An xin_nuu —kitsu Jesús—, kionga xutabi kiji ngani ndaba, je kuachat'are jere, tunga bi xuta fariseo. Ngat'a xi tu kui tajngu nk'a 'baxje yojore, kui= xi kjui'naxjenima. 'Ba xi k'uaxjenima yojore, kui= xi sakure kjuaje.

Nga Jesús tsichikunta'en ki'ndi nisti

Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16

¹⁵ 'Ba nde ja'echanire Jesús ki'ndi nisti, tuxi sichikunta'enni nga kuanere ntsja; tunga xutare jatiko xi inyafa'eko. ¹⁶ Tunga Jesús kinchjare ki'ndi nistiu 'ba kitsure nchjabiu:

—Ta'e'ndio nga ki'ndi nistiu kjua'ekunna, bi 'bechja'nde_ru, ngat'a ña batexuma Na'enchana kui= xi joni nisti tse'e. ¹⁷ Ngat'a jngu ki'ndi ta'a kjebe mé= xi ba'ere. 'Ba kjuakixi= xi xin_nuu, tu'yañu xi bi 'ba tsa'en skjebe kjuandare Na'enchana nga kuakjainre nga kui xi batexuma, niñajanni kuan kjua'as'en ña batexuma= Na'enchana.

Nga Jesús fako nijmi jngu xuta nyina

Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31

¹⁸ 'Ba jngu xuta ngaku tsiningiyare Jesús:

—Ji Maestru xi ndai, ¿mé= xi sa'aan, tuxi s'enina kjuabenichun xi bi fet'a?

¹⁹ 'Ba Jesús kitsure:

—¿Anñu xuta nda 'mininaa? Tsajainjín xuta xi nda, tu Na'enchana sani. ²⁰ Je 'ye mé= xi tsu kjuatexumo: “Bi si'en kjuachajngi; bi sik'en; bi cheje si'en; bi en ndesu kjuinukjuai ngat'are xi yak'a; chakuin na'enri ko nari.”

²¹ 'Ba xutabiu kitsu:

—Ngayéje kibiú tetsik'etjusaan 'ndani nga kin-dia.

²² 'Ba kionga Jesús kjint'e kibi, kitsure:

—Ngijngu tsajmi chaja ngisari: t'ikateñe ngayéje xi tjinri 'ba xuta xi nima ta'e_{ri}, 'ba 'batsa'en s'eri kjuanyina ngank'aa; 'ba ndetjenngina.

²³ Tunga kionga xutabiu kjint'e ion, 'ñu kuabare, ngat'a ne 'ñu nyina. ²⁴ 'Ba kionga Jesús tsabe nga kuabare xutabiu, kitsure:

—¡Á tsa'en na'en kuanire xuta xi nyina nga kjua'as'en ña batexuma Na'enchana! ²⁵ Ngisa= bi na'en kuanre nga jngu chakameyu kjua'as'en nts'are nindu, tsa jngu xuta nyina kjua'as'en ña batexuma Na'enchana.

²⁶ 'Ba xuta xi kjint'ere tsiningiyare:

—Ngu, ¿'yá= xi kuanre kjuinik'angi tsu'ba?

²⁷ 'Ba Jesús kitsingojo:

—Mé xi bi mare tsa'en xuta, kui= xi mare tsa'en Na'enchana.

²⁸ 'Ba Pedro kitsure:

—Na'en, jin kjinik'ejña yejenij mé= xi tjinni, 'ba tsetjenngiri.

²⁹ 'Ba Jesús kitsure:

—Kjuakixi= xi xin_nuu, tsa 'yáñu xi 'ejña ndaba, chjunre, nts'e, xichare, asa ki'ndire, tuxi sja'ndeni nga Na'enchana kuatexumare, ³⁰ kui xi ts'axtiu kua'ere ngasun'ndebi, 'ba nixtjin xi sa'e ndiba s'ere kjuabenichun xi bi fet'a.

Nga Jesús tsu ngani nga kueya

Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34

³¹ 'Ba Jesús jakot'axin xutare xi tejó, 'ba kitsure:

—Tasen ñojon. Temangin=ña naxinanda Jerusalén ña kuajngu yeje xi kitsi'indu nchja chinga profeta ngat'a tse'e Ki'ndire Xuta xi'iun.
³² Ngat'a kuangantsjare xuta xi bi tse'e Israel, 'ba kui kuejnuke, ch'o siko, k'uetiajunre, ³³ kuajare 'ba jaskan sik'en. Tunga xi majánni nixtjin kjua'aya nganire ngajinre mik'en.

³⁴ Tunga xutare nimé kuankjinre, 'ba ninga bi be mé= ngat'a tse'e xi titsu Jesús, ngat'a kis'ejña'more kibiú.

*Nga Jesús tsinda jngu xuta ka naxinanda Jericó
 Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52*

³⁵ 'Ba kionga Jesús tifechutiña naxinanda Jericó, jngu xuta ka tijñandai ndiyo nga tjimi'a ton chje. ³⁶ 'Ba kionga xutabiu kjint'e nga nkjin xuta inyafa'a, tsiningiya mé= xi tjima. ³⁷ 'Ba kik'inre nga Jesús xi tse'e Nazaret tifa'a kio. ³⁸ 'Ba meni kiski'ndaya nga kitsu:

—¡Ji Jesús, ntjere David, chanima kakunnaa!

³⁹ 'Ba xuta xi tjentitjun jatiko, tuxi k'uejñaxiuni, tunga tu ngisa= 'ñu kiski'ndaya nga kitsu:

—¡Ji ntjere David, chanima kakunnaa!

⁴⁰ 'Ba kio Jesús tsakasen'ñu, 'ba 'exa nga kuechja'a xuta ko. 'Ba kionga je ja'e, Jesús tsiningiyare:

⁴¹ —¿Mé= xi mejénri nga sa'aan ngat'a tsiji?

'Ba xuta ko kitsure:

—Na'en, mejénna kuatsejen nganina.

⁴² 'Ba Jesús kitsure:

—Ngatjamatsejenri. Ngat'a kuakjainri, kui kjua kuandani.

43 'Ba ndekuini chubabiu xuta ko kuatsejen nganire 'ba kitjenngi Jesús nga kitsichjire Na'enchana. 'Ba ngatsi'i xuta xi tsabe kibi, 'ba nde kitsichjire Na'enchana ngayeje.

19

Nga Jesús fa'as'en ndaba Zaqueo

1 'Ba Jesús ja'as'en naxinanda Jericó 'ba 'etuts'inre nga ja'ajin naxinando. 2 'Ba kio tijña jngu xuta nyina xi Zaqueo 'mi, xi jngu ngakure nchja xi kjebechjintjai tsajmi ngat'are Roma. 3 Kui mejénre skuexkun tsakaiñu 'yá= ni Jesús, tunga bi kuán tsabe, ngat'a nkjin mani xuta, 'ba Zaqueo ne xtuba. 4 'Ba meni tsangatsanga titjunre xutankjiun 'ba tsijun jngu ya xi sicómoro 'mi, tuxi skueni Jesús, ngat'a tjinnere nga kio kjua'a. 5 'Ba kionga Jesús je tifa'a kio, kiskutsejennk'a ña kji'a xutabiu, 'ba kitsure:

—Zaqueo, tetukajenfani, ngat'a ni'yari tjinnere nga sikja'ayaa nganda'e.

6 'Ba Zaqueo ta'a 'etukajen 'ba 'ñu tsja tjinre nga kiskjebetjo Jesús ndaba. 7 Tunga kionga xuta tsabe kibi, ngatsi'i 'etuts'inre nga kitsik'axki Jesús, 'ba kitsure xinkjin:

—Nga ndaba jngu xuta je kitsikja'aya.

8 Tunga Zaqueo tsakasen nduju nga jako Na'enna, 'ba kitsure:

—Na'en. Masen sja_rā xuta nīmā mé= xi tjinna. 'Ba tsa tjin xi je kitsa'ent'a_rā cheje, ñujun ka'a xi 'ba kji'i sja ngani_rā.

9 'Ba Jesús kitsure:

—Xi naire ni'yabi je 'etukajin jere nganda'e ngat'a je 'yare nga ntjere Abraham. ¹⁰ Ngat'a Ki'ndire Xuta xi'iun ja'ekangisjai 'ba ja'etsik'angi xi je kichaja tsakaiñu.

Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e chu'nda xi kitsa'ere ton

Mt. 25:14-30

¹¹ 'Ba kionga xuta inyaminya ñojon mé= xi tinchja Jesús, inyatsikja'etsjen nga je mején kuatsejen jótsa'en Na'enchana kuatexuma; ngat'a Jesús je tifechu tiña naxinanda Jerusalén. Kui kjuañu, kui 'ejñani kjuakusunbi. ¹² 'Ba kitsu:

—Tsik'ejña jngu xuta xi ntjere rey xi kjin kiji kja'e nangi, tuxi rey s'ianni 'ba jaskan kjua'e ngani. ¹³ 'Ba nga kje fijín, kinchjare te chu'ndare 'ba tse ton kitsingantsja nga jngu jngu nchjabiu, 'ba kitsure: “Ti'axako tonbi ka'nda nga kjua'e ngañaa.” ¹⁴ Tunga xuta xi tse'e nangire kuastike xutabiu 'ba kitsikasentjenngi nchja xi ya'a en xi 'bi kuetsu: “Bi mejénni tsa kui xutabi xi reyni kuan.”

¹⁵ 'Tunga rey kjiña'an 'ba jendiba ngani nangire. 'Ba kionga je ja'e, 'exa nga kjuinukjuare chu'nda xi kitsingantsja ton, tuxi skueni jó tjin kejensunre nga jngu jngu. ¹⁶ 'Ba ja'e xi titjun, 'ba kitsure: “Na'en, tonri ngite ka'a je kitsikejensun ki'ndire.” ¹⁷ 'Ba xi rey kitsure: “Nda tjin, jngu ni chu'nda xi nda. Ngat'a kixi= k'ikue xachi xi kitsjare, kui kjua sja'ndeira nga kuatexumari te naxinanda.” ¹⁸ 'Ba kio ja'e chu'nda xi majóni, 'ba kitsu: “Na'en, tonri ngi'ón ka'a je kitsikejensun ki'ndire.” ¹⁹ 'Ba xi rey kitsure: “Ji xi kuatexumari ón naxinanda.”

20 'Ba kio ja'e ngijngu xi kitsu: "Na'en, nga'e tijña ton xi kjingantsjanaa. Nda= 'ejñatjaa ngajin jngu najñu; 21 ngat'a kitsakjunña ngat'ari. Ngat'a ji jngu= ni xuta xi 'ñu tjenje, 'ba chjube mé= xi bi ji kik'ejñe, 'ba 'bekui chan xi bi ji kik'entje." 22 'Ba xi rey kitsure: "Ji chu'nda ch'okun. Ko fani enre ndsu'bai sa'enra kjua. Je 'ye nga an jngu= ña xuta xi 'ñu tjenje, 'ba kjebia mé= xi bi an 'ejña, 'ba 'bekua chan xi bi an 'entja. 23 Kui kjuañu ¿ánñu bi kjinikja'as'enni tonna ngaya banco? Ngat'a tsa 'ba kjiñe'en, kionga ja'aa, kixuntsjaa tonna 'ba ko ki'ndire tsakaiñu." 24 'Ba xi rey kitsure nchja xi kio inya: "Chja'á_ru tonre xutabi 'ba ta'e_ru xi te mani tse'e." 25 'Ba nchjabiu kitsure: "Na'en, tunga kui xutabiu je te ka'a ton tjinre." 26 'Ba xi rey kitsu: "An 'ba xin_nuu. Ngatsi'i xi tjinre ngisa= tse kua'e ngisare, tunga xi tsajainre, tusa stjukja'are ka'nda xi tjinchire. 27 'Ba ngat'a tse'e xi stikenā, xi bi mejénre nga kuatexuma_ra, ndekonū nga'e 'ba ngixkuan tik'ion."

Nga Jesús fa'as'en naxinanda Jerusalén

Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19

28 'Ba kionga Jesús je 'ba kitsu, kijitjunre xutare nga janda kiji naxinanda Jerusalén. 29 'Ba kionga je kuatiñat'are naxinanda Betfagé ko Betania, echu tjenngi xi Ya Olivo 'mi. 'Ba kio kitsikasen jó xutare. 30 'Ba kitsure:

—Tangiun naxinanda chi xi tijña nguba kio, 'ba kionga kuitjas'ion, xio jngu ki'ndi burru xi tjita'ñu, xi kje nisa 'yajín 'bejñakjare. Chjundo 'ba ndeko nga'e. 31 'Ba tsa tjin xi skuiningiyanu: "¿Ánñu

techjundañú tjiubo?”, 'bi t'in_ru: “Na'ennaxu machjenre.”

³² 'Ba kiji xi kjinikasen, 'ba tsabe ki'ndi burru jofatsa'en nga je kitsu Jesús. ³³ 'Ba yejerañu inyak-jenda ki'ndi burru, xi naire tsiningiyare:

—¿Ánñu techjundañú ki'ndi burru?

³⁴ 'Ba kui kitsingojore:

—Na'ennaxu machjenre.

³⁵ 'Ba 'batsa'en ja'ekore Jesús ki'ndi burru, 'ba yasunre tjiutsanga chajare 'ba kitsik'eñakjare.

³⁶ 'Ba jotsa'en Jesús tifi, xuta inyabayuju tjiutsanga chajare ngaya ndiyo. ³⁷ 'Ba kionga je inyafechu ña fijenya tjenngi Ya Olivo, ngatsi'i xi tjenngire Jesús 'etuts'inre nga kiski'ndaya nga tsja titsubare 'ba nga inyatsichjire Na'enchana ngat'are ngayéje kjuakun xi tu tsabe. ³⁸ 'Ba inyatsu:

—¡Ngatatsichikunta'en Na'enchana rey xi ndibani ngat'are ja'enre! ¡Ngatjas'e kjuaxiu ngank'aa, 'ba ngatjanichjire Na'enchana ngank'aa!

³⁹ Tunga yak'a xuta fariseo xi tjenjinre xutankjiun kitsure:

—Maestru, chjutikue xutari.

⁴⁰ 'Ba Jesús kitsingojore:

—'Ba xin_nuu tsa xutabi xiu k'uendu, 'ba=nde ndiojo ski'ndaya.

⁴¹ 'Ba kionga Jesús je echu tiñare naxinanda Jerusalén, kiski'ndantjai nga tsabe naxinandabiu.

⁴² 'Ba kitsu:

—¡Jún, xuta Jerusalén, tsa kuira nixtjinbi kuankjinnu mé= xi tsja_nuu kjuaxiu! Tunga nganda'e tijña'monu. ⁴³ Ngu kju'a'e nixtjin kionga xi stikenu k'uetinstundainu ko xjo nga

k'uechjanu, 'ba bi sja'ndenu tsa kuiyu. ⁴⁴ 'Ba niki sikjekjuakjinnu 'ba sik'en xuta xi tse'e nangu. 'Ba nijnguú ndiojo nde s'enduxjonenire xinkjin. Ngat'a bi kji'yo nixtjin nga Na'enchana ja'etsik'angu.

Nga Jesús 'baxje xi inyabateña tsajmi ña ma ndetsinre ningu

Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22

⁴⁵ 'Ba kio Jesús ja'as'en ña ma ndetsinre ningu 'ba 'etuts'inre nga ts'axje xi inyabateña tsajmi.

⁴⁶ 'Ba kitsure:

—'Bitsa'en kua'indut'a enre Na'enchana: “Ni'yanā, kui= xi kuan ni'ya ña xuta ma fakona.” Tunga jun, ngijore chacheje kjiño'on.

⁴⁷ 'Ba nyujun nyujun Jesús yakuya ña ma ndetsinre ningu. 'Ba xi ngakure na'miu ko chjine kjuatexuma 'ba ko xuta chingare naxinando tsangisjai jót'a'en kuan sik'enni Jesús.

⁴⁸ Tunga bi kisakure jó sa'enire, ngat'a ngatsi'i xuta 'ñu nda inyaminyā ñojonntsai mé= xi Jesús titsu.

20

Nga chjaningiyare Jesús 'yá xi kitsjare kjua'ñu

Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33

¹ Jngu nixtjin yejerañu Jesús tibakuya ña ma ndetsinre ningu 'ba titsikja'axtiuyare xuta en ndare Na'enchana, kitsitiñat'are xi ngakure na'miu ko chjine kjuatexuma 'ba ko xuta chingare naxinando, ² 'ba kitsure:

—'Ba t'innij. ¿Mé= kjua'ñu xi tjinri nga 'bi teñe'en? 'Ba ¿'yá xi kitsjari kjua'ñu nga ma 'bi teñe'en?

³ 'Ba Jesús kitsingojore:

—'Ba nde an skuiningiya_nuu jngu tsajmi. 'Ba tingojonu. ⁴ ¿'Yá= xi kitsikasen Juan Bautista nga ja'ekatenda, a Na'enchana, asa xuta=?

⁵ 'Ba nchjabiu jonijmiko xinkjin nga 'bi kitsu:

—Tsa kuixan nga Na'enchana kitsikasen, kui kuetsu=na: “Ngu, ¿ánñu bi kuakjainninu mé= xi kitsu Juan?” ⁶ 'Ba tsa kuixan nga xuta kitsikasen, ngu ngatsi'i xuta kue'ena ndiojo nga sik'enna, ngat'a makjainre nga Juan jngu profeta kuán.

⁷ 'Ba 'bitsa'en kitsingojore Jesús:

—Bi 'yee 'yá= xi kitsikasen.

⁸ 'Ba 'batsa'en Jesús kitsu nganire:

—'Ba ninga an bi 'ba xin_nuu mé kjua'ñu xi tjinna nga 'bi tsa'aan.

Nga Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e nchja ch'okun xi tsa'exako uva

Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11

⁹ 'Ba Jesús 'etuts'inre nga 'ejñare jngu kjuakusun xutankjiun, 'ba kitsu:

—Jngu xuta 'entje uva. 'Ba kitsikeyare nangiu nchja xi mare tsa'exako uva 'ba kui kjin kiji, 'ba 'ñu tsé ts'andayare. ¹⁰ 'Ba kionga echu chanre tu, xi naire nangiu kitsikasen jngu chu'ndare, tuxi kueki'anire nchjabiu nga sjare tu xi 'bakore. Tunga nchjabiu ye'ere chu'ndabiu 'ba tu tjejen ntsja nga kitsikasen. ¹¹ 'Ba kio xi naire nangiu kitsikasen ngani ngijngu chu'ndare; tunga nchjabiu 'ba nde ye'e nganire chu'ndabiu, 'ba ch'o kitsiko 'ba tu tjejen ntsja nga kitsikasen. ¹² 'Ba xi naire nangiu kitsikasen ngani ngijngu chu'ndare, tunga

nchjabiu 'ba nde kitsi'on nganire chu'ndabiu 'ba ts'axje.

¹³ 'Tuchan xi naire nangu 'bi kitsu: “¿Mé= xi sa'aan? Tusa sikasia_n ki'ndi xi 'ñu tjona. 'Ba kuan kionga nchjabiu skue ki'ndina, skuekun.”

¹⁴ Tunga kionga nchjabiu tsabe nga titsitiñat'are ki'ndire xi naire nangu, 'bi kitsure xinkjin: “Kui=bi xi xuntsja yeje xi tjinre na'enre. Tusa sik'ian, tuxi tsajan kuanni mé= xi xuntsja.” ¹⁵ 'Ba meni nchjabiu kikit'axin nga'nde ña tjintje uva ki'ndire xi naire nangu 'ba kitsik'en.

'Ba mani, xi naire nangu, ¿Mé= xi siko nchjabiu? ¹⁶ Ngu kjua'etsikjesun nchjabiu 'ba kja'e xuta sikeya nganire nga'nde ña tjintje uva —kitsu Jesús.

'Ba kionga xuta xi inya kio kjint'e kibi, kitsu:

—¿Niñajanni 'ba ngatjama!

¹⁷ Tunga Jesús kiskutsejen'a nchjabiu 'ba kitsure:

—Ngu, ¿jó tsunire en xi kua'indut'a enre Na'enchana? Ngat'a 'bitsa'en kua'indut'a: “Ndiojo xi nchja chjine xjo ts'axjengi, kui= xi je kuánni ndiojo titjun.” ¹⁸ 'Ba tu'yañu xi skasun ndiojobiu, niki kuaxkua. 'Ba xi kuijennere ndiojobiu, niki kuaxi —kitsu Jesús.

Nga Jesús bakuya ngat'a tse'e kjua'bechjintjai

Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17

¹⁹ 'Ba ndekuini chubabiu xi ngakure na'miu 'ba ko chjine kjuatexuma kuamejénre kitsuba Jesús, ngat'a be= nga Jesús 'ejña kjuakusunbi ngat'a tse'e kui, tunga kitsakjunke xutankjiun. ²⁰ 'Ba

kjinikasen ña tijña Jesús yak'a nchja, tuxi kiskutsejen'monire. Kui xi kitsimaña yojore nga nda xuta kitsu, tuxi sa'enni nga Jesús kuetsu jngu en xi bi 'ba tjin, 'ba 'batsa'en kuan singantsjare gobernador tse'e Roma. ²¹ 'Ba kui nchjabiu kitsure:

—Maestru, 'ya=ni jin nga kjuakixi= xi sji ko xi bakuye 'ba nga bi kabi ñe'en kjua xuta. Tusa ko kjuakixi bakuye ndiyare Na'enchana. ²² ¿A tixa'nde asa bi tixa'nde nga k'uechjintjai_ra ña xuta ngakure Romano? ¿A k'uechji=ña, asa bi k'uechja?

²³ Tunga Jesús be= kjuamañare nchjabiu, 'ba kitsure:

²⁴ —Takunu jngu ton denario. ¿'Yá= tse'e isen xi kjit'a nga'e, 'ba 'yá= tse'e ja'en xi kua'indut'a tonbi?

'Ba nchjabiu kitsingojo:

—Tse'e xuta titjun César.

²⁵ 'Ba Jesús kitsure:

—Ngu, ta'e_ru César mé= xi kui tse'e, 'ba ta'e_ru Na'enchana mé= xi tse'e kui.

²⁶ 'Ba nchjabiu bi kuán kitsa'en nga Jesús kuetsu jngu en xi bi 'ba tjin ngixkun xutankjiun. Tusa kuakunre en xi kitsingojo Jesús 'ba xiu tsik'endu.

Nga Jesús bakuya nga kjua'aya nganire xuta

Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27

²⁷ 'Ba kio yak'a nchja saduceo ja'ekun Jesús. Kui nchjabiu tsu nga mik'en bi nde fa'ayanire; 'ba ja'ekiningiyare Jesús, 'ba kitsure:

²⁸ —Maestru, 'bitsa'en kitsi'indu xujunna Moisés: “Tsa jngu xi'in xi je tsixanko chjun kueya, 'ba tsa bi kis'ekore ki'ndi, jngu nts'e xuta xi k'ion kuixanko ngani chjun k'anbiu tuxi sjanire ki'ndi

nts'e xi k'ion.” ²⁹ Ngu, tsik'endu yatu nchja xi nts'e mani. Xi matitjun tsixan; tunga k'en, 'ba bi kis'ere ki'ndi. ³⁰ 'Ba chjunbiu tsixanko ngani xi majóni, xi 'ba nde k'en, 'ba bi kis'ere ki'ndi ngayeje. ³¹ 'Ba chjunbiu tsixanko ngani xi majánni ngayeje, 'ba 'ba kitsa'en ngatsi'i xi yak'a. Ngayatu jesun, 'ba bi kis'ere ki'ndi. ³² 'Ba jaskan 'ba nde k'en chjunbiu ngayeje. ³³ 'Bamani, nixtjin nga kjua'aya nganire xuta ngajinre mik'en, ¿'yá= tse'e kuan chjunbi? Ngat'a ngayatu tsixanko.

³⁴ 'Ba Jesús kitsure:

—Xuta xi tjín nixtjin nganda'e bixan 'ba tsikixan ki'ndire. ³⁵ Tunga xuta xi Na'enchana sa'enre kjua nga 'bakore nga k'uendukun nixtjin xi sa'e ndiba, xi kjua'aya nganire ngajinre mik'en, kui= xi bi nde kuixanni 'ba bi nde sikixanni ki'ndire, ³⁶ ngat'a bi nde kuan kueyani. Tusa k'uendu jotsa'en tjindu ankjele, 'ba ki'ndire Na'enchana kuan, ngat'a ja'aya nganire ngajinre mik'en. ³⁷ Tunga ngat'a tse'e nga kjua'aya nganire xuta, ka'nda Moisés 'ba nde 'ejñatsejen nga kjua'aya nganire xuta ngajinre mik'en, kionga kitsi'indu ngat'a tse'e ya na'ya xi titijin ndi'i. Ngat'a 'bitsa'en kitsure Na'enchana: “Na'enre Abraham ko Na'enre Isaac 'ba ko Na'enre Jacob.” ³⁸ 'Ba Na'enchana bi na'enre mik'en kuán, tu tse'e sani xi tjindukun. Ngat'a ngixkun Na'enchana tjindukun= ngatsi'i xuta.

³⁹ 'Ba kio yak'a chjine kjuatexuma kitsu:

—'Ba= tjín mé= xi sji, maestro.

⁴⁰ 'Ba bi nde mani kakun nga miningiya ngisare Jesús.

*Nga Jesús miningiya 'yá ntje ndibanire Cristo
Mt. 22:41–23:36; Mr. 12:35-40; Lc. 11:37-54*

⁴¹ 'Ba 'batsa'en Jesús tsiningiyare:

—¿Ánñu tsuni xuta nga ntjere David ndibani Cristo? ⁴² Ngat'a ndekuini David 'bitsa'en kitsi'indut'a xujun Salmos:

Na'enchana kitsure Xuta chingana:

“Teni ngate kixina

⁴³ ka'nda nga xi stikeri ngi ndsakui sik'endaa.”

⁴⁴ Ngu, ¿jótsa'en Cristo ntjere David kjuendibani, nga ndekuini David “Xuta chingana” tsure?

⁴⁵ 'Ba yejerañu ngatsi'i xuta inyaminya ñojon, Jesús jako xutare, 'ba kitsure:

⁴⁶ —Tikuendo yojonu ngat'a tse'e chjine kju-atexuma. Ngu, matsjare 'betsuma nga baja najñu nduju 'ba matsjare nga ko 'ñu tsé kjuax-uta nikja'ayare ngajin ndetsin. 'Ba matsjare nga 'bendusun yaxile xi tjun inya ni'ya sinagoga 'ba nga'nde xi ngisa nda kja'ajin nga jngu s'i. ⁴⁷ 'Ba kui xi kja'are ni'yare yanchjin k'an, 'ba sa'e 'ñu tsé fako Na'enchana meni xuta xi kja'ere kuet-suni: “Ne nda xuta.” Kui kjuañu xutabiu ne tsé kjuanima kjua'axtiuni.

21

*Nga Jesús bakuya ngat'a tse'e ton chje
Mr. 12:41-44*

¹ 'Ba kionga Jesús kiskutsejen, tsabe xuta nyina xi inyaminya tonre ngaya kaxa xi tse'e ton chje.

² 'Ba nde tsabe jngu chjun k'an nima xi 'eya kaxa tse'e ton chje jó ton xkua xi chuba kjiya. ³ 'Ba Jesús kitsu:

—Kjuakixi= xi xin nuu nga kui chjun k'an nimabi ngisa= tse kitsja tu'bani ko ngatsi'i xi yak'a.
⁴ Ngu ngatsi'i xi yak'a tu kui xi 'bangire kitsja, tunga chjunbi, ngajin kjuanimare, je kitsja yeje xi machjenre nga k'uejñakun.

Nga Jesús tsu mé= xi kuakutsejen nga kjue nga-sun'ndio

Mt. 24:1-28; Mr. 13:1-23

⁵ 'Ba yak'a xutare inyanchja ngat'a tse'e ningu, jótsa'en tsjatsa'en kjiña'axako ndiojo xi tsjakun, 'ba nde ko tsajmi tsjakun xi tiba'e kjuatjore Na'enchana. Tunga Jesús kitsu:

⁶ —Kjua'e= nixtjin nga ngayéje kibi xi jun techutsejen'o kjuekjua. Kuixungi yeje 'ba nijnguú nde ndiojo s'enduxjonenire xinkjin.

⁷ 'Ba 'batsa'en nchjabiu tsiningiyare:

—Maestru, ¿kjiá nga 'bi kuan? 'Ba ¿mé= chuba xi s'e kionga je k'uetjusun yeje kibi?

⁸ 'Ba Jesús kitsu:

—Tikuendo yojonu nga tu'yá ngat'ejñunu. Ngat'a ne nkjin xuta kjua'e xi ja'enna sichjen, 'ba kuetsu: “An= ña xi Cristo”, 'ba: “Nixtjinbiu je matiña ya'a.” Tunga bi mangintjenngiu kui.

⁹ 'Ba kionga jun kjuinu'yo nga tjin kjuachan 'ba nga tsajain kjuaxiu ngajinre naxinanda xi tjin, bi kun, ngat'a tjinne=re nga tjun 'ba kuan, tunga kje fa'ejín nixtjin nga kjue ngasun'ndebi ya'a.

¹⁰ 'Ba Jesús kitsu ngisare:

—Naxinanda skjanko kja'e naxinanda, 'ba chikun skjanko kja'e chikun. ¹¹ 'Ba nga i nga jaan s'e chon xi ne 'ñu ko kjindia 'ba ko chi'in xi 'ñu.

'Ba kuatsejen ngank'aa chuba ya'e 'ba ko mé= xi kuinyakunre xuta.

¹² 'Tunga kionga kje majín ngayéje kibi, jun titjun subanu xuta 'ba sjenngikenu. Singantsjanu ngaya ntsja xi ngakure ni'ya sinagoga 'ba sikja'as'ennu nduya. 'Ba tu ngat'a tsa'an= nini kuekonu ngixkun rey 'ba ngixkun gobernador.

¹³ 'Ba kionga 'ba kuato'on, saku'ndenu nga k'ue_ru nijmi nchjabiu ngat'a tsa'an. ¹⁴ 'Bi tsa'en tikja'etsjion nga bi tjinnere nga k'uendatitjun jó kuixun tuxi kuinyakoñu yojonu. ¹⁵ Ngat'a an sja_nuu en ko kjuankjin kakun jótsa'en kjuinukjuo meni nga xuta xi stikenu bi sa'ennu kionga xuko.

¹⁶ 'Ba ka'nda xichanu ko nts'io ko xingiu 'ba ko xuta xi nda ya'anu singantsjanu 'ba yak'a xi tjin ngajinnu kjuinik'en. ¹⁷ 'Ba tu ngat'ana= nini kuastike tsi'inu xuta. ¹⁸ Tunga nijnguú ntsja ku chaja. ¹⁹ ¡Kixi tinyo 'ba bi nikje_ru kakún, tuxi k'uangiñu!

²⁰ 'Ba kionga xio nga chasoldadu k'uetinstunndaire naxinanda Jerusalén, ngatja'yo nga je kuatiña nixtjin nga kjuerkjua. ²¹ 'Ba kui nixtjinbiu, xi tjindu nangi Judea ngatanga ña tjin nindu, 'ba xi tjindu ngajin naxinanda Jerusalén ngat'etju naxinando, 'ba xi tjindu ngijñaa, bi nde ngatjendiba ngisani ngajin naxinando. ²² Ngat'a kui nixtjinbiu sakure chjire xuta ngat'are mé= xi bi nda kitsa'en, tuxi 'batsa'en kuajngu yejení xi kua'indut'a enre Na'enchana. ²³ ¡Nimaxunini yanchjin xi kui nixtjinbiu tji'yamore ki'ndi 'ba xi inyatsikaki ki'ndire! Ngat'a tse kjuanima xi s'e ngasun'ndio, 'ba kjuastire Na'enchana kjua'enere

naxinandabi. ²⁴ 'Ba tjin xi kjuinuñare kicha, 'ba yak'a tji'ñu nga kuechani ngayéje nangi xi tjin. 'Ba xuta xi bi tse'e Israel kuinyane naxinanda Jerusalén 'nda nga kuajngu nixtjin xi kika'e'ndere nga kuatexuma.

Kionga kju'a'e ngani Ki'ndire Xuta xi'iun

Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37

²⁵ 'Ba s'ere chubā tsu'biu, so 'ba ko niñu. 'Ba nga'e, t'anangiu, ngayéje naxinanda 'ñu sakjun 'ba bi skue mé= xi sikja'etsjen ngat'a tse'e jotsa'en 'ñu kjuane ndachikun 'ba jotsa'en 'ñu kuaje nk'a tsindiure nando. ²⁶ 'Ba xuta kueyaya nga sakjun kionga skue mé= xi kuata'en ngasun'ndio, ngu ka'nda nga'ñu xi tjin ngank'aa steya. ²⁷ 'Ba kio xiare Ki'ndire Xuta xi'iun, nga tjindibajin yufi ko 'ñu tsé kju'a'ñu 'ba ko kjuaje. ²⁸ 'Ba kionga k'uetuts'inre nga 'ba kuan, tinyo 'ba chutsijon ngank'aa, ngat'a je matiña nixtjin nga kuando — kitsu Jesús.

²⁹ 'Ba Jesús 'ba nde 'ejña jngu kjuakusun, 'ba kitsu:

—Chutsejen'o ya higo ko nituñare ya xi tjin.

³⁰ Kionga je 'betuts'inre nga 'betjure nts'en, je 'yo nga nixtjinre chundaba matiña. ³¹ 'Ba nde 'ba= tsa'ennire kionga xio nga je 'ba tjima, ngatja'yo nga je matiña nixtjin nga kuatexuma Na'enchana.

³² 'Kjuakixi= xi xin_nuu nga kuajngu yeje kibi kionga kje fesunjín xuta xi tjin nganda'e.

³³ Ngank'aa 'ba ko t'anangiu kjuet'a, tunga enna bi kjuet'a.

³⁴ 'Tikuendo yojonu, 'ba bi ba'e'ndio tsa sitajajin inimanu mé= xi ch'otjin joni kjuach'i ko kjuamafo

ngat'a tse'e mé= xi mejénre yojonu asa mé= xi tjin ngasun'ndio. Ngat'a tsa 'ba si'on, kionga kjua'e nixtjinbiu, ta'a skanenu joni jngu chen. ³⁵ 'Ba= tsa'en kui nixtjinbiu kjuendibanere ngatsi'i xuta xi tjin ngasun'ndio. ³⁶ Kui kjua tetsubandañu jun, 'ba chukontsjo Na'enchana, meni nga s'eninu nga'ñu nga kuiyu ngayéje kjuanima xi kuan, 'ba nga kixi kuinyo ngixkun Ki'ndire Xuta xi'iun — kitsu Jesús.

³⁷ 'Ba nyujun nyujun Jesús yakuya ña ma ndetsin ningu, 'ba nga majñu fitsikja'aya tjenngi xi Ya Olivo 'mi. ³⁸ 'Ba ngatsi'i xuta tajñu tajñu ja'e ña ma ndetsin ningu nga fa'ekasen ñojonre Jesús.

22

Nga xutaxa foyare nga suba Jesús

Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53

¹ 'Ba je matiña s'i pascua, kionga xuta judío kjine niñuxtila xi tsajainre na'yu san. ² 'Ba xi ngakure na'miu 'ba ko chjine kjuatexuma inyamangisjai ndiya jótsa'en kuan sik'en Jesús, ngat'a tsakjunke xutankjiun.

³ 'Ba chanayi Satanás ja'as'enjin inimare Judas xi 'ba nde Iscariote 'mi, jngu xi tejó xutare Jesús. ⁴ 'Ba kui kikun xi ngakure na'miu ko xi ngakure chasoldadu xi tsikuenda ningu, 'ba jonijmiko nch-jabiu ngat'are jótsa'en kuan singantsjare Jesús. ⁵ 'Ba nchjabiu kuatsjare 'ba 'endako Judas nga sjare ton. ⁶ 'Ba Judas kuakjainre 'ba 'etuts'inre nga tsangisjai mé= fa chubá xi ngisa nda nga singantsja Jesús kionga bi skue xutankjiun.

Nga kjenko xutare Jesús

Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26

⁷ 'Ba je ja'e nixtjin nga xuta judío kjine niñuxtila xi tsajainre na'yu san, 'ba nga tsik'en chutsanga tse'e s'i pascua. ⁸ 'Ba Jesús kitsikasen Pedro ko Juan, 'ba kitsure:

—Tangink'endo xichine tse'e s'i pascua, meni nga ñatjen sinchjaña.

⁹ 'Ba nchjabiu tsiningiyare:

—¿Ña=ñu mejénri nga kuek'endai xi xina?

¹⁰ 'Ba Jesús kitsure:

—Kionga kuitjas'ion ngajin naxinando, kio skajiun jngu xuta xi jngu nisa nanda ya'a. Tangintjengiu 'nda ni'ya ña kui kjua'as'en, ¹¹ 'ba 'bi t'in_ru xi naire ni'yo: “Maestru tsuri: ¿Ñáre nga'ndeñu nga kuakjenkuā xutana kionga kuechji jñii s'i pascua?” ¹² 'Ba kio kui kuakunu jngu nga'nde teya xi je tijñanda 'ba xi ngank'are ni'yo tijña. Kio t'endo xi xina.

¹³ 'Ba xutare kiji 'ba 'ba fa tsa'en kuasjaire jotsa'en ja'ba je kitsure Jesús. 'Ba kio 'enda xi skine jñu s'i pascua.

¹⁴ 'Ba kionga je echu chubā nga kuakjen, Jesús ko apóstoles tsik'endut'a yamixo. ¹⁵ 'Ba Jesús kitsure:

—¡A tu 'ñu= mejénna nga ñatjen skinaa ko jun xichine tse'e s'i pascuabi, kionga kje fa'axtiujían kjuanima! ¹⁶ Ngat'a 'ba xin_nuu nga bi nde skineña xi tse'e s'i pascua 'nda nga kuajngu jó tsunire s'iu ña batexuma Na'enchana.

¹⁷ 'Ba 'batsa'en kiskjebe chutsinbiu 'ba kionga je kitsjare kjuanda Na'enchana, kitsu:

—Chjubio kibi 'ba tika'bisun_ru xingiu.
¹⁸ Ngat'a xin_nuu nga bi nde binu k'uiña ka'nda nixtjin nga kuatexuma Na'enchana.

¹⁹ 'Ba jaskan kiskjebe niñuxtilo 'ba kionga je kitsjare kjuanda Na'enchana, kitsijoya 'ba kitsjare xutare, nga titsu:

—Kui=bi xi yojona, xi singantsja nga kueya nga tu kjuanda tsojon. 'Ba ti'on, tuxi kjua'etsjenninu ngat'a tsa'an.

²⁰ 'Ba kionga je tsakjen, 'ba nde kiskjebe chutsinbiu, nga titsu:

—Kui chutsinbi xi bakutsejen kjua xatse xi ti'bendakoni Na'enchana ko xutare ngat'are jinna xi titsen nga tu kjuanda tsojon nga s'enda kjuo.

²¹ 'Tunga nganda'e, xuta xi singantsjana 'ba nde tijñat'akona yamixabi. ²² Ngat'a 'ba= kuanre Ki'ndire Xuta xi'iun jotsa'en kis'enda ngat'are kui, tunga jnimaxuni xuta xi singantsja kui! —kitsu Jesús.

²³ 'Ba 'batsa'en xutare 'etuts'inre nga tsiningiyare xinkjin 'yá= xi singantsja.

Nga Jesús tsu 'yá= xi ngisa tjun tijña

²⁴ 'Ba kio xutare josiko xinkjin ngat'are 'yá= xi ngisa tjun tijña ngajinre. ²⁵ Tunga Jesús kitsure:

—Rey xi batexuma naxinanda xi bi judío 'ñu batexumare xutare. 'Ba nchja xi tjinre xa mejénre nga xuta kuetsure nga nda inyatsa'en. ²⁶ Tunga ngajinnu bi 'ba kuan. Tusa xi ngisa tjun tijña ngajinnu ngatatsa'en yojore joni tsa kui xi ngisa ki'ndi. 'Ba xi batexuma ngatatsa'en yojore joni tsa kui xi chu'ndare xi yak'a. ²⁷ Ngu, ¿'yá= xi ngisa tjun tijña? ¿A xi 'bejñat'a yamixo nga kjine=, asa

chu'nda xi 'beya xichine=? ¿A bi tsa xi 'bejñat'a yamixo? Tunga an tejñajin_nuu joni chu'ndanu.

²⁸ 'Jun bi kjinikumanuu kionga kichut'ayakona.
²⁹ Kui kjua sjani_nuu kjua'ñu nga kuatexumo, jotsa'en kitsjana Na'enna, ³⁰ tuxi sinchjañu 'ba s'iuñu t'a yamixana ña kuatexumaa, 'ba kuetsub-asun yaxile ña si'an_ru kjua ntjere xuta Israel xi tejó ka'a mani.

Nga Jesús tsutitjun nga Pedro kuetsu nga bi xutare kuán

Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38

³¹ 'Ba Jesús kitsu:

—Simón, chanayi Satanás tsi'akjua nga k'uetsujmeyanu joni ko trigo. ³² Tunga an je 'etsa_ra Na'enchana ngat'a tsiji, tuxi bi sichajani kjuamakjainri. 'Ba kionga kjua'e ngani ngixkuān, tisekue nts'é tuxi kixi kuinyantsjaini.

³³ 'Ba Simón kitsure:

—Na'en, tjiingu takuan nga kjuikora nduya 'ba ka'nda kueyakora.

³⁴ 'Ba Jesús kitsure:

—Pedro, an xinra, kionga kje kji'ndajín chaxi-cha nixtjin nganda'e, ji je ján ndiya kisji nga bi xutana kuáin.

³⁵ 'Ba sa'e tsiningiyare xutare:

—Kionga kitsikasen_nuu 'ba kixin_nuu nga bi x'o chitsa, ninga ton ninga jnde, ¿a tjin= xi kichajanu?

'Ba nchjabiu kitsure:

—Tumé kichajani.

³⁶ 'Ba Jesús kitsu nganire:

—Tunga nganda'e, xi tjinre chitsa, ngataba'a. 'Ba nde ngataba'a tonre. 'Ba xi tsajainre kicha, ngatateña najñu ndujure 'ba ngatatsejngu. ³⁷ Ngu 'ba xin_nuu, nga tjinnere nga k'uetjusun enbi xi kua'indut'a enre Na'enchana ngat'a tsa'an: “'Ba kui xi 'ba nde kis'exkijinre xuta ch'okun.” Ngat'a ngayéje xi kua'indut'a ngat'ana tjinnere nga k'uetjusun.

³⁸ 'Ba nchjabiu kitsure:

—iNa'en, nga'e tjindu jó kicha!

'Ba Jesús kitsu ngani:

—Je kuán nde.

Nga Jesús fako Na'enchana

Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42

³⁹ 'Ba sa'e Jesús 'etju 'ba kiji tjenngi Ya Olivo jotsa'en ntsjai. 'Ba nde xutare kitjenngi ngayeje.

⁴⁰ 'Ba kionga je echu kio, Jesús kitsure:

—Chja'a_ru kjuanda Na'enchana, tuxi bi xut'ayakoninú.

⁴¹ 'Ba kitsikjint'are jo kji'i ma chanikja'a jngu ndiojo. 'Ba kio tsakaskunch'in 'ba jako Na'enchana, ⁴² 'ba kitsure:

—Na'en, tsa mejénri k'uejñat'axinnaa kui kjuanimabi, t'ejñat'axinnaa. Tunga bi ngatjama jotsa'en an mejénna, tusa jotsa'en ji mejénri.

⁴³ 'Ba kuatsejen jngu ankje xi jendibajenni ngank'aa nga ja'etsjare nga'ñu. ⁴⁴ 'Ba kionga ne tse kjuanima tifa'axtiu Jesús, ngisa 'ñu jako Na'enchana, 'ba nandubare tsixu t'anangiu joni tinre jin xi tsiña.

⁴⁵ 'Ba kionga je jet'are nga tifako Na'enchana, tsisetjen 'ba jendiba ngani ña tjindu xutare. 'Ba

kjiyufe nga echu ngat'a je kitsikjejdare kjuabo.

⁴⁶ 'Ba Jesús kitsure:

—¿Ánñu tetsujñafeñu? Tisetjion 'ba chja'a_ru kjuanda Na'enchana, tuxi bi xut'ayakoninú.

Nga fa'enduba Jesús

Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn 18:2-11

⁴⁷ 'Ba yejerañu tinchja Jesús, nkjin xuta ja'e. 'Ba Judas xi jngu xutare Jesús xi tejó tjentitjunre xutankjinbiu. Kui kitsitiñat'are Jesús 'ba 'endsu'a.

⁴⁸ 'Ba Jesús kitsure:

—Judas, ¿a ningantsjani Ki'ndire Xuta xi'iun ko jngu ndsu'a?

⁴⁹ 'Ba kionga xutare xi inyandaire Jesús tsabe mé= xi tjima, tsiningiyare:

—Na'en, ¿a kicha= kuixkjankoni?

⁵⁰ 'Ba jngu xutare xi s'ejña kio yajare chu'ndare na'mi titjun, 'ba tsatet'a ñojon kixi. ⁵¹ Tunga Jesús kitsu:

—Je kuán nde. Bi 'ba ño'on.

'Ba kitsiko ñojon chu'ndabiu, 'ba kitsinda. ⁵² 'Ba sa'e Jesús jako xi ngakure na'miu ko xi ngakure chasoldadure ningu 'ba ko nchja chingare naxinando xi ja'etsuba, 'ba kitsure:

—¿Ánñu ko kicha ko ya kich'añu nga ja'echja'anuu, joni tsa jngu chacheje kuáan?

⁵³ Nyujun nyujun tsakatejñajinntsai_nuu nga yakuya ña ma ndetsinre ningu, 'ba niñajanni kjindubanu. Tunga tsojon horabi, kionga xi jñu batexuma.

Nga Pedro tsu nga bi xutare Jesús kuán

Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27

54 'Ba sa'e nchjabiu kitsuba Jesús 'ba kiko ndaba na'mi titjun. 'Ba Pedro kjin tjenngire.
 55 'Ba ngamasenre ngandetsin ni'yabiu nchjabiu 'etse ndi'i 'ba tsik'endundaire, 'ba Pedro 'ba nde tsik'ejñajinre ngayeje. 56 'Ba kio jngu chjun chu'nda tsabe kui nga tijñat'a ndi'u, 'ba nda kiskutsejen'a, 'ba kitsu:

—Kui xutabi 'ba=nde tsak'ajmeko Jesús.

57 Tunga Pedro 'e'mota'en yojore nga kitsu:

—Na, bi 'bexkuan xutabiu.

58 'Ba sangutjun, ngijngu xuta tsabe ngani, 'ba kitsure:

—Ji 'ba=nde makue nchjabiu ngayeje.

Tunga Pedro kitsu:

—Junjun, na'en, bi makua.

59 'Baru tsa jngu hora jaskan ngani, ngijngu xuta 'ñu si kitsu:

—Kjuakixi= nga Jesús tsak'ajmetjenngi, ngat'a 'ba=nde Galilea tse'e ngayeje.

60 Tunga Pedro kitsu ngani:

—Na'en, bi 'bia mé= xi te'mi_ri.

'Ba ndekuini chubabiu, yejerañu Pedro tinchja, ta'a kiski'nda jngu chaxicha. 61 'Ba 'batsa'en Na'enna Jesucristo kitsiku'be 'ba kiskutsejen'a Pedro, 'ba kio Pedro ja'etsjenre en xi ja'ba je kitsure: “Kionga kje kji'ndajin chaxicha nixtjin nganda'e, ji je ján ndiya kisi nga bi xutana kuáin.” 62 'Ba sa'e Pedro 'etju nga'ndebiu, 'ba 'ñu kiski'nda.

Nga nisubare Jesús

Mt. 26:67-68; Mr. 14:65

63 'Ba xi inyatsikuenda Jesús inyabejnuke 'ba inyabajare. 64 'Ba 'e'mo tuxkun, 'ba miningiyare:

—Ji xi profeta 'mi_ri yojori, 'ba t'innii, ¿'yá= xi yajari nganda'e nde?

⁶⁵ 'Ba kitsure nkjin kuya en ch'otsu.

*Nga Jesús ña'anre kjua ngixkun xutaxa judío
Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn 18:19-24*

⁶⁶ 'Ba kionga je kis'e isen, kuañajan nchja chingare naxinando ko xi ngakure na'miu 'ba ko chjine kjuatexuma, 'ba kiko Jesús ña mañajan ngatsi'i xutaxa judío. 'Ba kio tsiningiyare:

⁶⁷ —'Ba t'innii, ¿a ji= ni xi Cristo?

Tunga Jesús kitsure:

—Tsa xin_nuu nga kui= ña, bi kuakjainnu. ⁶⁸ 'Ba tsa skuiningiya_nuu, bi singojonuú ninga bi kjuinuntjinnuu. ⁶⁹ Tunga ba'anire nganda'e Ki'ndire Xuta xi'iun k'uejña ngate kixire Na'enchana xi 'ñu tse kjua'ñu tjinre.

⁷⁰ 'Ba sa'e ngatsi'i tsiningiyare:

—¿A jixu xi Ki'ndire Na'enchana kuáin?

'Ba kui kitsure:

—Jún= suba je 'ba temixun.

⁷¹ 'Ba meni nchjabiu kitsu:

—¿A machjen ngisana xuta xi kuetsu mé= xi kitsa'en? Ña= suba je kjinu'ya en xi kitsu.

23

*Nga Jesús ña'anre kjua ngixkun Pilato
Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38*

¹ 'Ba ngatsi'i xutaxa tsisetjen 'ba kiko Jesús ngixkun Pilato, gobernador tse'e Roma. ² 'Ba nga je tjindu ngixkun, 'etuts'inre nga kiskaninejere, 'ba kitsu:

—Kui xutabi kja'e ndiya tifiko naxinandani. Titsu nga tichja'nde nga s'echjire xuta titjun César mé= xi machjintjai, 'ba nde titsu nga kui xi Cristo, jngu rey ngayeje.

³ 'Ba Pilato tsiningiyare Jesús:

—¿A ji= ni reyre xuta judío?

'Ba Jesús kitsingojore:

—Ji je 'ba kisji.

⁴ 'Ba kio Pilato jako xi ngakure na'miu ko xutankjiun, 'ba kitsure:

—Nime je sakuna ngat'are xutabi.

⁵ Tunga nchjabiu a tu si kitsu:

—Jotsa'en kui tibakuya timinyasiyare xutankjiun ngayéje nga'nde xi tjin nangi Judea. 'Etuts'inre nangi Galilea 'ba ka'nda nga'e je ja'e nga 'ba titsa'en.

⁶ 'Ba kionga Pilato kjint'e kibi, tsiningiya tsa Jesús jngu xuta tse'e Galilea kuán. ⁷ 'Ba kionga kik'inre nga Jesús ndibani nangi Galilea, ña batexuma Herodes, 'batsa'en kitsikasen Jesús ngixkun Herodes, xi 'ba nde tijña naxinanda Jerusalén kui nixtjinbiu. ⁸ 'Ba kionga Herodes tsabe Jesús, 'ñu tsja kuánre, ngat'a je nda'e mejénnire skue. Ngat'a nkjin ndiya kjint'e ngat'a tse'e Jesús, 'ba mejénre skue nga kui sa'en jngu kjuakun. ⁹ 'Ba tsé tsiningiyare, tunga nijnguú en kitsingojo Jesús. ¹⁰ 'Ba 'ba nde kio inya xi ngakure na'miu ko chjine kjuatexuma nga 'ñu inyakaninejere Jesús. ¹¹ 'Ba 'batsa'en Herodes ko chasoldadure joni tsajmi xi tumé chjire kitsiko Jesús. 'Ba tsejnuke nga kitsikaja jngu najñu xi tsja kji'i joni xi baja rey, 'ba kitsikasen nganire Pilato. ¹² 'Ba kui nixtjinbiu

Herodes ko Pilato, xi nganda'eñu stike xinkjin tsakaiñu, 'etuts'inre nga nda tsaka'a xinkjin.

Nga Pilato 'bexa nga kjuinik'en Jesús

Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16

¹³ 'Ba meni Pilato 'eñajan xi ngakure na'miu ko xutaxa 'ba ko xutankjiun, ¹⁴ 'ba kitsure:

—Jun ja'ekonuu xutabi. Temixun nga timinyasiyare xutankjiun. 'Ba ngixkún je tsiningiya_řa, 'ba bi kisakunā tsa tjinre je xutabi ngat'are ngayéje xi tefangiu. ¹⁵ Ninga Herodes bi kisakut'are je. Kui kjua kitsikasen nganina xutabi. Ngu, je te'yo nga tumé kitsa'en xutabi xi 'bakore nga kueya. ¹⁶ 'Bamani, k'uexaa nga s'ere 'ba sa'e suntjān.

¹⁷ 'Ba xki nu xki nu nga s'i pascua, Pilato tjin-nere nga tsik'ejñandai jngu xuta xi kjiyuya nduya. ¹⁸ Tunga tu jngu kitsa'en jndare xutankjiun nga kiski'ndaya, 'ba kitsu:

—¡Ngatjanik'en xutabiu! ¡Tik'ejñandainii Barrabás!

¹⁹ Barrabás kis'eya nduya, ngat'a ngajin naxi-nanda Jerusalén kiskjanko nchja xi tse'e Roma, 'ba kitsik'en jngu xuta. ²⁰ 'Ba Pilato mejénre nga sik'ejñandai Jesús, kui kjua jako ngani xutankjiun. ²¹ Tunga xutankjiun ngisa 'ñu kiski'ndaya, 'ba kitsu:

—¡Tjat'ai kru xutabiu! ¡Tjat'ai kru xutabiu!

²² 'Ba xi majánni ndiya Pilato jako ngani, 'ba kitsure:

—Ngu, ¿mé= kjua xi ch'otjin kitsa'en xutabi? Nimé tisakunā xi 'bakore nga kueya. 'Bamani, k'uexaa nga s'ere 'ba sa'e suntjān.

²³ Tunga xutankjiun ngisa 'ñu si kitsa'en nga tsi'are Pilato nga k'uet'a kru Jesús, ka'nda nga kjinisinre. ²⁴ Kui kjua Pilato kitsjani enre nga k'uetjusunre mé= xi inyami'a. ²⁵ 'Ba meni kit-sik'ejñandai xuta xi xutankjiun ja'ajin, xuta xi kjiya nduya ngat'a kiskjanko nchja xi tse'e Roma 'ba kitsik'en jngu xuta. 'Ba kitsingantsja Jesús, tuxi sikoni jotsa'en mejénre xutankjiun.

Nga s'et'a kru Jesús

Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27

²⁶ 'Ba kionga Jesús inyafikat'a kru, kitsuba jngu xuta xi tse'e nangi Cirene, xi Simón 'mi, xi ngijña tjindibani. Kui xi kitsika'anijin kru, 'ba kitjenngi Jesús.

²⁷ 'Ba nde nkjin xuta tjenngire ko yanchjin xi inyakji'ndantjai Jesús ngat'a kjima'onre. ²⁸ Tunga kitsiku'be Jesús 'ba kiskutsejen'a yanchjinbiu, 'ba kitsure:

—Jun yanchjin Jerusalén, bi an chi'ndantjainuu. Tusa chi'ndo ngat'a tsojon 'ba ngat'a tse'e ki'ndinu. ²⁹ Ngat'a kjua'e= nixtjin nga 'bi kuetsu xuta: “Ndaxure yanchjin xi 'ndi, xi niñajanni kis'eya'more ninga bi kitsikaki ki'ndi.” ³⁰ 'Ba kio kuetsure nindu: “Tixuneni.” 'Ba kuetsure tjengiu: “T'e'moni.” ³¹ Ngat'a tsa 'bi mata'en ya xkjuen, ngisa= tu kuata'en kionga je kixi —kitsu Jesús.

³² 'Ba tjenko nchjabiu jó nchja ch'okun xi 'ba nde k'uet'ako kru Jesús. ³³ 'Ba kionga je echu nga'nde xi Nindaku Mik'en 'mi, kio yat'a kru Jesús ko ngojó nchja ch'okunbiu. Jngu ngate kixire 'ba jngu ngate skjunre. ³⁴ 'Ba Jesús kitsu:

—Na'en, tichat'a_ri, ngat'a bi be mé= xi inyatsa'en.

'Ba chasoldadu kitsiskaya najñure Jesús, tuxi xianire 'yá= xi k'uakore 'ba sika'bire xinkjin.

³⁵ 'Ba kio inya xutankjiun nga inyakutsejen'a. 'Ba ka'nda xutaxa inyatsisubare Jesús, 'ba kitsu:

—Kui xutabi kitsik'angi xuta xi kja'ere. Ngatat-sik'angi tajngu yojore nganda'e tsa kjuakixi nga kui xi Cristo xi Na'enchana ja'ajin.

³⁶ 'Ba chasoldadu 'ba nde inyatsisubare Jesús ngayeje. Kitsitiñat'are 'ba kitsjare binu san. ³⁷ 'Ba inyatsure:

—Tsa ji xi reyre xuta judío, tik'angi tajngui yojori.

³⁸ 'Ba nde kis'et'a ngasun nk'a ku Jesús jngu yate xi tsu: “Kui=bi xi reyre xuta judío.”

³⁹ 'Ba jngu xuta ch'okun xi ñatjen kjit'ako kru Jesús, 'bitsa'en ch'o kitsure:

—Tsa ji xi Cristo, tik'angi tajngui yojori 'ba 'ba nde tik'angini j̄in.

⁴⁰ Tunga xi ngijngu jatiko xutabiu, 'ba kitsure:

—¿A bi kunye Na'enchana, ninga ndekuini kjuanima temitja'axtiuni? ⁴¹ 'Ba tjin= ndiyare nga temitja'axtia kjuanima ña, ngat'a 'ba fa ni tsa'en te'bechja jo kjiña'an. Tunga kui xutabi tumé xi ch'otjin kitsa'en.

⁴² 'Ba sa'e jako Jesús, 'ba kitsure:

—Jesús, tikja'etsjen ngat'a tsa'an kionga je kua-texumai.

⁴³ 'Ba Jesús kitsure:

—Kjuakixi= xi xinra, nga nganda'e kuenikonaa ngank'aa, nga'nde ña nda chun.

Nga 'me Jesús

Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30

⁴⁴ 'Ba kionga je mején nyusen nixtjinbiu, kuajñu ngayéje ngasun'ndio ka'nda nga chuba ján nga kuangixun. ⁴⁵ 'Ba tsu'biu bi nde kji'yanire. 'Ba masen kitijndajen najñu xi kitjenchja nga'nde xi 'ñu tsje tse'e ningu. ⁴⁶ 'Ba Jesús 'ñu kiski'ndaya, 'ba kitsu:

—Na'en, ngaya ndsai te'bejñaag inimana.

'Ba nga je 'ba kitsu, k'en.

⁴⁷ 'Ba kionga xi ngakure chasoldadu Romano tsabe mé= xi kuán, kitsichjire Na'enchana, 'ba kitsu:

—Kjuakixi= nini nga kui xutabi jngu xuta xi kixi.

⁴⁸ 'Ba kionga ngatsi'i xutankjiun xi kio kuañajan nga inyakutsejen'a, tsabe mé= xi kuán, 'ñu kjimabare nga kiji ngani ndaba. ⁴⁹ Tunga ngatsi'i xuta xi bexkun Jesús kjin inya nga inyakutsejen mé= xi tjima. 'Ba 'ba nde kio inyajinre yanchjin xi jendetjenngi 'nda nga 'etju nangi Galilea.

Nga s'eyanijin Jesús

Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42

⁵⁰ 'Ba kio tijña jngu xutaxa xi Kuse 'mi xi Ari-matea tse'e, naxinanda xi tijña ngajinre nangi Judea. Xi nda xuta 'ba kixi fiko yojore ngixkun Na'enchana. ⁵¹ Xi 'ba nde tikuyare nixtjin nga kuatexuma Na'enchana 'ba xi bi tijngu kakun jo tsa'en joyare xutaxa xi yak'a 'ba nga jo kitsa'en. ⁵² 'Ba kui kikun Pilato 'ba tsi'are yojore Jesús. ⁵³ 'Ba kionga je ts'ajent'a kru, yaxtejun jngu najñu tjibe 'ba yajñaya jngu tsju xi kitju'ngi jngu naxi, ña nisa'yajín s'eyanijin. ⁵⁴ Kui nixtjinbiu xuta judío

inya'benda xi skine s'i pascua, 'ba je ti'betuts'inre nixtjin nga nikja'aya. ⁵⁵ 'Ba yanchjin xi tjenko Jesús 'nda nangi Galilea kiji 'ba tsabe tsju, 'ba kiskutsejen jót'sa'en kis'ejña yojore Jesús. ⁵⁶ 'Ba jendiba ngani ndaba 'ba 'enda nanda xi ixi jen ko tsajmi xi nda jen. 'Ba yanchjinbiu kitsikja'aya nixtjin nga nikja'aya, jotsa'en tsu kjuatexumo.

24

Nga fa'ayare Jesús ngajinre mik'en

Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10

¹ 'Ba 'ñu tajñu nixtjin xi 'betuts'inre semana, yanchjinbiu kiji ngani ña tijña tsju 'ba ja'eko tsajmi xi nda jen xi 'enda. ² 'Ba kionga ja'e, tsabe nga je kitukja'axin ndiojo xi kis'extiuchjani tsju. ³ 'Ba ja'as'en, tunga bi kuasjaire yojore Na'enna Jesús. ⁴ 'Ba nga bi be mé= xi sikja'etsjen ngat'are kibi, tukja'a inyat'are jó nchja xi 'na kun najñu yaja. ⁵ 'Ba 'ñu kitsakjun yanchjinbiu 'ba kitsikindi 'nda t'anangiu. Tunga nchjabiu kitsure:

—¿Ánñu ngajinre mik'en teminyisjaiñu xi tijñakun? ⁶ Bi nga'e tijña. Je ja'ayare ngajinre mik'en. Tikja'etsjen_ru yojonu mé= xi kitsunu kionga tsik'ejña nangi Galilea: ⁷ “Ki'ndire Xuta xi'iun tjinnere nga kuangantsja ngaya ntsja xuta xi tjinre je, 'ba s'et'a kru, 'ba xi majánni nixtjin kju'a'aya nganire ngajinre mik'en.”

⁸ 'Ba kio ja'etsjenre yanchjinbiu mé= xi kitsu Jesús. ⁹ 'Ba kionga je ja'eni tsju ye'ere nijmi ngayéje kibi xutare xi tejngu ko ngatsi'i xuta xi yak'a. ¹⁰ María Magdalena ko Juana ko María xi nare Santiago 'ba ko yanchjin xi yak'a xi

tjenko, kui xi ja'eke'ere nijmi nchja chinga apóstol.
¹¹ Tunga nchja chinga apóstol tu kjuaska kuánre en xi inyabe'ere nijmi yanchjinbiu, 'ba bi kuakjainre.
¹² Tunga Pedro tsisetjen 'ba tsangatsanga nga kiji tsju. 'Ba kionga kiskutsejenya tsju, tu najñu xi kis'extejun yojore= tsabe. 'Ba jendiba ngani ndaba nga tjimakun=re mé= xi kuán.

Nga Jesús fako nijmi jó xutare xi inyafi Emaús

Mr. 16:12-13

¹³ 'Ba ndekuini nixtjinbiu jó xutare Jesús inyafi naxinanda chi xi Emaús 'mi, naxinanda xi tejn-guru kilómetro mare naxinanda Jerusalén. ¹⁴ 'Ba nga inyafi, inyafako nijmi xinkjin ngat'are ngayéje xi kuán. ¹⁵ 'Ba yejerañu inyafo nijmi, ndekui fani Jesús kitsitiñat'are 'ba ñatjen kijiko ngaya ndiyo. ¹⁶ Tunga nchjabiu bi be 'yá= ni kui, ngat'a Na'enchana 'echja'ndere nga skuexkun. ¹⁷ 'Ba Jesús tsiningiyare:

—¿Mé= xi techuba nijmiko xingiu nga temangiun ndiyo?

'Ba nchjabiu ba tjinre nga tsikinya'ñu. ¹⁸ 'Ba kio xuta xi Cleofas 'mi kitsure:

—¿A tu ji sani xi ja'ekitjajme naxinanda Jerusalén xi bi be mé= xi kuán sa'e fa tiña nganda'e?

¹⁹ 'Ba Jesús tsiningiyare:

—¿Mé= xi kuán?

'Ba nchjabiu kitsure:

—Ngat'are xi kuata'en Jesús tse'e Nazaret. Kui xi kuán jngu profeta xi kitsa'en kjuakun ya'e, 'ba ko en xi kis'ere kjua'ñu yakuya ngixkun Na'enchana ko ngatsi'i xutankjiun. ²⁰ Tunga

xi ngakure na'miu ko xutaxa ni kitsingantsja, tuxi kjuinik'enni, 'ba kis'et'a kru. ²¹ 'Ba jin kjinikja'etsjeen tsakaiñu nga kui= xi sindai nax-inanda Israel. Tunga je kuaján nixtjin nga 'ba kuán. ²² 'Ba nde yak'a yanchjin xi tjin ngajinni kaminyakunni. Ngu sa'e tajña kafi tsju, ²³ tunga bi kamasjaire yojore Jesús. 'Ba kafa'etsuni nga ankjele kamatsejenre 'ba nga kui katsure nga tijñakun Jesús. ²⁴ 'Ba jaskan yak'a nchja xi tjin ngajinni 'ba nde kafi tsju 'ba 'ba fa tsa'en kabe jofa katsu yanchjinbiu, tunga bi kabe Jesús.

²⁵ 'Ba Jesús kitsure:

—¡Á chikunñu 'ba taja koni inimanu nga bi nda makjainnu ngayéje xi kitsu nchja chinga profeta! ²⁶ ¿A bi tjinnere nga kjua'axtiu kjuanima xi Cristo 'mi, kionga kje sakujínre kjuajere?

²⁷ 'Ba sa'e Jesús kitsuyare nchjabiu jó tsunire ngayéje xujun enre Na'enchana nga tinchja ngat'are kui. 'Etuts'innire xujun xi kitsi'indu Moisés ka'nda nga kitsikjet'a ngayéje xujun xi kitsi'indu nchja chinga profeta.

²⁸ 'Ba kionga je kuatiñare naxinanda chi ña in-yafi nchjabiu, Jesús kitsa'en joni tsa kuaje ndiya. ²⁹ Tunga nchjabiu 'enere nga k'uejñako, 'ba kit-sure:

—Tenikonij nga'e, ngat'a je kuangixun 'ba je tjima'ña.

Kui kjua Jesús kikoni, 'ba tsik'ejñako nchjabiu. ³⁰ 'Ba kionga je tjindut'a yamixo, Jesús kiskjebe niñuxtilo 'ba kitsjare kjuanda Na'enchana. 'Ba yakjanya 'ba kitsjare nchjabiu. ³¹ 'Ba tukjia'a kitju'ingi xkun nchjabiu, 'ba tsabexkun Jesús. 'Ba

ndekuini chubabiu Jesús kichajajin isen ngixkun nchjabiu. ³² 'Ba kitsure xinkjin:

—Kuiru kjua tsja kuánnire inimana kionga tifakona ngaya ndiyo, 'ba kionga titsuyana jó tsunire mé= xi kua'indut'a enre Na'enchana.

³³ 'Ba ndekuini chubabiu tsisetjen 'ba kiji ngani naxinanda Jerusalén, 'ba kio tsabe nga kuañajan xutare xi tejngu ko nchja xi tjinduko. ³⁴ 'Ba nga echu, kik'inre:

—Kjuakixi= nini nga je ja'aya nganire ngajinre mik'en Na'enna 'ba je kuatsejenre Simón.

³⁵ 'Ba sa'e ngojó nchjabiu ye'ere nijmi mé= xi kuánre ngaya ndiyo 'ba jótsa'en tsabexkun Jesús nga yakjanya niñuxtilo.

Nga Jesús matsejenre xutare

Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23

³⁶ 'Ba yejerañu inyafo nijmi xutare ngat'are kibi, Jesús ja'ekasenjin masenre, 'ba kitsure:

—Ngatjas'enu kjuaxiu.

³⁷ Tunga xutare 'ñu kitsakjun, 'ba kitsikja'etsjen nga inyabe jngu isennixtjin. ³⁸ 'Ba Jesús tsiningiyare:

—¿Ánñu tekunñu? ¿Ánñu jó ján tefañu inimanu nga 'batsa'en tenikja'etsjion? ³⁹ Kui= ña. Chutsejen'o ndsaa ko ndsaku. Tikonuu 'ba chutsijon. Jngu isennixtjin tsajainre yojo ko ninda jotsa'en jun te'yo nga tjinna an.

⁴⁰ 'Ba kionga je 'ba kitsure, yakure ntsja ko ndsaku. ⁴¹ Tu kjuare nga 'ñu tsja kjimare nchjabiu 'ba inyamakunkonire, kui kjua bi inyamakjainre. 'Ba meni Jesús tsiningiyare:

—¿A tjinchinu xichina nga'e?

⁴² 'Ba 'batsa'en kitsjachire tjiuti tsju, ⁴³ 'ba Jesús kiskjebe 'ba kiskine ngixkun nchjabiu. ⁴⁴ 'Ba sa'e kitsure:

—Mé= xi kuata'aan, kui= xi kixin_nuu kionga tsakatejñajin_nuu. Kixin_nuu nga tjinnere nga k'uetjusun ngayéje xi kua'indut'a ngat'a tsa'an xujun kjuatexumare Moisés ko xujunre nchja chinga profeta 'ba ko xujun Salmos.

⁴⁵ 'Ba Jesús ju'i'ndere kjuafa'etsjenre nchjabiu, tuxi kuankjinnire mé= xi kua'indut'a enre Na'enchana. ⁴⁶ 'Ba kitsure:

—'Bitsa'en kua'indut'a, nga xi Cristo tjinnere nga kjua'axtiu kjuanima, 'ba xi majánni nixtjin kjua'aya nganire ngajinre mik'en, ⁴⁷ 'ba nga ko kjua'ñure kjua'axtiuya ngat'a tse'e kui ngayéje naxinanda xi tjin ngasun'ndio. X'ianre naxinanda Jerusalén nga k'uere nijmi xuta nga tjinnere nga sik'antjaiya kjuafa'etsjenre 'ba kjua'e ngani ngixkun Na'enchana, tuxi kuachat'anire jere. ⁴⁸ Jun xi kji'ya yojo kibi, 'ba jun= k'uoio nijmi ngat'are kibi. ⁴⁹ 'Ba an sikasen_nuu mé= xi kit-sutitjun Na'enna nga sjanu. Tunga tetsubo nga'e naxinanda Jerusalén ka'nda nga xuntsjo kjua'ñu xi kjua'eni ngank'aa.

Nga Jesús mijin ngank'aa

Mr. 16:19-20

⁵⁰ 'Ba sa'e Jesús 'etjujinko xutare naxinando, 'ba kiko ka'nda naxinanda Betania. 'Ba kiskjenitjen ntsja 'ba kitsichikunta'en. ⁵¹ 'Ba yejerañu titsichikunta'en, kitsikjinre nga kitjunitjen ngank'aa. ⁵² 'Ba kionga xutare je kitsichjire Jesús, jendiba ngani naxinanda Jerusalén, 'ba 'ñu tsja

inyamare ngajin inimare. ⁵³ 'Ba nyujun nyujun
fa'entsjai ningu nga tsichjire Na'enchana.

El Nuevo Testamento Mazateco de Ayautla New Testament in the Ayautla Mazateco language of Mexico

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazateco, Ayautla

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazateco, Ayautla [vmy], Mexico

Copyright Information

©La Liga Bíblica, A.C., 2009

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mazateco, Ayautla

©Wycliffe Bible Translators, Inc., 2009

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

776ced1d-6ea7-59c3-8389-b2a94420d3be